

आर्थिक सर्वेक्षण
०८०१८१
प्रमाणित

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

उर्लाबारी नगरपालिकाको आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/०८१

उर्लाबारी नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
उर्लाबारी, मोरङ

विषय सूची

क्र.स.	विषयवस्तु	पेज नं
१	कार्यकारी शारांश	१
१.क.	विश्व अर्थतन्त्र	१
	विश्व आर्थिक वृद्धिदर	२
	मुल्य स्थिती	३
	विश्व व्यापार	४
१.ख.	नेपालको अर्थतन्त्र	४
	आर्थिक वृद्धि	४
	उपभोग	५
	लगानी	६
	बचत-लगानी अन्तर	७
	प्रतिव्यक्ति आय	७
१.ग)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको चालु खर्च	८
१.घ)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत वर्षको पूँजिगत खर्चको तुलनात्मक अवस्था	११
१.(ङ)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय	१३
१.(च)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको वित्तीय हस्तान्तरण	१५
१.(छ)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा आर्थिक क्षेत्रमा भएको प्रगति	१७
१.(ज)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा सामाजिक क्षेत्रमा भएको प्रगति	१८
१.(झ)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा स्थानीय पूर्वाधारमा भएको प्रगति	२०
१.(ञ)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा वातावरण क्षेत्रमा भएको प्रगति	२१

१.(ट)	चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा संस्थागत पूर्वाधारमा भएको प्रगति	२५
१.ठ)	स्थानीय अर्थतन्त्रका प्रमुख चुनौतिहरू	२६
१.ड)	निजी क्षेत्रबाट भएका मुख्य कामको उपलब्धी	२७
१.ढ)	सहकारी क्षेत्रबाट भएको उपलब्धी	२९
२	समग्र आर्थिक स्थिती	३०
२.क.	अन्तराष्ट्रिय आर्थिक स्थिती	३०
२.ख.	नेपालको आर्थिक स्थिती	३२
	आर्थिक वृद्धि	३२
	उपभोग	३३
	लगानी	३४
	बचत लगानी अन्तर	३४
	प्रतिव्यक्ति आय	३५
३.	स्थानीय वित्त (गत आर्थिक वर्ष र चालु आवको चैत मसान्त सम्मको विवरण)	३५
३.क.	स्थानीय आय	३५
३.ख.	अन्तरसरकारी वित्तिय हस्तान्तरण (चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको वित्तीय हस्तान्तरण)	४१
३.ग.	गत आ.ब.को स्थानीय खर्चको विवरण	४३
४	आर्थिक विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा) कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	४५
	सिंचाई विकास	४७
	पशुपन्छी विकास	४८
	उद्योग र व्यापार	४९

	श्रम तथा रोजगार	४९
	वैक, सहकारी र वित्तीय सेवा	५०
	पर्यटन	५१
५	सामाजिक विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा)	५२
	शिक्षाविज्ञान र प्रविधि ,	५२
	स्वास्थ्य तथा पोषण	५४
	महिला बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण	५५
	खानेपानी तथा सरसफाई	५६
	युवा तथा खेलकुद	५७
	कला तथा संस्कृति	५८
६	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा)	५९
	वनहरियाली तथा जैविक विविधता ,	५९
	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन-	६१
	फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरणीय स्वच्छता	६१
	विपद् जोखिम व्यवस्थापन	६२
	सुशासन तथा संस्थागत विकास	६३
	स्थानीय नीति तथा कानून	६३
	संस्थागत तथा मानव संशाधन विकास	६५
	स्थानीय वित्त तथा स्रोत परिचालन	६६
	योजना व्यवस्थापन	६७

१) कार्यकारी शारांश

समष्टिगत आर्थिक सामाजिक परिसूचकमा सुधार हुँदै गएको छ। लगानीमा सामान्य वृद्धि भई अर्थतन्त्र विस्तार हुँदै गएको छ। समग्र मूल्यस्तर वाञ्छित सीमाभित्र रहेको छ। आन्तरिक स्रोत परिचालन सुधार हुन नसक्दा सार्वजनिक ऋण माथिको निर्भरता बढ्दै गएको छ। लक्ष्यअनुरूप पुँजीगत खर्च हुन सकेको छैन। डिजिटल बैंकिङको प्रयोगमा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। नीतिगत व्याजदर, निक्षेप र कर्जाको व्याजदर घट्टै गएकोले लगानीको वातावरण थप अनुकूल बन्दै गएको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थामा लगानीयोग्य रकम पर्याप्त रहेको छ। निजी क्षेत्र तर्फको कर्जा प्रवाहमा सामान्य वृद्धि भएको छ। पुँजी बजार क्रमशः सुधार हुँदै गएको छ। वस्तु पैठारीमा आएको कमीको कारण व्यापार घाटामा सुधार देखिएको छ। विप्रेषण आप्रवाह उल्लेख्य बढेकोले चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति उच्च बचतमा रहेको छ। फलस्वरूप, विदेशी विनिमय सञ्चिति

हालसम्मकै उच्च छ। पर्यटन आगमन कोभिड-पूर्वकै अवस्थामा पुगेको छ। विद्युत उत्पादन बढ्दै गएसँगै भारतसँगको विद्युत निकासी बढेको छ। औसत आयु बढेको छ। जनसङ्ख्या वृद्धिदर घट्टै गएको र औसत प्रजनन दर प्रतिस्थापन दर भन्दा न्यून रहेकोले भविष्यमा जनसाङ्ख्यिक सन्तुलन कायम गर्ने तर्फ जनसङ्ख्या नीति केन्द्रित गर्नुपर्ने देखिन्छ।

१.क.विश्व अर्थतन्त्र

१.१ विभिन्न उतारचढावका बाबजुद विश्व अर्थतन्त्रमा सुधार हुँदै गएको छ। सन् २०२२ को मध्यतिरबाट विश्व मुद्रास्फीति कम हुँदै गएसँगै विश्व आर्थिक क्रियाकलापमा विस्तार हुँदै गएको छ। फलस्वरूप, यस अघि सुस्त रहेको विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धि सन् २०२३ देखि सन् २०२५ सम्म करिब स्थिर रहने र विश्व अर्थतन्त्र थप उत्थानशील बन्ने अनुमान छ।

१.२ मुद्रास्फीति घट्टै गएसँगै अधिकांश मुलुकका केन्द्रीय बैङ्कले लचिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गर्दै आएका कारण वित्तीय गतिविधिमा बढोत्तरी, पुँजी आप्रवाहमा वृद्धि र न्यून आय भएका देशको बजार पहुँच बढेको छ। विकसित मुलुकको व्याजदर नियमन नीतिका कारण त्यस्ता मुलुकको बचत परिचालन बढेको छ। न्यून आय भएका मुलुकको सार्वजनिक ऋण उच्चदरमा बढ्दै गएकोले वित्तीय स्थायित्वका लागि कसिलो वित्त नीति अवलम्बन गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ।

१.३ रुस-युक्रेन र गाजा-इजरायल द्वन्द्वका कारण मध्यकालमा विश्वव्यापी मुद्रास्फीतिमा दबाव सिर्जना हुने अनुमान छ। फलस्वरूप, बैङ्क व्याजदर समेत वृद्धि हुन गई सम्पत्तिको मूल्य समेत घट्टने अनुमान छ। सार्वजनिक ऋण उच्च रहेको सन्दर्भमा राजस्व परिचालनमा वृद्धि र सार्वजनिक खर्च कटौती गर्नुपर्ने अवस्थाले आर्थिक

क्रियाकलापमा सुस्तता आउन सक्ने एवं लगानीकर्ताको विश्वास कमजोर हुने जोखिम भने कायम छ। चीन-अमेरिकाबीच उत्पन्न व्यापार तनावका कारण संरक्षणवादले प्रश्रय पाउने र भू-आर्थिक धुवीकरणबाट वस्तु, पुँजी र श्रमिकको निर्वाध प्रवाहमा अवरोध सिर्जना हुनसक्ने जोखिम पनि उत्तिकै रहेको छ।

१.४ भविष्यमा आपूर्तिमा आउनसक्ने अवरोध कम गर्दै मानिसको जीविकोपार्जनलाई सहज बनाउन सामाजिक संरक्षण र सुरक्षा, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, ऊर्जाको रूपान्तरण र ऊर्जा सुरक्षा क्षेत्रमा स्रोत व्यवस्थापन गर्ने नीतिलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ। जलवायु परिवर्तन र भू-आर्थिक धुवीकरणबाट सिर्जित लागत कम गर्न, हरित ऊर्जाको रूपान्तरणलाई तीव्र पार्न, भू-राजनीतिक सन्तुलन कायम राख्नु एवं सार्वजनिक ऋणको पुनर्संरचनालाई सहजीकरण गर्न बहुपक्षीय समन्वय र साझेदारी अपरिहार्य रहेको छ।

विश्व आर्थिक वृद्धिदर

१.५ विश्व मुद्रास्फीतिमा देखिएको सुधारसँगै आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तारले विश्व आर्थिक वृद्धिमा सकारात्मक प्रभाव परेको छ। यद्यपि, रुस-युक्रेन युद्ध, भू-राजनीतिक तनाव, न्यून उत्पादकत्व र उच्च ऋण लागतका कारण अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा विश्व अर्थतन्त्र ३.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। सन् २०२३ मा समेत विश्व अर्थतन्त्र सोही दरमा विस्तार भएको अनुमान छ।

१.६ सन् २०२२ को मध्यमा उच्च रहेको विश्व मुद्रास्फीति घट्दै जानु, आर्थिक गतिविधि बढ्दै जानु, विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदर पूर्वानुमान भन्दा उच्च रहनु र सरकारी खर्च तथा घरपरिवार उपभोगको वृद्धि अपेक्षा गरिए भन्दा उच्च रही समष्टिगत माग बढ्दै गएकोले सन् २०२३ पश्चात विश्व अर्थतन्त्र क्रमशः सामान्यीकरणतर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ।

१.७ सन् २०२४ मा विकसित मुलुकको आर्थिक वृद्धिमा सुधार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा १.६ प्रतिशतले विस्तार भएको विकसित मुलुकको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा १.७ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण छ। सन् २०२१ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र उच्च दरमा विस्तार भएपनि त्यसपछिका वर्षमा भने औसत आर्थिक वृद्धि ४.२ प्रतिशत रहेको छ। सन् २०२४ मा यस्ता मुलुकको अर्थतन्त्र ४.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र ४.३ प्रतिशतले विस्तार भएको अनुमान छ।

१.८ सन् २०२३ मा अन्य मुलुकको दौजोमा उदीयमान तथा विकासशील एशियाको अर्थतन्त्र उच्च दरमा विस्तार भएकोमा सन् २०२४ मा समेत उच्च दरमा विस्तार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। विकसित अर्थतन्त्र, मध्यपूर्व तथा उत्तर अफ्रिकी मुलुक, युरोपियन युनियनका मुलुक र न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्रको आर्थिक वृद्धि सन् २०२३ को तुलनामा बढ्ने प्रक्षेपण छ। साथै, उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र, उदीयमान तथा विकासशील एशिया र यूरोपको आर्थिक वृद्धि सन् २०२३ को तुलनामा न्यून हुने प्रक्षेपण रहेको छ।

१.९ सन् २०१९ देखि २०२३ सम्म विश्व अर्थतन्त्रको औसत वृद्धि २.७ प्रतिशत र विकसित अर्थतन्त्रको १.६ प्रतिशत रहेको छ। सन् २०१९ देखि २०२३ सम्मको अवधिमा उदीयमान तथा विकासशील एशियाको अर्थतन्त्रको औसत वृद्धि ४.५ प्रतिशत रहेको छ। सन् २०२५ मा उदीयमान तथा विकासशील एशिया बाहेक विकसित अर्थतन्त्र र न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्रको आर्थिक वृद्धि बढ्ने प्रक्षेपण रहेको छ।

१.१० विश्व आर्थिक गतिविधि बढ्दै गएको भए तापनि दक्षिण एशियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिमा यसको प्रभाव मिश्रित रहने देखिन्छ। माल्दिभ्स, नेपाल र पाकिस्तानको आर्थिक वृद्धिदर बढ्ने र अन्य दक्षिण एशियाली मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर घट्ने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा नेपालको आर्थिक वृद्धि ०.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा ३.१ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेको छ। दक्षिण एशियाली मुलुकमध्ये भारतको आर्थिक वृद्धि उच्च रहने अनुमान छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा चीनको अर्थतन्त्रमा ०.६ प्रतिशत विन्दुले कमी आई ४.६ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरेको छ।

मुल्य स्थिती

१.११ उर्जाको मुल्यमा आएको गिरावट र आपूर्ति श्रृंखलामा भएको सुधारसँगै विश्व मुद्रा सन २०२३ को तुलनामा सन २०२४ मा घटने अनुमान छ । विकसित उदयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र र एशियाबाहेक कतिपय मुलुकमा भने दोहोरो अंकको मुद्रास्फीती रहने प्रक्षेपण छ ।

१.१२ सन् २०२२ मा २७.८ प्रतिशत रहेको उदीयमान तथा विकासशील युरोपको मुद्रास्फीति सन् २०२३ मा १९.४ प्रतिशत रहेको अनुमान छ । सन् २०२४ मा यी मुलुकको मुद्रास्फीति १८.८ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण छ । त्यसैगरी, सन् २०२४ मा न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्रको मुद्रास्फीति १६.३ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण छ। सन् २०२४ मा अन्य मुलुकको मुद्रास्फीतिमा कमी आउने प्रक्षेपण रहेतापनि उदीयमान तथा विकासशील एशियाको मुद्रास्फीति भने सन् २०२३ को हाराहारीमा रहने प्रक्षेपण छ ।

१.१३ सन् २०२४ मा दक्षिण एशियाली मुलुकमध्ये पाकिस्तानको मुद्रास्फीति सबैभन्दा बढी रहने प्रक्षेपण छ। पाकिस्तान बाहेक अन्य मुलुकको मुद्रास्फीति एकल अङ्कमा कायम रहने अनुमान छ। सन् २०२३ मा २९.२ प्रतिशत रहेको पाकिस्तानको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा २४.८ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण छ । नेपालको मुद्रास्फीति सन् २०२३ मा ७.८ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२४ मा ६.३ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा ०.२ प्रतिशत रहेको चीनको मुद्रास्फीति सन् २०२४ मा सीमान्त वृद्धि भइ १.० प्रतिशत पुग्ने प्रक्षेपण रहेको छ।

१.१४ नेपालको सन् २०१९ देखि २०२३ सम्मको औसत मुद्रास्फीति ५.७ प्रतिशत रहेको छ। यस अवधिमा चीन र भारतको औसत मुद्रास्फीति क्रमशः १.७ प्रतिशत र ५.७ प्रतिशत रहेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा नेपाल, भारत र चीनको मुद्रास्फीति क्रमशः ६.३ प्रतिशत, ४.६ प्रतिशत र १.० प्रतिशत रहने प्रक्षेपण गरेको छ।

१.१५ अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा सन् २०२३ मा प्रति व्यारल अमेरिकी डलर ८०.५९ रहेको कच्चा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा सन् २०२४ मा २.५ प्रतिशतले कमी आई अमेरिकी डलर ७८.६१ कायम हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य १६.४ प्रतिशतले बढेको थियो।

विश्व व्यापार

१.१६ रुस-युक्रेन युद्ध, गाजा र इजरायल द्वन्द्व तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा देखिएको तनावका कारण सन् २०२३ मा विश्व व्यापारको वृद्धि ०.३ प्रतिशतमा सीमित भएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा विश्व व्यापार ३.० प्रतिशतले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरेको छ।

१.१७ सन् २०२४ मा विकसित र उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्रको निकासी र पैठारी सन् २०२३ को तुलनामा बढ्ने प्रक्षेपण छ। सन् २०२३ मा ०.९ प्रतिशतले वृद्धि भएको विकसित अर्थतन्त्रको निकासीको आयतन सन् २०२४ मा २.५ प्रतिशत वृद्धि हुने प्रक्षेपण छ। यसैगरी, उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्रको निकासी सन् २०२३ मा ०.१ प्रतिशतले घटेकोमा सन् २०२४ मा ३.७ प्रतिशतले वृद्धि हुने प्रक्षेपण छ।

नेपालको अर्थतन्त्र

आर्थिक वृद्धि

१.२० अर्थतन्त्रका अधिकांश सूचक सकारात्मक र उत्साहजनक रहेका छन्। गत आर्थिक वर्ष न्यूनदरमा विस्तार भएको नेपालको अर्थतन्त्रमा चालु आर्थिक वर्ष केही सुधार हुने अनुमान छ। कृषि र सेवा क्षेत्रको उत्पादन बढ्ने र उद्योग क्षेत्रको उत्पादनमा सङ्कुचन आउने देखिन्छ। विप्रेषण आप्रवाह र पर्यटनबाट आर्जन हुने भ्रमण आयमा भएको वृद्धि तथा व्यापार घाटामा भएको सुधारका कारण चालु खाता बचतमा रहेको छ। फलस्वरूप, विदेशी मुद्रा सञ्चिति हालसम्मकै उच्च रहन पुगेको छ। समग्रमा, अर्थतन्त्रको वाह्य क्षेत्र सन्तुलित र सुदृढ बन्दै स्थायित्व कायम भएको छ। विगतमा उच्च रहेको उपभोक्ता मुद्रास्फीति अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भएको कमी र छिमेकी मुलुक भारतको मुद्रास्फीतिमा आएको कमीका कारण घट्टदै गएको छ।

१.२१ सार्वजनिक वित्त परिचालन दबावमुक्त भइसकेको छैन। समष्टिगत मागमा वृद्धि नहुँदा आन्तरिक उत्पादनका साथै निर्माणजन्य सामग्रीको आयातमा कमी आएको छ। सरकारको पुँजीगत खर्चमा आएको कमी र अर्थतन्त्रका केही क्षेत्रका गतिविधिमा आएको शिथिलताले सरकारको राजस्व सङ्कलन अपेक्षित रूपमा हुन सकेको छैन। बढ्दो सङ्घीय खर्च र अपेक्षाभन्दा न्यून राजस्व सङ्कलनका कारण स्रोत परिचालनमा दबाव पर्न गई सार्वजनिक ऋणको आकार बढ्दै गएको छ। तसर्थ, स्रोत व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई सरकारको ऋण माथिको बढ्दो निर्भरता कम गर्दै वित्तीय स्थायित्व कायम गर्नु चुनौतीपूर्ण छ। साथै, आन्तरिक स्रोत परिचालन न्यून हुँदा प्रदेश र स्थानीय तहको वित्त व्यवस्थापनमा संघीय सरकारबाट हुने हस्तान्तरणको अंश उच्च रहेको छ।

१.२२ निजी र सार्वजनिक लगानी अपेक्षाकृत रूपमा बढ्न सकेको छैन। नीतिगत ब्याजदरमा गरेको कटौतीले निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदर घटे पनि निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाह हुने कर्जा बढ्न सकेको छैन। वित्तीय क्षेत्रमा लगानीयोग्य तरलता बढेको अनुपातमा लगानी बढ्न सकेको छैन। फलस्वरूप, पुँजी निर्माण, रोजगारी सिर्जना, उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण रहेको छ।

१.२३ अनुकूल मौसम र उन्नत बीउ बीजनको उपलब्धतासँगै धान लगायत वर्षे बालीको उत्पादन वृद्धिका कारण कृषि क्षेत्रको मूल्य अभिवृद्धि बढ्ने अनुमान छ। पर्यटक आगमनसँगै आवास तथा भोजन सेवामा भएको वृद्धिका कारण सामाजिक क्षेत्रमा उल्लेख्य वृद्धि हुने अनुमान छ। निर्माण तथा उत्पादनमूलक उद्योग भने सङ्कुचन हुने अनुमान रहेको छ।

१.२४ कृषि, यातायात तथा भण्डारण, आवास तथा भोजन, वित्तीय तथा बीमा र पेशागत वैज्ञानिक क्षेत्रमा भएको वृद्धिका कारण आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालको आर्थिक वृद्धि ३.८७ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो वृद्धि १.९५ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आधारभूत मूल्यमा ३.५४ प्रतिशतले विस्तार हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष अर्थतन्त्र २.३१ प्रतिशतले विस्तार भएको थियो।

१.२५ चालु आर्थिक वर्ष कृषि र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन (कुल मूल्य अभिवृद्धि) क्रमशः ३.०५ प्रतिशत र ३.७५ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष कृषि क्षेत्रको उत्पादन २.७६ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन २.१३ प्रतिशतले बढेको थियो। चालु आर्थिक वर्ष धानको उत्पादन ४.३३ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान रहेको छ। साथै, हिउँदे वाली तथा नगदे बालीमा भएको वृद्धि तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा भएको वृद्धिले कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा सुधार हुने अनुमान रहेको छ। गैरकृषि क्षेत्रतर्फ उत्पादनमूलक उद्योग र निर्माण क्षेत्र बाहेक अर्थतन्त्रका अन्य क्षेत्रहरूको उत्पादन बढ्ने अनुमान छ।

१.२६ मुलुकको अर्थतन्त्र गैरकृषि क्षेत्रतर्फ रूपान्तरण हुँदै गएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा गैरकृषि क्षेत्रको योगदान बढ्दै जाँदा कृषि क्षेत्रको योगदान भने घट्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान २४.१ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्रको योगदान ७५.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो योगदान क्रमशः २३.९ प्रतिशत र ७६.१ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक कृषि क्षेत्रको औसत योगदान २५.९ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको औषत योगदान ७४.१ प्रतिशत रहेको छ।

उपभोग

१.२७ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल उपभोगको अंश उच्च रहँदै आएको छ। पछिल्लो दशक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल उपभोगको अंश वार्षिक औसत ९१.२ प्रतिशत रहेको छ। चालु आर्थिक वर्ष यस्तो अंश

१२.४ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष ६.५ प्रतिशतले बढेको कुल उपभोग चालु आर्थिक वर्ष ६.४ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ।

१.२८ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सरकारी क्षेत्रको उपभोगको अंश घट्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रको उपभोगको अनुपात क्रमशः ६.३ प्रतिशत र ८४.२ प्रतिशत तथा गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अंश १.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात क्रमशः ६.६ प्रतिशत, ८४.१ प्रतिशत र १.८ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशकमा यस्तो अनुपात क्रमशः ८.० प्रतिशत, ८१.५ प्रतिशत र १.६ प्रतिशत रहेको छ।

१.२९ कुल उपभोगमा सरकारी क्षेत्रको उपभोगको अंश घट्दै गएको छ भने निजी क्षेत्र र गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अंश केही बढेको छ। चालु आर्थिक वर्ष सरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र र गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अनुपात क्रमशः ६.८१ प्रतिशत, ९१.१५ प्रतिशत र २.०४ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात क्रमशः ७.१८ प्रतिशत, ९०.८२ प्रतिशत र २.० प्रतिशत रहेको थियो। विगत दश वर्षको यस्तो औसत अनुपात क्रमशः ८.८ प्रतिशत, ८९.४ प्रतिशत र १.८ प्रतिशत रहेको छ।

१.३० कुल निजी उपभोगमा खाद्य वस्तु उपभोगको अंश बढी छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल निजी उपभोगमा खाद्य वस्तु, गैरखाद्य वस्तु र सेवाको अंश क्रमशः ४८.६ प्रतिशत, १८.५ प्रतिशत र ३२.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अंश क्रमशः ४८.४ प्रतिशत, १८.७ प्रतिशत र ३२.९ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक कुल निजी उपभोगमा खाद्य, गैर खाद्य वस्तु र सेवाको अंश वार्षिक औसत क्रमशः ४९.० प्रतिशत, १८.५ प्रतिशत र ३२.५ प्रतिशत रहेको छ।

१.३२ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल राष्ट्रिय बचतको अंश पछिल्ला दुई आर्थिक वर्ष बढेको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल राष्ट्रिय बचत कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ३६.१५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात ३३.७९ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल राष्ट्रिय बचत वार्षिक औसत ३६.०६ प्रतिशत रहेको छ।

लगानी

१.३३ पुँजीगत खर्च र कर्जा लगानी न्यून भएका कारण कुल लगानीमा समेत कमी आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा उच्चदरले घटेको कुल लगानी त्यसपछि क्रमशः बढ्दै गत आर्थिक वर्ष पुनः घटेको छ। लगानीको वातावरणमा सुधार भइ लगानीकर्ताको आत्मविश्वास क्रमशः बढ्दै जाने अनुमानका आधारमा चालु आर्थिक वर्ष कुल लगानी २.८ प्रतिशतले बढेर रु.१७ खर्ब ४१ अर्ब ४८ करोड पुग्ने अनुमान छ। पछिल्लो दशक कुल लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको औसत ३४.३ प्रतिशत रहेको छ।

१.३४ चालु आर्थिक वर्ष कुल स्थिर लगानी ४.० प्रतिशतले बढ्ने अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो लगानी ७.० प्रतिशतले घटेको थियो। गत आर्थिक वर्ष कुल स्थिर लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको २५.१ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष ०.६ प्रतिशत विन्दुले घटेर २४.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक कुल लगानी र कुल स्थिर लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत क्रमशः ३४.३ प्रतिशत र २९.१ प्रतिशत रहेको छ।

१.३५ कुल स्थिर लगानीमा निजी क्षेत्रको लगानीको अंश अधिक रहेको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल स्थिर लगानी रू.१३ खर्ब ९४ अर्ब ९१ करोड रहने अनुमान छ। कुल स्थिर लगानीमध्ये सरकारी, निजी र सार्वजनिक संस्थानको लगानीको अंश क्रमशः २८.७ प्रतिशत, ६४.३ प्रतिशत र ७.० प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अंश क्रमशः २९.५ प्रतिशत, ६४.५ प्रतिशत र ६.० प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशक कुल स्थिर लगानीमा निजी क्षेत्र, सरकारी क्षेत्र र सार्वजनिक संस्थानको अंश वार्षिक औसत ६९.९ प्रतिशत, २१.८ प्रतिशत र ८.३ प्रतिशत रहेको छ।

बचत-लगानी अन्तर

१.३६ लगानीका लागि बचत अपर्याप्त रहेको छ। न्यून बचत र कमजोर पुँजीगत खर्चका कारण बचत-लगानी अन्तर कम हुन सकेको छैन। गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा बचत-लगानी अन्तर २४.३ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो अन्तर १.४ प्रतिशत विन्दुले कमी आई २२.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक यस्तो अन्तर सबैभन्दा बढी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रहेको थियो।

१.३७ पछिल्ला वर्षमा लगानीको तुलनामा कुल राष्ट्रिय बचत उल्लेख्य वृद्धि भएकोले कुल राष्ट्रिय बचत र लगानीबीचको अन्तर धनात्मक बन्दै गएको छ। विप्रेषण आप्रवाह र भ्रमण आयमा उल्लेख्य वृद्धि भएकोले कुल राष्ट्रिय बचतमा वृद्धि भएको हो। गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राष्ट्रिय बचत र लगानीबीचको अन्तरको अनुपात क्रमशः २.१ प्रतिशत र ५.६ प्रतिशतले धनात्मक रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ र आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो अनुपात ऋणात्मक रहेको थियो।

प्रतिव्यक्ति आय

१.३८ गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) रू.१ लाख ८१ हजार ५ सय ६९ रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष रू.१ लाख ९१ हजार ८ सय ८८ पुग्ने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन ५.७ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। पछिल्लो दशक प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत वृद्धिदर ९.१ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३८९ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष १,४३४ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ।

१.३९ प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय क्रमशः बढ्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय गत वर्षको तुलनामा ३.६ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १.० प्रतिशतले घटेको थियो। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय १,४५६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १,४०५ अमेरिकी डलर रहेको थियो। त्यसैगरी, गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल खर्च योग्य आय १,७५५ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो आय अमेरिकी डलर १,८४३ पुग्ने अनुमान छ।

१.ग) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको चालु खर्च

व्यय				
शीर्षक	बार्षिक बजेट	खर्च	खर्च(%)	मौज्दात
चालु	५६,८३,८१,७१९.००	३२,७९,८४,५७७.००	५७.७	२४,०३,९७,१४२.००
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	७,४०,९४,३३०.००	४,७८,३७,०४५.३२	६४.५६	२,६२,५७,२८४.६८
२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	८४,३६,०००.००	६८,८२,०००.००	८१.५८	१५,५४,०००.००
२११२१ पोशाक	१५,८२,५००.००	९,३०,०००.००	५८.७७	६,५२,५००.००
२११२२ खाद्यान्न	५,००,०००.००	०.००	०	५,००,०००.००
२११२३ औषधीउपचार खर्च	१२,००,०००.००	०.००	०	१२,००,०००.००
२११३२ महंगी भत्ता	३३,५१,६००.००	११,२८,६६६.६७	३३.६८	२२,२२,९३३.३३
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	११,५५,०००.००	२,६०,०००.००	२२.५१	८,९५,०००.००
२११३९ अन्य भत्ता	५३,३३,०००.००	३३,५०,२६५.३३	६२.८२	१९,८२,७३४.६७
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	३३,३६,२५०.००	६,९६,०००.००	२०.८६	२६,४०,२५०.००
२१२१३ कर्मचारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२४,०००.००	१३,६५७.००	५६.९	१०,३४३.००
२१२१४ कर्मचारी कल्याण कोष	२२,००,०००.००	०.००	०	२२,००,०००.००
२२१११ पानी तथा बिजुली	२०,०४,८१३.००	१९,४२,२८५.००	९६.८८	६२,५२८.००
२२११२ संचार महसुल	२३,९०,०००.००	१२,६१,७८९.००	५२.७९	११,२८,२११.००
२२११३ सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	२,१०,०००.००	०.००	०	२,१०,०००.००
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	१२,६९,३००.००	१०,९९,६७०.००	८६.६४	१,६९,६३०.००
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२०,३४,३००.००	१३,७६,७७८.००	६७.६८	६,५७,५२२.००
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	३६,३०,४००.००	३१,४४,००८.००	८६.६	४,८६,३९२.००
२२२१४ बिमा तथा नवीकरण खर्च	९४,५०,०००.००	५८,४९,४९७.००	६१.९	३६,००,५०३.००
२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२५,९६,८००.००	१३,४२,५५६.००	५१.७	१२,५४,२४४.००
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१०,५०,०००.००	१,८३,७०५.००	१७.५	८,६६,२९५.००
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५,२५,०००.००	३,५९,२०४.००	६८.४२	१,६५,७९६.००

२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६९,७९,४००.००	३८,५६,३१७.००	५५.२५	३१,२३,०८३.००
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	३,१५,०००.००	८१,८४०.००	२५.९८	२,३३,१६०.००
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,५७,५००.००	३,८१०.००	२.४२	१,५३,६९०.००
२२३१५ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	५६,११,८००.००	३७,७०,९७५.००	६७.२	१८,४०,८२५.००
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१९,१८,५००.००	१५,७२,६५६.००	८१.९७	३,४५,८४४.००
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	१६,८०,०००.००	३,४७,०८२.००	२०.६६	१३,३२,९१८.००
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१७,८७,५००.००	५,२२,८४१.००	२९.२५	१२,६४,६५९.००
२२४१३ करार सेवा शुल्क	३,५०,२०,०००.००	२,३६,४०,३२२.४०	६७.५१	१,१३,७९,६७७.६०
२२४१४ सरसफाईसेवा शुल्क	५२,५०,०००.००	२९,४२,६६८.००	५६.०५	२३,०७,३३२.००
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	४२,०५,०७६.००	३१,३३,२१४.००	७४.५१	१०,७१,८६२.००
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	७,२५,०००.००	१९,०००.००	२.६२	७,०६,०००.००
२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	९०,४४,०००.००	२९,१६,००९.००	३२.२४	६१,२७,९९१.००
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	१६,९९,०३,४५३.००	७,१८,४६,९८०.८०	४२.२९	९,८०,५६,४७२.२०
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३८,७०,०००.००	२८,१२,६६९.००	७२.६८	१०,५७,३३१.००
२२६१२ भ्रमण खर्च	१,०५,०००.००	२०,०००.००	१९.०५	८५,०००.००
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	५,००,०००.००	९९,०००.००	१९.८	४,०१,०००.००
२२७११ विविध खर्च	४३,६७,०००.००	१८,६३,८०७.००	४२.६८	२५,०३,१९३.००
२२७२१ सभा सञ्चालन खर्च	१०,००,०००.००	५,०२,०००.००	५०.२	४,९८,०००.००
२५३११ शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	१७,५८,३०,०००.००	१२,३७,२३,२४९.००	७०.३७	५,२१,०६,७५१.००
२५३१३ उपभोक्ता समिति तथा गैर सरकारी संस्था सहायता	११,००,०००.००	१०,९३,०५०.००	९९.३७	६,९५०.००
२५३१५ अन्य संस्था सहायता	५,८५,०००.००	२,८३,२९२.००	४८.४३	३,०१,७०८.००
२७२११ छात्रवृत्ति	७,६०,०००.००	०.००	०	७,६०,०००.००
२७२१३ औषधीखरिद खर्च	७४,००,०००.००	२५,८२,०७०.००	३४.८९	४८,१७,९३०.००
२७२१९ अन्य सामाजिक सहायता	१८,१०,०००.००	११,१२,९६६.००	६१.४९	६,९७,०३४.००
२८१४२ घरभाडा	८,००,०००.००	४,१३,४५८.००	५१.६८	३,८६,५४२.००
२८१४९ अन्य भाडा	१,५०,०००.००	५२,८५९.००	३५.२४	९७,१४१.००
२८२११ राजस्व फिर्ता	१,९५,१४७.००	१,७६,२६५.४८	९०.३२	१८,८८१.५२
२८२१९ अन्य फिर्ता	९,३९,०५०.००	९,३९,०५०.००	१००	०.००

अगिल्लो आ.व को चालु खर्चको विवरण

शीर्षक	बार्षिक बजेट	खर्च	खर्च(%)	मौज्दात
चालु	५६,६७,७३,५७६.६०	४४,१५,८१,८२३.६५	७७.९१	१२,५१,९१,७५२.९५
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	७,६३,६२,२७४.६०	४,५९,१७,०२३.००	६०.१३	३,०४,४५,२५१.६०
२११२२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	८४,३६,०००.००	८३,६७,८२१.००	९९.१९	६८,१७९.००
२११२१ पोशाक	१४,५०,०००.००	१०,५०,०००.००	७२.४१	४,००,०००.००
२११२३ औषधीउपचार खर्च	१०,३५,०००.००	९,८१,३०७.००	९४.८१	५३,६९३.००
२११३२ महंगी भत्ता	३२,१६,०००.००	११,६८,४००.००	३६.३३	२०,४७,६००.००
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	११,४०,०००.००	११,००,०००.००	९६.४९	४०,०००.००
२११३९ अन्य भत्ता	७५,४०,०००.००	४७,१३,५७५.००	६२.५१	२८,२६,४२५.००
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	४३,०५,०००.००	१६,००,०००.००	३७.१७	२७,०५,०००.००
२१२१४ कर्मचारी कल्याण कोष	२०,००,०००.००	२०,००,०००.००	१००	०.००
२२१११ पानी तथा बिजुली	१२,००,०००.००	११,९९,९९९.९०	१००	०.१०
२२११२ संचार महसुल	१८,२६,०००.००	९,०१,७४६.००	४९.३८	९,२४,२५४.००
२२११३ सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	२,२०,०००.००	१,०४,१०७.००	४७.३२	१,१५,८९३.००
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	१७,७०,०००.००	१७,६९,८५०.००	९९.९९	१५०.००
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१८,७०,०००.००	१८,६९,९०३.००	९९.९९	९७.००
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	२८,८०,०००.००	२३,८४,२४०.००	८२.७९	४,९५,७६०.००
२२२१४ बिमा तथा नवीकरण खर्च	१०,००,०००.००	७,६६,९३०.००	७६.६९	२,३३,०७०.००
२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३४,८०,०००.००	१९,७१,१७०.००	५६.६४	१५,०८,८३०.००
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५,००,०००.००	१४,९६,०३३.००	९९.७४	३,९६७.००
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५,००,०००.००	२,२६,३९२.००	४५.२८	२,७३,६०८.००
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६६,४०,०००.००	६६,००,८३८.००	९९.४१	३९,१६२.००
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६९,७९,४००.००	३८,५६,३१७.००	५५.२५	३१,२३,०८३.००
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	३,१५,०००.००	८१,८४०.००	२५.९८	२,३३,१६०.००
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,५७,५००.००	३,८१०.००	२.४२	१,५३,६९०.००
२२३१५ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	५६,११,८००.००	३७,७०,९७५.००	६७.२	१८,४०,८२५.००
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१९,१८,५००.००	१५,७२,६५६.००	८१.९७	३,४५,८४४.००
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	१६,८०,०००.००	३,४७,०८२.००	२०.६६	१३,३२,९१८.००
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१७,८७,५००.००	५,२२,८४१.००	२९.२५	१२,६४,६५९.००
२२४१३ करार सेवा शुल्क	३,५०,२०,०००.००	२,३६,४०,३२२.४०	६७.५१	१,१३,७९,६७७.६०
२२४१४ सरसफाईसेवा शुल्क	५२,५०,०००.००	२९,४२,६६८.००	५६.०५	२३,०७,३३२.००
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	४२,०५,०७६.००	३१,३३,२१४.००	७४.५१	१०,७१,८६२.००
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	७,२५,०००.००	१९,०००.००	२.६२	७,०६,०००.००
२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	९०,४४,०००.००	२९,१६,००९.००	३२.२४	६१,२७,९९१.००
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	१६,९९,०३,४५३.००	७,१८,४६,९८०.८०	४२.२९	९,८०,५६,४७२.२०
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३८,७०,०००.००	२८,१२,६६९.००	७२.६८	१०,५७,३३१.००
२२६१२ भ्रमण खर्च	१,०५,०००.००	२०,०००.००	१९.०५	८५,०००.००
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	५,००,०००.००	९९,०००.००	१९.८	४,०१,०००.००
२२७११ विविध खर्च	४३,६७,०००.००	१८,६३,८०७.००	४२.६८	२५,०३,१९३.००
२२७२१ सभा सञ्चालन खर्च	१०,००,०००.००	५,०२,०००.००	५०.२	४,९८,०००.००
२५३११ शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	१७,५८,३०,०००.००	१२,३७,२३,२४९.००	७०.३७	५,२१,०६,७५१.००
२५३१३ उपभोक्ता समिति तथा गैर सरकारी संस्था सहायता	११,००,०००.००	१०,९३,०५०.००	९९.३७	६,९५०.००

२५३१५ अन्य सस्था सहायता	५,८५,०००.००	२,८३,२९२.००	४८.४३	३,०१,७०८.००
२७२११ छात्रवृत्ति	७,६०,०००.००	०.००	०	७,६०,०००.००
२७२१३ औषधीखरिद खर्च	७४,००,०००.००	२५,८२,०७०.००	३४.८९	४८,१७,९३०.००
२७२१९ अन्य सामाजिक सहायता	१८,१०,०००.००	११,१२,९६६.००	६१.४९	६,९७,०३४.००
२८१४२ घरभाडा	८,००,०००.००	४,१३,४५८.००	५१.६८	३,८६,५४२.००
२८१४९ अन्य भाडा	१,५०,०००.००	५२,८५९.००	३५.२४	९७,१४१.००
२८२११ राजस्व फिर्ता	१,९५,१४७.००	१,७६,२६५.४८	९०.३२	१८,८८१.५२
२८२१९ अन्य फिर्ता	९,३९,०५०.००	९,३९,०५०.००	१००	०.००

माथिको तालिका तथा दुइ आवको चालु खर्चको खर्च विवरणलाई तुलनात्मक रूपमा अध्ययन गर्दा यस आवको कुल चालु खर्च अन्तरगत विनियोजन भएको बजेट रु ५६८३८१७१९ रहेकोमा पहिलो दश महिनाभित्रको अन्तरालमा कुल ५७.७० प्रतिशत खर्च भइ कुल २४०३९७१४२ मौज्दात रहेको छ भने यस अगिल्लो आवको कुल चालु खर्चमा जम्मा विनियोजित बजेट रु ५६६७७३५७६ मध्ये ७७.९१ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था थियो । यसरी हेर्दा अबको तिन महिनामा हुने खर्चले अगिल्लो आवको कुल चालु खर्च बराबरको लक्ष्य भेट्टाउन नसक्ने भन्ने कुरा हुन्न ।

१.घ) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत वर्षको पूँजिगत खर्चको तुलनात्मक अवस्था

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको पूँजिगत खर्च विवरण

३११११ आवासीय भवन निर्माण/ खरिद	८९,००,०००.००	३,९१,४८९.००	४.४	८५,०८,५११.००
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	४,६२,१४,७६१.००	२,५२,५६,८३३.००	५४.६५	२,०९,५७,९२८.००
३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	७१,८२,२७३.००	४३,३५,८८९.००	६०.३७	२८,४६,३८४.००
३११२१ सवारी साधन	५४,००,०००.००	४,००,०००.००	७.४१	५०,००,०००.००
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	१,४९,४५,७५०.००	६५,२३,७१२.००	४३.६५	८४,२२,०३८.००
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	६६,९०,०००.००	२५,९५,८०९.००	३८.७९	४०,९४,१९१.००
३११३२ अनुसन्धान तथा विकास सम्बन्धी खर्च	२,००,००,०००.००	६३,२३,९८३.००	३१.६२	१,३६,७६,०१७.००
३११३५ पूँजिगत परामर्श खर्च	४०,००,०००.००	२७,२५,३५४.००	६८.१३	१२,७४,६४६.००
३११५१ सडक तथा पूल निर्माण	३४,५०,६१,९७५.००	१५,५३,१९,४२०.००	४५.०१	१८,९७,४२,५५५.००
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	८०,४२,७३७.००	५३,१७,०२०.००	६६.११	२७,२५,७१७.००
३११५४ तटबन्ध तथा बाँधनिर्माण	४३,५४,७२४.००	२४,३२,३००.००	५५.८५	१९,२२,४२४.००
३११५५ सिंचाई संरचना निर्माण	१५,५०,०००.००	८,२७,३६९.००	५३.३८	७,२२,६३१.००
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	६१,००,०००.००	४,५४,७६४.००	७.४६	५६,४५,२३६.००
३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	१२,७६,०००.००	१,९४,७०३.००	१५.२६	१०,८१,२९७.००
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	६,२९,४६,६९४.००	१,१०,७०,६११.००	१७.५९	५,१८,७६,०८३.००

३११६१ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	५,००,०००.००	४,८२,८३२.००	९६.५७	१७,१६८.००
३११७१ पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	७८,३६९.००	७८,३६९.००	१००	०.००
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	२,३२,००,०००.००	८३,८०,६४५.००	३६.११	१,४८,१९,३५५.००
जम्मा	१,१३,४८,२५,००२.००	५६,१०,९५,६७९.००	४९.४४	५७,३७,२९,३२३.००

अगिल्लो आवको पूजिगत खर्चको विवरण

३११११ आवासीय भवन निर्माण/ खरिद	६३,००,०००.००	६,८३,२९५.००	१०.८५	५६,१६,७०५.००
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०,०२,६१,४५५.००	६,७९,०९,६९१.००	६७.७३	३,२३,५१,७६४.००
३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२,८८,०६,५८५.००	२,३५,६३,९९६.००	८१.८	५२,४२,५८९.००
३१११४ जग्गा विकास कार्य	१५,३०,०००.००	१५,२०,८३३.००	९९.४	९,१६७.००
३११२१ सवारी साधन	४९,५०,०००.००	४८,९७,७७९.००	९८.९५	५२,२२१.००
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	३,३६,८५,०००.००	२,८५,१९,६८३.००	८४.६७	५१,६५,३१७.००
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	४८,११,०००.००	४६,९५,२४५.००	९७.५९	१,१५,७५५.००
३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	४९,००,०००.००	१३,६४,९२७.००	२७.८६	३५,३५,०७३.००
३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	७३,००,०००.००	२९,७८,५५०.००	४०.७९	४३,२१,४५०.००
३११५१ सडक तथा पूल निर्माण	३१,३४,३३,८१९.००	१४,२९,७९,९२०.००	४५.६२	१७,०४,५३,८९९.००
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	१,१६,७२,५९२.००	९७,८३,३३५.००	८३.८१	१८,८९,२५७.००
३११५४ तटबन्ध तथा बाँधनिर्माण	७२,७०,६३०.००	४३,४६,२८७.००	५९.७८	२९,२४,३४३.००
३११५५ सिंचाई संरचना निर्माण	१५,५०,०००.००	१४,५६,१८३.००	९३.९५	९३,८१७.००
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	५५,९९,५१५.००	२८,०१,१०३.००	५०.०२	२७,९८,४१२.००
३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	१,१६,००,३७७.००	१०,४८,९६५.००	९.०३	१,०५,५१,४१२.००
३११५८ सरसफाई संरचना निर्माण	६८,००,९५९.००	१६,१३,१६६.००	२३.७२	५१,८७,७९३.००
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	३,६४,३७,२९०.००	२,१८,३१,६८१.००	५९.९२	१,४६,०५,६०९.००
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	९१,९८,०००.००	५७,६८,७८३.००	६२.७२	३४,२९,२१७.००
३१५११ भैपरी आउने पूँजीगत	५,००,०००.००	०.००	०	५,००,०००.००
जम्मा	१,१६,३३,८०,७९८.६०	७६,९३,४५,२४५.६५	६६.१३	३९,४०,३५,५५२.९५

गत आवको पुजिगत खर्च र चालु आवको पहिलो दश महिनाको पुजिगत खर्चलाई तुलनात्मक रूपमा हेर्दा गत आवमा पुजिगत खर्च शिर्षक अन्तरगत रु ५९६६०७२२२ विनियोजन भएको मध्ये ५४.९४ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था छ । भने यस आवको पहिलो दश महिनाको पुजिगत खर्च अन्तरगत रु ५६६४४३२८३ मध्ये ४९.९५ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था छ । वर्षान्तमा खर्च गर्ने परिपाटीलाई यस वर्ष पनि अबलम्बन गर्ने हो भने गत सालको बार्षिक खर्च प्रगतिको लक्ष्य भेटाउन असहज भने पक्कै छैन ।

१.(ड) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको आन्तरिक आय

११३१३ सम्पती कर	४९,००,०००.००	४६,०१,९६३.४९	९३.९२	२,९८,०३६.५१
११३१४ भुमिकर/ मालपोत	९७,००,०००.००	४५,९८,००१.३३	४७.४	५१,०१,९९८.६७
११३१७ वहाल कर	५७,००,०००.००	३९,०६,००४.१६	६८.५३	१७,९३,९९५.८४
११३१८ वहाल विटौरी कर	१९,००,०००.००	४,६४,९१५.००	२४.४७	१४,३५,०८५.००
११४५१ सवारी साधन कर (साना सवारी)	१,६६,०००.००	१,०३,३००.००	६२.२३	६२,७००.००
११४५२ पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	२७,००,०००.००	०.००	०	२७,००,०००.००
११४७९ अन्य मनोरञ्जन कर	१९,०००.००	२,५००.००	१३.१६	१६,५००.००
११६९१ अन्य कर	१५,०००.००	५,२७,०५५.००	३५१३.७	(५,१२,०५५.००)
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	१,९०,०००.००	०.००	०	१,९०,०००.००
१४१५१ सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	४,२०,०००.००	०.००	०	४,२०,०००.००
१४२१३ अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	२५,०००.००	०.००	०	२५,०००.००
१४२१८ विद्युत सेवा शुल्क	६,९९९.००	३,८००.००	५४.२९	३,१९९.००
१४२१९ अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१५,०००.००	३००.००	२	१४,७००.००
१४२२१ न्यायिक दस्तुर	२,९५,०००.००	२१,१००.००	७.१५	२,७३,९००.००
१४२२९ अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	७,००,०००.००	३,३५,६९०.००	४७.९६	३,६४,३१०.००
१४२४२ नक्सापास दस्तुर	४९,००,०००.००	२८,९७,७६६.००	५९.१४	२०,०२,२३४.००
१४२४३ सिफारिश दस्तुर	८४,००,०००.००	९१,१६,८६०.३०	१०८.५३	(७,१६,८६०.३०)
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	६,७५,०००.००	६,२२,१९८.००	९२.१८	५२,८०२.००
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	४,२०,०००.००	३,२७,१२०.००	७७.८९	९२,८८०.००
१४२४९ अन्य दस्तुर	५५,००,०००.००	६२,८९,४१५.७४	११४.३५	(७,८९,४१५.७४)
१४२५३ व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९,९०,०००.००	७,०६,७८३.००	७१.३९	२,८३,२१७.००

गत आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय

११३१३ सम्पत्ती कर	३७,००,०००.००	५५,६१,५४२.३६	१५०.३१	(१८,६१,५४२.३६)
११३१४ भुमिकर/ मालपोत	८४,५०,०००.००	५२,५१,१२४.०५	६२.१४	३१,९८,८७५.९५
११३१७ वहाल कर	६९,९७,०६३.००	५१,८७,७७७.४३	७४.१४	१८,०९,२८५.५७
११३१८ वहाल विटौरी कर	१८,००,०००.००	३४,४८,०१५.३८	१९१.५६	(१६,४८,०१५.३८)
११४५१ सवारी साधन कर (साना सवारी)	५५,०००.००	४७,९९९.००	८७.२७	७,००१.००
११४५२ पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	२५,००,०००.००	१४,८०,०००.००	५९.२	१०,२०,०००.००
११४७९ अन्य मनोरञ्जन कर	१७,०००.००	०.००	०	१७,०००.००
११६९१ अन्य कर	१५,०००.००	१,०२,१६८.००	६८१.१२	(८७,१६८.००)
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	१५,७७,७५०.००	१३,३१,७४७.००	८४.४१	२,४६,००३.००
१४१५१ सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	०.००	३५,०००.००	३५०००००	(३५,०००.००)
१४२१३ अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	२५,०००.००	०.००	०	२५,०००.००
१४२१८ विद्युत सेवा शुल्क	०.००	३,८२०.००	३८२०००	(३,८२०.००)
१४२१९ अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	५,०००.००	५,००,०४२.००	१००००.८४	(४,९५,०४२.००)
१४२२१ न्यायिक दस्तुर	३५,०००.००	६८,५२०.००	१९५.७७	(३३,५२०.००)
१४२२९ अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१५,०००.००	२३,१२,३५७.९१	१५४१५.७२	(२२,९७,३५७.९१)
१४२४२ नक्सापास दस्तुर	४७,००,०००.००	४६,११,७३९.१५	९८.१२	८८,२६०.८५
१४२४३ सिफारिश दस्तुर	८१,००,०००.००	१,१७,६८,८६४.५०	१४५.२९	(३६,६८,८६४.५०)
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	५,५०,०००.००	११,७५,५८९.००	२१३.७४	(६,२५,५८९.००)
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	२,७५,०००.००	३,९३,०००.००	१४२.९१	(१,१८,०००.००)
१४२४९ अन्य दस्तुर	२४,००,०००.००	८३,५८,९१३.४९	३४८.२९	(५९,५८,९१३.४९)
१४२५३ व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९,७५,०००.००	६,४७,७२६.५०	६६.४३	३,२७,२७३.५०

१४२६५ अन्य क्षेत्रको आय	९७,२०,६१९.००	३९,४४,२०२.००	४०.५८	५७,७६,४१७.००
१४३१२ प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१५,०००.००	२,५७,९४६.३४	१७१९.६४	(२,४२,९४६.३४)
१४४११ चालु हस्तान्तरण	१,४६,९००.००	०.००	०	१,४६,९००.००
१४४२१ पूँजीगत हस्तान्तरण	३०,००,०००.००	०.००	०	३०,००,०००.००
१४५२१ प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	०.००	२,८८,८३९.५०	२८८८३९५०	(२,८८,८३९.५०)
१४५२९ अन्य राजस्व	१६,०००.००	१५,३००.००	९५.६३	७००.००
१४६११ व्यवसाय कर	७९,००,०००.००	७४,८१,६६९.३५	९४.७	४,१८,३३०.६५
१५१११ बेरूजू	२७,५५,०००.००	०.००	०	२७,५५,०००.००
३२१२२ बैंक मौज्दात	२३,०६,२२,८२०.००	२२,६६,७१,०४८.८२	९८.२९	३९,५१,७७१.१८
जनसहभागिता	२,३६,४९,५००.००	१,००,१२,९६३.२५	४२.३४	१,३६,३६,५३६.७५
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	२,३६,४९,५००.००	१,००,१२,९६३.२५	४२.३४	१,३६,३६,५३६.७५

गत वर्षको आन्तरिक आय र यो चालु आवको पहिलो दश महिनाको आन्तरिक आयलाई तुलना गर्दा गत आव रु २९६३६८९५२ को आय अनुमान गरिएकोमा कुल ९८.१७ प्रतिशत आय संकलन भएको थियो भने यो आवको पहिलो दश महिनाको अवस्था हेर्दा कुल आय २५६२२६६४२ अनुमान गरिएकोमा अहिलेसम्म ८३.४२ प्रतिशत आय संकलन भएको छ । यसरी हेर्दा बर्षान्त सम्ममा गत आवको तुलनामा प्रतिशतका हिसाबले बढि नै राजस्व संकलन हुने अनुमान छ ।

१.(च) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको वित्तीय हस्तान्तरण

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको वित्तीय हस्तान्तरणको अवस्था

शीर्षक	प्रस्तावित आय	वास्तविक आय	आम्दानी(%)	मौज्दात
संघीय सरकार	६५,१४,१०,०००.००	४६,३५,५२,५९२.५०	७१.१६	१८,७८,५७,४०७.५०
१३३११ समानिकरण अनुदान	१५,६५,००,०००.००	८,७२,२१,३६२.५०	५५.७३	६,९२,७८,६३७.५०
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२६,९५,०२,०००.००	२५,४२,६७,२३०.००	९४.३५	१,५२,३४,७७०.००
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	१९,५४,०८,०००.००	११,३५,६४,०००.००	५८.१२	८,१८,४४,०००.००
१३३१४ विशेष अनुदान चालु	२,००,००,०००.००	६०,००,०००.००	३०	१,४०,००,०००.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,००,००,०००.००	२५,००,०००.००	२५	७५,००,०००.००
प्रदेश सरकार	२,८३,७४,०००.००	१,९६,३५,७५०.००	६९.२	८७,३८,२५०.००
१३३११ समानिकरण अनुदान	१,००,९९,०००.००	७५,७४,२५०.००	७५	२५,२४,७५०.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२३,७५,०००.००	१५,६७,५००.००	६६	८,०७,५००.००
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	२९,००,०००.००	१९,१४,०००.००	६६	९,८६,०००.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,३०,००,०००.००	८५,८०,०००.००	६६	४४,२०,०००.००

गत आर्थिक वर्षको वित्तीय हस्तान्तरण

शीर्षक	प्रस्तावित आय	वास्तविक आय	आम्दानी(%)	मौज्दात
संघीय सरकार	६६,०२,२२,०००.००	४७,७८,३८,१७२.६५	७२.३८	१८,२३,८३,८२७.३५
१३३११ समानिकरण अनुदान	१८,००,००,०००.००	१६,६५,००,०००.००	९२.५	१,३५,००,०००.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२६,७४,५६,०००.००	२३,०९,००,७२९.६५	८६.३३	३,६५,५५,२७०.३५
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	१८,२७,६६,०००.००	५,४५,०४,७१८.००	२९.८२	१२,८२,६१,२८२.००
१३३१४ विशेष अनुदान चालु	५०,००,०००.००	४०,००,०००.००	८०	१०,००,०००.००
१३३१५ विशेष अनुदान पुँजीगत	५०,००,०००.००	३९,६८,२८८.००	७९.३७	१०,३१,७१२.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	२,००,००,०००.००	१,७९,६४,४३७.००	८९.८२	२०,३५,५६३.००
प्रदेश सरकार	३,१२,६५,०००.००	२,३८,१६,२५१.३४	७६.१८	७४,४८,७४८.६६
१३३११ समानिकरण अनुदान	१,००,७५,०००.००	८८,१५,६२५.००	८७.५	१२,५९,३७५.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	१,११,९०,०००.००	८८,२८,३०५.३४	७८.८९	२३,६१,६९४.६६
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,००,००,०००.००	६१,७२,३२१.००	६१.७२	३८,२७,६७९.००

गत आ.ब.मा आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरण बापतको अनुदान कुल प्रस्तावित रकम रु ६६,०२२२०० मध्ये ७२.३८ प्रतिशत प्राप्त भएको अवस्था थियो भने चालु आ.ब.को बैशाख मसान्तसम्ममा कुल प्रस्तावित रकम ६५१४१०००० मध्ये ७१.१६ प्रतिशत प्राप्त भैसकेको अवस्था छ । गत आ.ब. मा वित्तिय समानिकरणको अन्तिम किस्ताबापत पाउने रकममध्ये निश्चित प्रतिशत प्राप्त नभएको कारण र यो वर्ष वित्तिय समानिकरणको प्रस्तावित रकम मध्ये पुरै अनुदान पाउने सुनिश्चितता भएका कारण संघिय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरणको अवस्था गत आव भन्दा यो आवमा प्रगति उन्मुख हुने कुरामा दुइमत छैन । यसैगरी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय अनुदान बापतको रकम गत आवमा रु ३१२६५००० प्रस्ताव भएकोमा जम्मा प्रस्तावको ७६.१८ प्रतिशत प्राप्त भएको थियो जुन २३८१६२५१.३४ हो । यसैगरी चालु आवको पहिलो दश महिना ब्यतित भैसक्दा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने रु २८३७४००० मध्ये ६९.२० प्रतिशत बैशाख मसान्तसम्ममा प्राप्त भएको अवस्था छ । चालु आ.ब. समाप्त हुन अझै केहि महिना बाँकी रहेको कारण यो प्रतिशतमा सुधार भइ प्रस्तावमा उल्लेख भएबमोजिम अनुदान प्राप्त हुने अवस्था छ ।

१.(छ) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा आर्थिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको आर्थिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	आर्थिक विकास	७,५९,७७,६२५.००	२,२९,६२,५६३.६०	३०.२२	५,३०,१५,०६१.४०
१	कृषि	४,०४,१८,१२५.००	१,४२,३०,४२७.००	३५.२१	२,६१,८७,६९८.००
२	उद्योग	३१,९७,०००.००	१०,३६,९६२.००	३२.४४	२१,६०,०३८.००
३	पर्यटन	६६,५०,०००.००	९७,५००.००	१.४७	६५,५२,५००.००
४	सहकारी	५,१०,०००.००	२,४०,७५०.००	४७.२१	२,६९,२५०.००
५	वित्तीय क्षेत्र	२३,५९,०००.००	४,९९,०१९.००	२१.१५	१८,५९,९८१.००
६	जलश्रोत तथा सिंचाई	५,५०,०००.००	५,३६,२०९.००	९७.४९	१३,७९१.००
७	पशुपन्छी विकास	१,५१,२३,५००.००	५२,१७,०४५.६०	३४.५	९९,०६,४५४.४०
८	वाणिज्य	७१,७०,०००.००	११,०४,६५१.००	१५.४१	६०,६५,३४९.००
कुल जम्मा		७,५९,७७,६२५.००	२,२९,६२,५६३.६०	३०.२२	५,३०,१५,०६१.४०

गत आर्थिक वर्षमा आर्थिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	आर्थिक विकास	९,५६,४२,६८९.००	६,००,६०,१५३.००	६२.८	३,५५,८२,५३६.००
१	कृषि	४,८०,६०,७४६.००	३,४४,५९,२३५.००	७१.७	१,३६,०१,५११.००
२	उद्योग	१,२१,००,०००.००	८७,७१,२०३.००	७२.४८	३३,२८,७९७.००
३	पर्यटन	१,१८,५३,९१०.००	१६,१२,१७६.००	१३.६	१,०२,४१,७३४.००
४	सहकारी	२८,५०,०००.००	८,३५,१३४.००	२९.३	२०,१४,८६६.००
५	वित्तीय क्षेत्र	५,३२,०००.००	४,५२,५५४.००	८५.०७	७९,४४६.००
६	जलश्रोत तथा सिंचाई	१२,००,०००.००	११,१८,७५०.००	९३.२३	८१,२५०.००
७	बन	१,५०,०००.००	९८,३५२.००	६५.५६	५१,६४८.००
८	पशुपन्छी विकास	१,४७,३२,८३०.००	९६,९४,०२७.००	६५.८	५०,३८,८०३.००
९	भूमि व्यवस्था	२५,००,०००.००	१४,२९,३८७.००	५७.१८	१०,७०,६१३.००
१०	वाणिज्य	११,६३,२०३.००	१०,८९,५१५.००	९३.६७	७३,६८८.००
११	आपूर्ति	५,००,०००.००	४,९९,८२०.००	९९.९६	१८०.००
कुल जम्मा		९,५६,४२,६८९.००	६,००,६०,१५३.००	६२.७९	३,५५,८२,५३६.००

गत आवको तुलनामा यस आवको पहिलो दश महिनामा आर्थिक क्षेत्रमा आशातित खर्च हुन सकेको छैन । विशेष गरि पर्यटन ,वाणिज्य र वित्तीय क्षेत्रमा गरिएको विनियोजनमा उल्लेख्य खर्च प्रगती हुन नसकेको अवस्था छ । गत आ.ब.मा कुल आर्थिक क्षेत्रमा विनियोजित बजेट रु ९५६४२६८९ रहेकोमा जसको ६२.७९ प्रतिशत रकम खर्च भएको अवस्था थियो भने हालसम्मको चालु आवको खर्चको अवस्थालाई हेर्दा कुल विनियोजित बजेट रु ७,५९,७७,६२५.०० मध्ये ३०.२२ प्रतिशत मात्र खर्च भएको अवस्था छ । उर्लाबारी नगरपालिको आर्थिक क्षेत्रलाई चलायमान बनाउने यि आर्थिक क्षेत्रका उपशिर्षकहरुमा विनियोजित बजेट मध्ये खर्चको मात्रा / प्रतिशत कम हुनुले समग्र पालिकाको आर्थिक क्षेत्रलाई ठुलै धक्का दिनु आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

१.(ज) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा सामाजिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको सामाजिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
---------	--------------------	----------	------	----------	---------

१	सामाजिक विकास	४१,१०,२५,८५०. ००	२२,०५,०१,३४१. ८०	५३.६ ५	१९,०५,२४,५०८. २०
१	शिक्षा	२४,८०,५२,८६६ .००	१५,५१,१०,५४५ .००	६२.५ ३	९,२९,४२,३२१.० ०
२	स्वास्थ्य	६,४७,८४,९३०. ००	२,४८,४९,२१६.८ ०	३८.३ ६	३,९९,३५,७१३.२ ०
३	भाषा तथा संस्कृति	६६,०१,३०४.००	५५,०५,४३४.० ०	८३.४	१०,९५,८७०.००
४	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१,२२,२९,७५०.० ०	५२,९७,७००.००	४३.३ २	६९,३२,०५०.००
५	युवा तथा खेलकुद	८८,१७,०००.००	२४,९५,२६१.००	२८.३	६३,२१,७३९.००
६	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	७,०५,४०,०००.० ०	२,७२,४३,१८५. ००	३८.६१	४,३२,९६,८१५.० ०
कुल जम्मा		४१,१०,२५,८५०. ००	२२,०५,०१,३४१. ८०	५३.६ ४	१९,०५,२४,५०८. २०

गत आर्थिक वर्षमा सामाजिक क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	सामाजिक विकास	३५,६४,५२,६०७ .६०	२९,९४,३२,१२८. ३८	८४	५,७०,२०,४७९. २२
१	शिक्षा	२४,२२,७६,९५१. ००	२२,०८,१२,९५४. ७०	९१.१४	२,१४,६३,९९६.३ ०
२	स्वास्थ्य	६,८४,४७,९२३.० ०	४,३१,२३,२४५.१ ८	६३	२,५३,२४,६७७. ८२
३	खानेपानी तथा सरसफाई	३१,५१,९०४.००	४,२३,४५३.००	१३.४ ३	२७,२८,४५१.००
४	भाषा तथा संस्कृति	१,१२,०८,९२५.० ०	८३,९९,४२६.००	७४.९ ४	२८,०९,४९९.००
५	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१,७४,२९,१९९.६ ०	१,४०,४१,०९०.५ ०	८०.५ ६	३३,८८,१०९.१०

६	युवा तथा खेलकुद	७५,३३,९९४.००	७३,४९,६४६.००	९७.५	१,८४,३४८.००
७	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	६४,०३,७११.००	५२,८२,३१३.००	८२.४	११,२१,३९८.००
कुल जम्मा		३५,६४,५२,६०७	२९,९४,३२,१२८.	८४	५,७०,२०,४७९.

सामाजिक विकास अन्तरगत स्वास्थ्य शिक्षा खानेपानी सरसफाई भाषा तथा संस्कृति लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण युवा तथा खेलकुद सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण लगायतका उपक्षेत्रमा गत आ.बमा कुल विनियोजित बजेट रु ३५६४५२६०७.६० को ८४ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था छ । तर यो आ.ब.को पहिलो दश महिनामा विनियोजित रकम ४९१०२५८५० मध्ये ५३.६४ प्रतिशत मात्र खर्च भएको अवस्था छ । सामाजिक विकासका मुख्य अवयवहरु स्वास्थ्य युवा तथा खेलकुद र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको उपक्षेत्रमा कम रकम खर्चिएको अवस्थाले वार्षिक लक्ष्य प्राप्तिको दर अझै बढाउनु आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

१.३) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा स्थानीय पूर्वाधारमा भएको प्रगति

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको स्थानीय पूर्वाधारमा भएको प्रगती

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	पूर्वाधार विकास	४२,७०,९८,३०८.	१९,८९,५८,५९९.	४६.५८	२२,८१,३९,७०९.
१	यातयात पूर्वाधार	१७,४०,५३,९७५.	६,६४,५५,३७७.	३८.१८	१०,७५,९८,५९८.
२	भवन, आवास तथा सहरी विकास	२३,१७,३४,८३६.०	१२,४७,७३,९६९.	५३.८४	१०,६९,६०,८६७.०
३	ऊर्जा	८,००,०००.००	०.००	०	८,००,०००.००
४	सम्पदा पूर्वाधार	१,९५,०९,४९७.००	६८,६३,२३६.००	३५.१८	१,२६,४६,२६१.००
५	बिज्ञान तथा प्रबिधि	१०,००,०००.००	८,६६,०१७.००	८६.६	१,३३,९८३.००
कुल जम्मा		४२,७०,९८,३०८.	१९,८९,५८,५९९.	४६.५८	२२,८१,३९,७०९.

गत आर्थिक वर्षमा स्थानीय पूर्वाधारमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	पूर्वाधार विकास	५०,१६,९०,७८७. ००	२६,०३,१४,४८६. ००	५१.८९	२४,१३,७६,३०१. ००
१	यातायात पूर्वाधार	३०,०२,०२,९५५. ००	१३,०३,४८,८२२. ००	४३.४२	१६,९८,५४,१३३. ००
२	भवन, आवास तथा सहरी विकास	१६,१९,४०,२४०.० ०	९,५४,५२,२९८.० ०	५८.९४	६,६४,८७,९४२.० ०
३	उर्जा	१,११,४७,५९२.००	९९,०४,६२६.००	८८.८५	१२,४२,९६६.००
४	सम्पदा पूर्वाधार	४,००,०००.००	३,८७,०००.००	९६.७५	१३,०००.००
५	बिज्ञान तथा प्रविधि	१,५३,००,०००.००	१,१५,३०,७४१.००	७५.३६	३७,६९,२५९.००
६	पुनर्निर्माण	१,२७,००,०००.००	१,२६,९०,९९९.००	९९.९३	९,००१.००
	कुल जम्मा	५०,१६,९०,७८७. ००	२६,०३,१४,४८६. ००	५१.८८	२४,१३,७६,३०१. ००

उर्लाबारी नगरपालिकाको गत आवमा पूर्वाधार विकास क्षेत्रका महत्वपूर्ण अवयव मध्ये यातायात पूर्वाधार र भवन आवास तथा सहरी विकासको उपक्षेत्रमा अन्य अवयवको तुलनामा कम प्रतिशत रकम खर्च भएको अवस्था छ । कुल स्थानीय पूर्वाधारको क्षेत्रमा विनियोजित बजेट रु ५०१६९०७८७ मध्ये ५१.८८ प्रतिशत खर्च भइ २४१३७६३०१ मौज्दात बसेको अवस्था थियो । चालु आ.ब.को पहिलो दश महिनामा ४६.५८ प्रतिशत मात्र खर्च भएको अवस्था छ जहाँ कुल विनियोजित बजेट रु ४२,७०,९८,३०८ रहेको छ । यसरी पालिकाको मुख्य रक्त नलीको रूपमा रहेका यातायात पूर्वाधार तथा सम्पदा पूर्वाधारमा कम प्रतिशत खर्च भएको अवस्था छ भने उर्जाको क्षेत्रमा विनियोजित बजेटको अंश न खर्च नभएको अवस्था छ ।

१.(ब) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा वातावरण क्षेत्रमा भएको प्रगति

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको वातावरण क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	आर्थिक विकास	७,५९,७७,६२५.००	२,२९,६२,५६३.६०	३०.२२	५,३०,१५,०६१.४०
१	कृषि	४,०४,१८,१२५.००	१,४२,३०,४२७.००	३५.२१	२,६१,८७,६९८.००
२	उद्योग	३१,९७,०००.००	१०,३६,९६२.००	३२.४४	२१,६०,०३८.००
३	पर्यटन	६६,५०,०००.००	९७,५००.००	१.४७	६५,५२,५००.००

४	सहकारी	५,१०,०००.००	२,४०,७५०.००	४७.२१	२,६९,२५०.००
५	वित्तीय क्षेत्र	२३,५९,०००.००	४,९९,०१९.००	२१.१५	१८,५९,९८१.००
६	जलश्रोत तथा सिंचाई	५,५०,०००.००	५,३६,२०९.००	९७.४९	१३,७९१.००
७	पशुपन्ध्री विकास	१,५१,२३,५००.००	५२,१७,०४५.६०	३४.५	९९,०६,४५४.४०
८	वाणिज्य	७१,७०,०००.००	११,०४,६५१.००	१५.४१	६०,६५,३४९.००
२	सामाजिक विकास	४१,१०,२५,८५०.००	२१,९६,३९,९८१.८०	५३.४४	१९,१३,८५,८६८.२०
१	शिक्षा	२४,८०,५२,८६६.००	१५,५१,१०,५४५.००	६२.५३	९,२९,४२,३२१.००
२	स्वास्थ्य	६,४७,८४,९३०.००	२,४२,५९,२१६.८०	३७.४५	४,०५,२५,७१३.२०
३	भाषा तथा संस्कृति	६६,०१,३०४.००	५५,०५,४३४.००	८३.४	१०,९५,८७०.००
४	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१,२२,२९,७५०.००	५२,७१,१००.००	४३.१	६९,५८,६५०.००
५	युवा तथा खेलकुद	८८,१७,०००.००	२३,९३,०४१.००	२७.१४	६४,२३,९५९.००
६	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	७,०५,४०,०००.००	२,७१,००,६४५.००	३८.४२	४,३४,३९,३५५.००
३	पूर्वाधार विकास	४२,७०,९८,३०८.००	१९,५८,८८,५४२.००	४५.८६	२३,१२,०९,७६६.००
१	यातयात पूर्वाधार	१७,४०,५३,९७५.००	६,३३,८५,३२०.००	३६.४२	११,०६,६८,६५५.००
२	भवन, आवास तथा सहरी विकास	२३,१७,३४,८३६.००	१२,४७,७३,९६९.००	५३.८४	१०,६९,६०,८६७.००
३	ऊर्जा	८,००,०००.००	०.००	०	८,००,०००.००
४	सम्पदा पूर्वाधार	१,९५,०९,४९७.००	६८,६३,२३६.००	३५.१८	१,२६,४६,२६१.००
५	बिज्ञान तथा प्रविधि	१०,००,०००.००	८,६६,०१७.००	८६.६	१,३३,९८३.००
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	६,३५,६८,०९६.००	२,२०,५५,७७२.८०	३४.७	४,१५,१२,३२३.२०
१	वातावरण तथा जलवायु	६८,७०,५५९.००	१४,७४,६४६.००	२१.४६	५३,९५,९१३.००
२	विपद व्यवस्थापन	२,४८,६५,७२४.००	७२,६०,९९४.८०	२९.२	१,७६,०४,७२९.२०
३	मानव संसाधन विकास	५६,००,०००.००	१६,७४,६३०.००	२९.९	३९,२५,३७०.००
४	शान्ति तथा सुव्यवस्था	४,८१३.००	४,८१३.००	१००	०.००
५	कानून तथा न्याय	११,४८,०००.००	५२,८९५.००	४.६१	१०,९५,१०५.००
६	शासन प्रणाली	३७,६१,०००.००	२३,५६,२५९.००	६२.६५	१४,०४,७४१.००
७	तथ्यांक प्रणाली	७,९७,०००.००	६,४४,१७२.००	८०.८१	१,५२,८२८.००
८	गरिबी निवारण	२,००,०००.००	०.००	०	२,००,०००.००
९	श्रम तथा रोजगारी	१,१४,६१,०००.००	६१,०८,०५१.००	५३.२९	५३,५२,९४९.००
१०	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन	५९,२५,०००.००	१२,६३,१२४.००	२१.३२	४६,६१,८७६.००

११	अनुगमन तथा मूल्यांकन	१,७५,०००.००	१,६०,०००.००	९१.४३	१५,०००.००
१२	प्रशासकीय सुशासन	१५,००,०००.००	८,०६,१८८.००	५३.७५	६,९३,८१२.००
१३	वित्तीय सुशासन	१२,६०,०००.००	२,५०,०००.००	१९.८४	१०,१०,०००.००
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१५,७१,५५,१२३.००	१०,०५,४८,८१८.८०	६३.९८	५,६६,०६,३०४.२०
१	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१५,७१,५५,१२३.००	१०,०५,४८,८१८.८०	६३.९८	५,६६,०६,३०४.२०
कुल जम्मा		१,१३,४८,२५,००२.००	५६,१०,९५,६७९.००	४९.४४	५७,३७,२९,३२३.००

गत आर्थिक वर्षमा वातावरण क्षेत्रमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	आर्थिक विकास	९,५६,४२,६८९.००	६,००,६०,१५३.००	६२.८	३,५५,८२,५३६.००
१	कृषि	४,८०,६०,७४६.००	३,४४,५९,२३५.००	७१.७	१,३६,०१,५११.००
२	उद्योग	१,२१,००,०००.००	८७,७१,२०३.००	७२.४८	३३,२८,७९७.००
३	पर्यटन	१,१८,५३,९१०.००	१६,१२,१७६.००	१३.६	१,०२,४१,७३४.००
४	सहकारी	२८,५०,०००.००	८,३५,१३४.००	२९.३	२०,१४,८६६.००
५	वित्तीय क्षेत्र	५,३२,०००.००	४,५२,५५४.००	८५.०७	७९,४४६.००
६	जलश्रोत तथा सिंचाई	१२,००,०००.००	११,१८,७५०.००	९३.२३	८१,२५०.००
७	बन	१,५०,०००.००	९८,३५२.००	६५.५६	५१,६४८.००
८	पशुपन्छी विकास	१,४७,३२,८३०.००	९६,९४,०२७.००	६५.८	५०,३८,८०३.००
९	भूमि व्यवस्था	२५,००,०००.००	१४,२९,३८७.००	५७.१८	१०,७०,६१३.००
१०	वाणिज्य	११,६३,२०३.००	१०,८९,५१५.००	९३.६७	७३,६८८.००
११	आपूर्ति	५,००,०००.००	४,९९,८२०.००	९९.९६	१८०.००
२	सामाजिक विकास	३५,६४,५२,६०७.६०	२९,९४,३२,१२८.३८	८४	५,७०,२०,४७९.२२
१	शिक्षा	२४,२२,७६,९५१.००	२२,०८,१२,९५४.७०	९१.१४	२,१४,६३,९९६.३०
२	स्वास्थ्य	६,८४,४७,९२३.००	४,३१,२३,२४५.१८	६३	२,५३,२४,६७७.८२
३	खानेपानी तथा सरसफाई	३१,५१,९०४.००	४,२३,४५३.००	१३.४३	२७,२८,४५१.००
४	भाषा तथा संस्कृति	१,१२,०८,९२५.००	८३,९९,४२६.००	७४.९४	२८,०९,४९९.००
५	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१,७४,२९,१९९.६०	१,४०,४१,०९०.५०	८०.५६	३३,८८,१०९.१०
६	युवा तथा खेलकुद	७५,३३,९९४.००	७३,४९,६४६.००	९७.५५	१,८४,३४८.००

७	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	६४,०३,७११.००	५२,८२,३१३.००	८२.४९	११,२१,३९८.००
३	पूर्वाधार विकास	५०,१६,९०,७८७.००	२६,०३,१४,४८६.००	५१.८९	२४,१३,७६,३०१.००
१	यातयात पूर्वाधार	३०,०२,०२,९५५.००	१३,०३,४८,८२२.००	४३.४२	१६,९८,५४,१३३.००
२	भवन, आवास तथा सहरी विकास	१६,१९,४०,२४०.००	९,५४,५२,२९८.००	५८.९४	६,६४,८७,९४२.००
३	उर्जा	१,११,४७,५९२.००	९९,०४,६२६.००	८८.८५	१२,४२,९६६.००
४	सम्पदा पूर्वाधार	४,००,०००.००	३,८७,०००.००	९६.७५	१३,०००.००
५	बिज्ञान तथा प्रविधि	१,५३,००,०००.००	१,१५,३०,७४१.००	७५.३६	३७,६९,२५९.००
६	पुननिर्माण	१,२७,००,०००.००	१,२६,९०,९९९.००	९९.९३	९,००१.००
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	४,८८,८२,५९९.००	३,२४,४७,०९५.७७	६६.३८	१,६४,३५,५०३.२३
१	वातावरण तथा जलवायु	११,५०,०००.००	४,३६,४०७.००	३७.९५	७,१३,५९३.००
२	विपद व्यवस्थापन	२,१७,००,३७७.००	१,६८,९२,८९१.००	७७.८४	४८,०७,४८६.००
३	मानव संशाधन विकास	३५,००,०००.००	१३,०८,९४५.००	३७.४	२१,९१,०५५.००
४	कानून तथा न्याय	१५,४८,०००.००	७,२५,४५०.००	४६.८६	८,२२,५५०.००
५	शासन प्रणाली	११,५९,२२२.००	८,१०,३७५.००	६९.९१	३,४८,८४७.००
६	तथ्यांक प्रणाली	२,५०,०००.००	२,१०,०००.००	८४	४०,०००.००
७	श्रम तथा रोजगारी	१,११,००,०००.००	८२,२८,२२०.७७	७४.१३	२८,७१,७७९.२३
८	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन	५६,७५,०००.००	२४,५९,०८५.००	४३.३३	३२,१५,९१५.००
९	अनुगमन तथा मूल्यांकन	८,००,०००.००	१,९३,०००.००	२४.१३	६,०७,०००.००
१०	प्रशासकीय सुशासन	९,००,०००.००	७,८६,६६५.००	८७.४१	१,१३,३३५.००
११	वित्तीय सुशासन	११,००,०००.००	३,९६,०५७.००	३६.०१	७,०३,९४३.००
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१६,०७,१२,११६.००	११,७०,९१,३८२.५०	७२.८६	४,३६,२०,७३३.५०
१	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१६,०७,१२,११६.००	११,७०,९१,३८२.५०	७२.८६	४,३६,२०,७३३.५०
कुल जम्मा		१,१६,३३,८०,७९८.६०	७६,९३,४५,२४५.६५	६६.१३	३९,४०,३५,५५२.९५

गत आ.ब.मा वन वातावरण जलवायु तथा विपद व्यवस्थापन अन्तरगत रु २३०००३७७ विनियोजन भएकोमा रु १७४२७६५० अर्थात कुल विनियोजित बजेटको ७५.७७ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था थियो भने यो

आ.ब.को शुरु १० महिनाको अवस्था हेर्दा सम्बन्धित क्षेत्रमा विनियोजित बजेट रु ३१७३६२८३ रहेकोमा २७.५२ प्रतिशत अर्थात रु ८७३५६४०.८ मात्र खर्च भएको अवस्था छ । वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनको क्षेत्र अन्य क्षेत्रको तुलनामा कम प्राथमिकतामा परेको तथा गत आ.ब.को खर्चको अवस्था भेट्टाउनको लागि बर्षान्तमा धेरै नै बजेट खर्चिनुपर्ने देखिन्छ ।

१.(ट) चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षमा संस्थागत पूर्वाधारमा भएको प्रगति

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको संस्थागत पूर्वाधारमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
१	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	६,३५,६८,०९६.० ०	२,२१,०२,८९६. ८०	३४.७७	४,१४,६५,१९९.२ ०
१	वातावरण तथा जलवायु	६८,७०,५५९.००	१४,७४,६४६.००	२१.४६	५३,९५,९१३.००
२	विपद व्यवस्थापन	२,४८,६५,७२४. ००	७२,६०,९९४.८०	२९.२	१,७६,०४,७२९. २०
३	मानव संसाधन विकास	५६,००,०००.००	१६,७४,६३०.००	२९.९	३९,२५,३७०.००
४	शान्ति तथा सुव्यवस्था	४,८१३.००	४,८१३.००	१००	०.००
५	कानून तथा न्याय	११,४८,०००.००	५२,८९५.००	४.६१	१०,९५,१०५.००
६	शासन प्रणाली	३७,६१,०००.००	२४,०३,३८३.००	६३.९	१३,५७,६१७.००
७	तथ्यांक प्रणाली	७,९७,०००.००	६,४४,१७२.००	८०.८१	१,५२,८२८.००
८	गरिबी निवारण	२,००,०००.००	०.००	०	२,००,०००.००
९	श्रम तथा रोजगारी	१,१४,६१,०००.००	६१,०८,०५१.००	५३.२९	५३,५२,९४९.००
१०	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन	५९,२५,०००.००	१२,६३,१२४.००	२१.३२	४६,६१,८७६.००
११	अनुगमन तथा मूल्यांकन	१,७५,०००.००	१,६०,०००.००	९१.४३	१५,०००.००
१२	प्रशासकीय सुशासन	१५,००,०००.००	८,०६,१८८.००	५३.७५	६,९३,८१२.००
१३	वित्तीय सुशासन	१२,६०,०००.००	२,५०,०००.००	१९.८४	१०,१०,०००.००
	कुल जम्मा	६,३५,६८,०९६.० ०	२,२१,०२,८९६. ८०	३४.७७	४,१४,६५,१९९.२ ०

गत आर्थिक वर्षमा संस्थागत पूर्वाधारमा भएको प्रगति

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च (%)	मौज्दात
---------	--------------------	----------	------	----------	---------

१	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	४,८८,८२,५९९. ००	३,२४,४७,०९५. ७७	६६.३८	१,६४,३५,५०३. २३
१	वातावरण तथा जलवायु	११,५०,०००.००	४,३६,४०७.००	३७.९५	७,१३,५९३.००
२	विपद व्यवस्थापन	२,१७,००,३७७. ००	१,६८,९२,८९१.००	७७.८४	४८,०७,४८६.००
३	मानव संशाधन विकास	३५,००,०००.००	१३,०८,९४५.००	३७.४	२१,९१,०५५.००
४	कानून तथा न्याय	१५,४८,०००.००	७,२५,४५०.००	४६.८६	८,२२,५५०.००
५	शासन प्रणाली	११,५९,२२२.००	८,१०,३७५.००	६९.९१	३,४८,८४७.००
६	तथ्यांक प्रणाली	२,५०,०००.००	२,१०,०००.००	८४	४०,०००.००
७	श्रम तथा रोजगारी	१,११,००,०००.००	८२,२८,२२०.७७	७४.१३	२८,७१,७७९.२३
८	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन	५६,७५,०००.००	२४,५९,०८५.००	४३.३३	३२,१५,९१५.००
९	अनुगमन तथा मूल्यांकन	८,००,०००.००	१,९३,०००.००	२४.१३	६,०७,०००.००
१०	प्रशासकीय सुशासन	९,००,०००.००	७,८६,६६५.००	८७.४१	१,१३,३३५.००
११	वित्तीय सुशासन	११,००,०००.००	३,९६,०५७.००	३६.०१	७,०३,९४३.००
कुल जम्मा		४,८८,८२,५९९. ००	३,२४,४७,०९५. ७७	६६.३७	१,६४,३५,५०३. २३

गत आ.ब.मा संस्थागत विकास अन्तरगत कुल विनियोजित बजेट रु ४८८८२५९९ मध्ये ६६.३७ प्रतिशत रकम खर्च भएको अवस्था छ भने संस्थागत विकास तथा सुशासनका विभिन्न आन्तरिक क्षेत्रहरू वित्तिय सुशासन अनुगमन मुल्यांकन योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन मानव संशासन विकास लगायतका क्षेत्रमा अपेक्षा गरे अनुसारको खर्च हुन सकेको थिएन भने चालु आ.ब.मा संस्थागत पूर्वाधार क्षेत्रमा विनियोजित बजेट रु ६,३५,६८,०९६ मध्ये ३४.७७ प्रतिशत खर्च भएको अवस्था छ संस्थागत विकास तथा सुशासन भित्रका अवयवहरू मध्ये गरिवी निवारण वित्तिय सुशासन योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन वातावरण तथा जलवायु जस्ता उपक्षेत्रहरूमा कम प्रतिशत खर्च भएको स्थिति छ ।

१.८) स्थानीय अर्थतन्त्रका प्रमुख चुनौतिहरू

विकासको उच्चतम सम्भावना तथा अवसर बोकेको यस क्षेत्रमा प्राकृतिक ,जनसांख्यिक ,आर्थिक तथा सामाजिक, पूर्वाधार र व्यवस्थापकिय क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतिहरू विद्यमान रहेका छन्। नेपालको अन्य क्षेत्र जस्तै यस नगरपालिका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, बढ्दो जनसंख्या ,बसाइसराई, भू-स्वरूपमा नकारात्मक परिवर्तन, प्रतिभा पलायन ,दिगो तथा उत्पादनशिल पूर्वाधार विकास र भू-उपयोगसँग सम्बन्धित समस्या र चुनौतिहरू टड्कारो रूपमा रहेका छन्। व्यवस्थित भौतिक, औद्योगिक

पूर्वाधार, स्वास्थ्य तथा शैक्षिक पूर्वाधारको कमी, कृषियोग्य जमीन, वन, जलाधार र वातावरणको संरक्षण तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापनमा कमी, वन फडानी प्राकृतिक ,प्रकोपमा वृद्धि, भू-उपयोग क्षेत्र र व्यवस्थित योजना बिना नै पूर्वाधारको निर्माणले हरियाली र वातावरणमा नकारात्मक प्रभाव परिरहेको छ। अव्यवस्थित भौतिक निर्माण, प्राकृतिक स्रोतको अतिदोहन, प्रदुषण र जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरबाट यस नगरपालिकाको सुन्दरता ,सुरक्षित आवास, पानीको उपलब्धता, हरियाली क्षेत्र तथा कृषि उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव बढ्दै गएको देखिन्छ। यस नगरपालिकाको प्रमुख समस्या तथा चुनौतिहरू देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ:

- वन क्षेत्रको अतिक्रमण जैविक विविधतामा हास,
- अव्यवस्थित र कमजोर पूर्वाधार एवं संरचनाको विकास र निर्माण,
- प्राकृतिक सम्पदाको अधिक दोहन,
- दक्ष मानव संशाधन र नयाँ प्रविधिको न्यून उपलब्धता, प्रयोग तथा उत्पादन,
- प्रदुषणमा वृद्धि तथा कमजोर फोहोरमैला व्यवस्थापन,
- बढ्दो दरमा नसर्ने रोगमा वृद्धि,
- कृषि तथा पशुमा महामारी जन्य रोगको प्रकोप,
- मौलिक ज्ञान, भाषा, संस्कृति, धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदाको उपेक्षा,
- पिछडापन, लैंगिक र सामाजिक विभेदको निरन्तरता,
- श्रोत, तथ्याङ्क र जनशक्तिको न्यूनता,
- वाह्य रोजगारीमा आकर्षण तथा प्रतिभा पलायन,
- युवा वेरोजगारी र स्थानीय आर्थिक क्रियाकलाप न्यून सहभागिता,
- कृषिमा व्यवसायीकरण र बजार व्यवस्थापनको कमजोर अवस्था।

१.ड) निजी क्षेत्रबाट भएका मुख्य कामको उपलब्धी

उर्लाबारी नगरपालिका निजी क्षेत्रको छाता संगठनमा रहेको उद्योग बाणिज्य संघ हो । आर्थिक क्षेत्रको विकासमा नगरभरिमा उद्यमीहरूको अभिलेख संकलन तथा व्यवस्थान र व्यवसायीक हक हितको लागि अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्दै यसले आएको छ । उर्लाबारी नगरपालिकामा पर्याप्त रूपले साना तथा ठुला व्यवसाय सञ्चालनमा रहेका छन् ति व्यवसायमा जनसंख्याको ठूलो हिस्सा संलग्न छ। व्यवसायहरू मध्ये सबैभन्दा अधिक संख्या किराना होटेल व्यवसाय आदि ,कपडा ,रहेका छ। उद्योगको हकमा धान, तोरी, चिउरामिलहरू लगायत खाद्य पदार्थ उत्पादन तथा प्रशोधन गर्ने मुख्य रूपमा देखिन्छन्। त्यसै गरी यस नगरपालिका क्षेत्रका प्रमुख बजारहरूमा उर्लाबारी, मंगलबारेदुर्गापुरी ,, हुन्। यस

नगरपालिकामा वैदेशिक रोजगारीबाट भित्रिएको दक्ष जनशक्तिलाई स्थानीयस्तरमा उपलब्ध कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरूको स्थापना गरी सञ्चालन गर्न सकिने संभावना रहेको छ। सिमसार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्धन गरी आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धन गर्न सकिने तथा नदि र जलसायहरूबाट सतह सिंचाई भरपुर उपयोग गर्न सकिने प्रचुर सम्भावना देखिन्छ। यसैगरी उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका बैंक तथा वित्तीय सेवाको सन्दर्भमा कुरा गर्नुपर्दा वित्तीय पहुँच तथा सेवाको लागि नगरपालिकामा २२ वटा बैंक ६० वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। आमा समूह, सामुदायिक संस्था लगायत बचत समुहबाट समेत सानोतिनो वित्तीय सेवा उपलब्ध रहेको छ। व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न किसान तथा अन्य उद्योग व्यवसाय सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने पूँजीको पहुँच सहज हुन सके नगरपालिकाको आर्थिक विकासले गति लिन सक्नेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त आयलाई आधार मानी व्यावसायिक गतिविधि सञ्चालन गर्न चाहने कम आय भएकालाई समेत कर्जा सहज उपलब्ध हुने व्यवस्थाले आर्थिक विकासका अवसरहरूलाई उपयोग गर्न सकिनेछ। साथै वित्तीय संस्थाहरूले बचत परिचालन गरेर ऋण प्रवाहका लागि थप पूँजी जुटाउन पनि सम्भव हुनेछ।

उर्लाबारी नगरपालिकाको अर्को निजी क्षेत्र आर्कषण हुने र पालिका नियामक निकायको रूपमा रहि निजी क्षेत्रलाई संलग्नता गर्दा समग्र आर्थिक विकास तन्त्रिने उपक्षेत्र पर्यटन हो । यस नगरपालिकालाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न पर्यटकीय क्षेत्रको गुरुयोजना निर्माण तथा अन्य आवश्यक पूर्वाधार विकासका लागि अन्तरपालिका, प्रदेश र संघसँग पहल गरी पर्यटन विकास र प्रवर्धनका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन हुन जरुरी छ। स्थानीय स्तरमा पर्यटन गन्तव्य र पर्यटकीय वस्तुहरूको पहिचान गरी त्यसको प्रचार प्रसार, पर्यटकको औषत वसाई तथा खर्च वृद्धि गर्न जोड दिने सहित पर्यटन विमाको अवधारणा विकास तथा कार्यान्वयन गर्न सकिने सम्भावना छ। कृषि, धार्मिक तथा पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि यो नगरपालिकामा प्रसस्त सम्भावना र अवसर छ। ग्रामिण पर्यटनको विकास र विस्तारका लागि नगरपालिकाले पहल सुरुगरी सकेको छ। यस नगरपालिकामा रहेका सिमसारहरूको उपलब्धतालाई अवसरको रूपमा मानेर सिमसार क्षेत्रको प्रवर्धन मार्फत पर्यापर्यटनको - विकास गरी दिगो रूपमा रोजगारीको सृजना गर्न सकिने सम्भावना तथा अवसर रहेको छ।

निजी क्षेत्रले गरेको उपलब्धी तथा कार्यहरूलाई यसप्रकार व्यक्त गर्न सकिन्छ

- उद्यमी तथा व्यवसायीहरूको अभिलेखांकन
- उद्यमीहरूलाई कर प्रशासन तथा कर प्रणालीबारे अभिमुखिकरण
- व्यापार मेला
- उद्यमीहरूको हक हितको लागि पैरवी तथा प्रतिनिधित्व

१.ढ) सहकारी क्षेत्रबाट भएको उपलब्धी

नगरक्षेत्रको आफ्नो अधिकारभिन्न रहेका १९ र अन्य समेत गरि जम्मा ६० वटा सहकारीले उर्लाबरी नगरपालिकालाई कार्यक्षेत्र बनाइ वित्तीय सेवाको पहुँच प्रदान गरिरहेको अवस्था छ । आमा समूह, सामुदायिक संस्था लगायत बचत समुहबाट समेत सानोतिनो वित्तीय सेवा उपलब्ध रहेको छ । व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न किसान तथा अन्य उद्योग व्यवसाय सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने पूँजीको पहुँच सहज हुन सके नगरपालिकाको आर्थिक विकासले गति लिन सक्नेछ । बैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त आयलाई आधार मानी व्यावसायिक गतिविधि सञ्चालन गर्न चाहने कम आय भएकालाई समेत कर्जा सहज उपलब्ध हुने व्यवस्थाले आर्थिक विकासका अवसरहरूलाई उपयोग गर्न सकिनेछ । साथै वित्तीय संस्थाहरूले बचत परिचालन गरेर ऋण प्रवाहका लागि थप पूँजी जुटाउन पनि सम्भव हुनेछ ।

सहकारी सञ्चालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरूको क्षमतामा कमी, सहकारीहरूको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन नहुनु, वित्तीयसंस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु एवं व्यवसायको लागि ऋणको जोखिम उठाउने क्षमतामा कमी, स्थानीयहरूमा आम्दानी तथा बचतको मात्रामा अत्यन्तै कमी रहनु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि समस्याको रूपमा रहेको छ ।

वित्तीय साक्षरताको कमी हुनु, परम्परागत सोचले बैंकतर्फ आकर्षित नहुनु प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको छ । बैंकको लगानी सबै वडाहरूमा विस्तार नहुनु, सहकारी सञ्चालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरूको क्षमता दक्षता र पारदर्शिताको ,कमी हुनु, सहकारीहरूको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र मजबुत नहुनु, वित्तीय संस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि चुनौतीको रूपमा रहेको छ ।

- सहकारी क्षेत्रबाट भएका उपलब्धीहरूलाई बुँदागत रूपमा यसप्रकार उल्लेख गर्न सकिन्छ ।
- सबै सहकारीहरूलाई कोपोमिस प्रणालीमा आबद्ध गराइएको
- सहकारीको प्रभावकारी नियमनको लागि सघन तथा सामान्य स्तरको अनुगमन तथा प्रतिवेदन गरिएको
- सहकारीको बचतको सुरक्षणका लागि पालिका स्तरमा पैरवी गरिएको ।
- वामे सदैँ गरेका सहकारीहरूको लागि सहकारी सम्बन्धी आधारभुत तालिम र लेखा व्यवस्थापन तालिम प्रदान गरिएको ।

- उत्पादनमूलक सहकारीलाइ नगरपालिकाको आर्थिक विकासको सहयात्रीको रूपमा व्यवहार गरिएको ।

२) समग्र आर्थिक स्थिती

क) अन्तराष्ट्रिय आर्थिक स्थिती

समष्टिगत आर्थिक सामाजिक परिसूचकमा सुधार हुँदै गएको छ। लगानीमा सामान्य वृद्धि भई अर्थतन्त्र विस्तार हुँदै गएको छ। समग्र मूल्यस्तर वाञ्छित सीमाभित्र रहेको छ। आन्तरिक स्रोत परिचालन सुधार हुन नसक्दा सार्वजनिक ऋण माथिको निर्भरता बढ्दै गएको छ। लक्ष्यानुरूप पुँजीगत खर्च हुन सकेको छैन। डिजिटल बैंकिङको प्रयोगमा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। नीतिगत व्याजदर, निक्षेप र कर्जाको व्याजदर घट्दै गएकोले लगानीको वातावरण थप अनुकूल बन्दै गएको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थामा लगानीयोग्य रकम पर्याप्त रहेको छ। निजी क्षेत्र तर्फको कर्जा प्रवाहमा सामान्य वृद्धि भएको छ। पुँजी बजार क्रमशः सुधार हुँदै गएको छ। वस्तु पैठारीमा आएको कमीको कारण व्यापार घाटामा सुधार देखिएको छ। विप्रेषण आप्रवाह उल्लेख्य बढेकोले चालु खाता र शोधनान्तर स्थिति उच्च बचतमा रहेको छ। फलस्वरूप, विदेशी विनिमय सञ्चिति हालसम्मकै उच्च छ। पर्यटन आगमन कोभिड-पूर्वकै अवस्थामा पुगेको छ। विद्युत उत्पादन बढ्दै गएसँगै भारतसँगको विद्युत निकासी बढेको छ। औसत आयु बढेको छ। जनसङ्ख्या वृद्धिदर घट्दै गएको र औसत प्रजनन दर प्रतिस्थापन दर भन्दा न्यून रहेकोले भविष्यमा जनसाङ्ख्यिक सन्तुलन कायम गर्ने तर्फ जनसङ्ख्या नीति केन्द्रित गर्नुपर्ने देखिन्छ।

१. विश्व अर्थतन्त्रमा सुधार हुँदै गएको छ। सन् २०२२ को मध्यतिरबाट अधिकांश मुलुकको मुद्रास्फीति कम हुँदै गएसँगै विश्व आर्थिक क्रियाकलापमा क्रमशः विस्तार हुँदै गएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा विश्व अर्थतन्त्र ३.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। सन् २०२३ मा समेत विश्व अर्थतन्त्र ३.२ प्रतिशतले नै विस्तार भएको अनुमान छ।

२. विश्वका अधिकांश मुलुकमा मूल्यवृद्धि नियन्त्रणका लागि अवलम्बन गरिएको नीतिका कारण पछिल्ला महिनामा उपभोक्ता मुद्रास्फीति कम हुँदै गएको छ। नेपालमा समेत मूल्यवृद्धि नियन्त्रणका लागि लिइएका उपाय र घट्दो मुद्रास्फीतिको फलस्वरूप चालु आर्थिक वर्षको फागुनसम्म औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.५ प्रतिशतको वाञ्छित सीमाभित्र रही ६.०८ प्रतिशत कायम भएको छ। गत आर्थिक वर्षको फागुनसम्म यस्तो मुद्रास्फीति ७.९३ प्रतिशत रहेको थियो।

३. प्रति व्यक्ति आय बढ्दै गएको छ। गत आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय १,४०५ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा १,४५६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३८९ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष १,४३४ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। साथै, गत आर्थिक वर्षमा प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य आय १,७५५ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा १,८४३ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ।

४. रुस-युक्रेन र गाजा-इजरायल द्वन्द्वका कारण मध्यकालमा विश्वव्यापी मुद्रास्फीतिमा दबाव सिर्जना हुने अनुमान छ। फलस्वरूप, वैङ्क व्याजदर समेत वृद्धि हुन गई सम्पत्तिको मूल्य समेत घट्ने अनुमान छ। सार्वजनिक ऋण उच्च रहेको सन्दर्भमा राजस्व परिचालनमा वृद्धि र सार्वजनिक खर्च कटौती गर्नुपर्ने अवस्थाले आर्थिक क्रियाकलापमा सुस्तता आउन सक्ने एवं लगानीकर्ताको विश्वास कमजोर हुने जोखिम भने कायम छ। चीन-अमेरिकाबीच उत्पन्न व्यापार तनावका कारण संरक्षणवादले प्राय पाउने र भू-आर्थिक धुत्रीकरणबाट वस्तु, पुँजी र श्रमिकको निर्वाध प्रवाहमा अवरोध सिर्जना हुनसक्ने जोखिम पनि उत्तिकै रहेको छ।

५. विश्व मुद्रास्फीतिमा देखिएको सुधारसँगै आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तारले विश्व आर्थिक वृद्धिमा सकारात्मक प्रभाव परेको छ। यद्यपि, रुस-युक्रेन युद्ध, भू-राजनीतिक तनाव, न्यून उत्पादकत्व र उच्च ऋण लागतका कारण अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले सन् २०२४ मा विश्व अर्थतन्त्र ३.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। सन् २०२३ मा समेत विश्व अर्थतन्त्र सोही दरमा विस्तार भएको अनुमान छ।

६. सन् २०२२ को मध्यमा उच्च रहेको विश्व मुद्रास्फीति घट्दै जानु, आर्थिक गतिविधि बढ्दै जानु, विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदर पूर्वानुमान भन्दा उच्च रहनु र सरकारी खर्च तथा घरपरिवार उपभोगको वृद्धि अपेक्षा गरिए भन्दा उच्च रही समष्टिगत माग बढ्दै गएकोले सन् २०२३ पश्चात विश्व अर्थतन्त्र क्रमशः सामान्यीकरणतर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ।

७. सन् २०२४ मा विकसित मुलुकको आर्थिक वृद्धिमा सुधार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा १.६ प्रतिशतले विस्तार भएको विकसित मुलुकको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा १.७ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण छ। सन् २०२१ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र उच्च दरमा विस्तार भएपनि त्यसपछिका वर्षमा भने औसत आर्थिक वृद्धि ४.२ प्रतिशत रहेको छ। सन् २०२४ मा यस्ता मुलुकको अर्थतन्त्र ४.२ प्रतिशतले विस्तार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। सन् २०२३ मा उदीयमान तथा विकासशील मुलुकको अर्थतन्त्र ४.३ प्रतिशतले विस्तार भएको अनुमान छ।

द. सन् २०२३ मा अन्य मुलुकको दाँजोमा उदीयमान तथा विकासशील एशियाको अर्थतन्त्र उच्च दरमा विस्तार भएकोमा सन् २०२४ मा समेत उच्च दरमा विस्तार हुने प्रक्षेपण रहेको छ। विकसित अर्थतन्त्र, मध्यपूर्व तथा उत्तर अफ्रिकी मुलुक, युरोपियन युनियनका मुलुक र न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्रको आर्थिक वृद्धि सन् २०२३ को तुलनामा बढ्ने प्रक्षेपण छ। साथै, उदीयमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र, उदीयमान तथा विकासशील एशिया र यूरोपको आर्थिक वृद्धि सन् २०२३ को तुलनामा न्यून हुने प्रक्षेपण रहेको छ।

ख) नेपालको आर्थिक स्थिती

आर्थिक वृद्धि

- अर्थतन्त्रका अधिकांश सूचक सकारात्मक र उत्साहजनक रहेका छन्। गत आर्थिक वर्ष न्यूनदरमा विस्तार भएको नेपालको अर्थतन्त्रमा चालु आर्थिक वर्ष केही सुधार हुने अनुमान छ। कृषि र सेवा क्षेत्रको उत्पादन बढ्ने र उद्योग क्षेत्रको उत्पादनमा सङ्कुचन आउने देखिन्छ। विप्रेषण आप्रवाह र पर्यटनबाट आर्जन हुने भ्रमण आयमा भएको वृद्धि तथा व्यापार घाटामा भएको सुधारका कारण चालु खाता बचतमा रहेको छ। फलस्वरूप, विदेशी मुद्रा सञ्चिति हालसम्मकै उच्च रहन पुगेको छ। समग्रमा, अर्थतन्त्रको बाह्य क्षेत्र सन्तुलित र सुदृढ बन्दै स्थायित्व कायम भएको छ। विगतमा उच्च रहेको उपभोक्ता मुद्रास्फीति अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भएको कमी र छिमेकी मुलुक भारतको मुद्रास्फीतिमा आएको कमीका कारण घट्दै गएको छ।
- सार्वजनिक वित्त परिचालन दबावमुक्त भइसकेको छैन। समष्टिगत मागमा वृद्धि नहुँदा आन्तरिक उत्पादनका साथै निर्माणजन्य सामग्रीको आयातमा कमी आएको छ। सरकारको पुँजीगत खर्चमा आएको कमी र अर्थतन्त्रका केही क्षेत्रका गतिविधिमा आएको शिथिलताले सरकारको राजस्व सङ्कलन अपेक्षित रूपमा हुन सकेको छैन। बढ्दो सङ्घीय खर्च र अपेक्षाभन्दा न्यून राजस्व सङ्कलनका कारण स्रोत परिचालनमा दबाव पर्न गई सार्वजनिक ऋणको आकार बढ्दै गएको छ। तसर्थ, स्रोत व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई सरकारको ऋण माथिको बढ्दो निर्भरता कम गर्दै वित्तीय स्थायित्व कायम गर्नु चुनौतीपूर्ण छ। साथै, आन्तरिक स्रोत परिचालन न्यून हुँदा प्रदेश र स्थानीय तहको वित्त व्यवस्थापनमा संघीय सरकारबाट हुने हस्तान्तरणको अंश उच्च रहेको छ।

- निजी र सार्वजनिक लगानी अपेक्षाकृत रूपमा बढ्न सकेको छैन। नीतिगत ब्याजदरमा गरेको कटौतीले निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदर घटे पनि निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाह हुने कर्जा बढ्न सकेको छैन। वित्तीय क्षेत्रमा लगानीयोग्य तरलता बढेको अनुपातमा लगानी बढ्न सकेको छैन। फलस्वरूप, पुँजी निर्माण, रोजगारी सिर्जना, उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण रहेको छ।
- कृषि, यातायात तथा भण्डारण, आवास तथा भोजन, वित्तीय तथा बीमा र पेशागत वैज्ञानिक क्षेत्रमा भएको वृद्धिका कारण आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालको आर्थिक वृद्धि ३.८७ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो वृद्धि १.९५ प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आधारभूत मूल्यमा ३.५४ प्रतिशतले विस्तार हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष अर्थात् २.३१ प्रतिशतले विस्तार भएको थियो।

उपभोग

- चालु आर्थिक वर्ष कृषि र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन (कुल मूल्य अभिवृद्धि) क्रमशः ३.०५ प्रतिशत र ३.७५ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष कृषि क्षेत्रको उत्पादन २.७६ प्रतिशत र गैरकृषि क्षेत्रको उत्पादन २.१३ प्रतिशतले बढेको थियो। चालु आर्थिक वर्ष धानको उत्पादन ४.३३ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान रहेको छ। साथै, हिउँदे वाली तथा नगदे बालीमा भएको वृद्धि तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा भएको वृद्धिले कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा सुधार हुने अनुमान रहेको छ। गैरकृषि क्षेत्रतर्फ उत्पादनमूलक उद्योग र निर्माण क्षेत्र बाहेक अर्थात् अन्य क्षेत्रहरूको उत्पादन बढ्ने अनुमान छ।
- कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल उपभोगको अंश उच्च रहँदै आएको छ। पछिल्लो दशक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल उपभोगको अंश वार्षिक औसत ९१.२ प्रतिशत रहेको छ। चालु आर्थिक वर्ष यस्तो अंश ९२.४ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष ६.५ प्रतिशतले बढेको कुल उपभोग चालु आर्थिक वर्ष ६.४ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ।
- कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सरकारी क्षेत्रको उपभोगको अंश घट्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रको उपभोगको अनुपात क्रमशः ६.३ प्रतिशत र ८४.२ प्रतिशत तथा गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अंश १.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात क्रमशः ६.६ प्रतिशत, ८४.१ प्रतिशत र १.८ प्रतिशत रहेको थियो। पछिल्लो दशकमा यस्तो अनुपात क्रमशः ८.० प्रतिशत, ८१.५ प्रतिशत र १.६ प्रतिशत रहेको छ।

- कुल उपभोगमा सरकारी क्षेत्रको उपभोगको अंश घट्दै गएको छ भने निजी क्षेत्र र गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अंश केही बढेको छ। चालु आर्थिक वर्ष सरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र र गैर-नाफामूलक संस्थाको उपभोगको अनुपात क्रमशः ६.८१ प्रतिशत, ९१.१५ प्रतिशत र २.०४ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात क्रमशः ७.१८ प्रतिशत, ९०.८२ प्रतिशत र २.० प्रतिशत रहेको थियो। विगत दश वर्षको यस्तो औसत अनुपात क्रमशः ८.८ प्रतिशत, ८९.४ प्रतिशत र १.८ प्रतिशत रहेको छ।

लगानी

- पुँजीगत खर्च र कर्जा लगानी न्यून भएका कारण कुल लगानीमा समेत कमी आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा उच्चदरले घटेको कुल लगानी त्यसपछि क्रमशः बढ्दै गत आर्थिक वर्ष पुनः घटेको छ। लगानीको वातावरणमा सुधार भइ लगानीकर्ताको आत्मविश्वास क्रमशः बढ्दै जाने अनुमानका आधारमा चालु आर्थिक वर्ष कुल लगानी २.८ प्रतिशतले बढेर रू.१७ खर्ब ४१ अर्ब ४८ करोड पुग्ने अनुमान छ। पछिल्लो दशक कुल लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको औसत ३४.३ प्रतिशत रहेको छ।
- चालु आर्थिक वर्ष कुल स्थिर लगानी ४.० प्रतिशतले बढ्ने अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो लगानी ७.० प्रतिशतले घटेको थियो। गत आर्थिक वर्ष कुल स्थिर लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको २५.१ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष ०.६ प्रतिशत विन्दुले घटेर २४.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक कुल लगानी र कुल स्थिर लगानी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत क्रमशः ३४.३ प्रतिशत र २९.१ प्रतिशत रहेको छ।

बचत लगानी अन्तर

- लगानीका लागि बचत अपर्याप्त रहेको छ। न्यून बचत र कमजोर पुँजीगत खर्चका कारण बचत-लगानी अन्तर कम हुन सकेको छैन। गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा बचत-लगानी अन्तर २४.३ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो अन्तर १.४ प्रतिशत विन्दुले कमी आई २२.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो दशक यस्तो अन्तर सबैभन्दा बढी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रहेको थियो।
- पछिल्ला वर्षमा लगानीको तुलनामा कुल राष्ट्रिय बचत उल्लेख्य वृद्धि भएकोले कुल राष्ट्रिय बचत र लगानीबीचको अन्तर धनात्मक बन्दै गएको छ। विप्रेषण आप्रवाह र भ्रमण आयमा उल्लेख्य वृद्धि भएकोले कुल राष्ट्रिय बचतमा वृद्धि भएको हो। गत आर्थिक वर्ष कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राष्ट्रिय बचत र लगानीबीचको अन्तरको अनुपात क्रमशः २.१ प्रतिशत र ५.६

प्रतिशतले धनात्मक रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ र आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस्तो अनुपात ऋणात्मक रहेको थियो।

प्रतिव्यक्ति आय

- गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) रु.१ लाख ८१ हजार ५ सय ६९ रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष रु.१ लाख ९१ हजार ८ सय ८८ पुग्ने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन ५.७ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ। पछिल्लो दशक प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत वृद्धिदर ९.१ प्रतिशत रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३८९ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष १,४३४ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ।
- प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय क्रमशः बढ्दै गएको छ। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय गत वर्षको तुलनामा ३.६ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १.० प्रतिशतले घटेको थियो। चालु आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति राष्ट्रिय आय १,४५६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष यस्तो आय १,४०५ अमेरिकी डलर रहेको थियो। त्यसैगरी, गत आर्थिक वर्ष प्रति व्यक्ति कुल खर्च योग्य आय १,७५५ अमेरिकी डलर रहेकोमा चालु आर्थिक वर्ष यस्तो आय अमेरिकी डलर १,८४३ पुग्ने अनुमान छ।

३. स्थानीय वित्त (गत आर्थिक वर्ष र चालु आवको चैत मसान्त सम्मको विवरण)

(क) स्थानीय आय: चालु आ.व. को वैशाख मसान्त सम्मको आन्तरिक आय र राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकमको अवस्था यसप्रकार रहेको पाउन सकिन्छ

११३१५ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३,९७,२७,२५०.००	१,८३,८६,९२७.००	४६.२८	२,१३,४०,३२३.००
११४११ बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	१०,१८,२२,८५०.००	४,३३,७९,१०५.३५	४२.६	५,८४,४३,७४४.६५

११४५६ बॉडफॉटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	९२,९४,०००.००	५६,७७,९४७.२५	६१.०९	३६,१६,०५२.७५
११४७२ बॉडफॉडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	३,७०,२६०.००	३,७६,४०६.३२	१०१.६६	(६,१४६.३२)
१४१५३ बॉडफॉड भई प्राप्त वन रोयल्टी	२१,००,०००.००	१९,०९,५३१.६५	९०.९३	१,९०,४६८.३५
१४१५७ बॉडफॉड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको विक्रिबाट प्राप्त हुने आय	२,६५,००,०००.००	१,२७,६५,३४७.९६	४८.१७	१,३७,३४,६५२.०४
अन्तरिक श्रोत	२५,६२,२६,६४२.००	२१,३७,३२,७६५.२९	८३.४२	४,२४,९३,८७६.७१
११३१३ सम्पती कर	४९,००,०००.००	४६,०१,९६३.४९	९३.९२	२,९८,०३६.५१
११३१४ भुमिकर/मालपोत	९७,००,०००.००	४५,९८,००१.३३	४७.४	५१,०१,९९८.६७
११३१७ वहाल कर	५७,००,०००.००	३९,०६,००४.१६	६८.५३	१७,९३,९९५.८४
११३१८ वहाल विटोरी कर	१९,००,०००.००	४,६४,९१५.००	२४.४७	१४,३५,०८५.००
११४५१ सवारी साधन कर (साना सवारी)	१,६६,०००.००	१,०३,३००.००	६२.२३	६२,७००.००
११४५२ पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	२७,००,०००.००	०.००	०	२७,००,०००.००
११४७९ अन्य मनोरञ्जन कर	१९,०००.००	२,५००.००	१३.१६	१६,५००.००
११६९१ अन्य कर	१५,०००.००	५,२७,०५५.००	३५१३.७	(५,१२,०५५.००)

१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	१,९०,०००.००	०.००	०	१,९०,०००.००
१४१५१ सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	४,२०,०००.००	०.००	०	४,२०,०००.००
१४२१३ अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	२५,०००.००	०.००	०	२५,०००.००
१४२१८ विद्युत सेवा शुल्क	६,९९९.००	३,८००.००	५४.२९	३,१९९.००
१४२१९ अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१५,०००.००	३००.००	२	१४,७००.००
१४२२१ न्यायिक दस्तुर	२,९५,०००.००	२१,१००.००	७.१५	२,७३,९००.००
१४२२९ अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	७,००,०००.००	३,३५,६९०.००	४७.९६	३,६४,३१०.००
१४२४२ नक्सापास दस्तुर	४९,००,०००.००	२८,९७,७६६.००	५९.१४	२०,०२,२३४.००
१४२४३ सिफारिश दस्तुर	८४,००,०००.००	९१,१६,८६०.३०	१०८.५३	(७,१६,८६०.३०)
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	६,७५,०००.००	६,२२,१९८.००	९२.१८	५२,८०२.००
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	४,२०,०००.००	३,२७,१२०.००	७७.८९	९२,८८०.००
१४२४९ अन्य दस्तुर	५५,००,०००.००	६२,८९,४१५.७४	११४.३५	(७,८९,४१५.७४)
१४२५३ व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९,९०,०००.००	७,०६,७८३.००	७१.३९	२,८३,२१७.००

१४२६५ अन्य क्षेत्रको आय	२,४०,०००.००	०.००	०	२,४०,०००.००
१४३१२ प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१.००	१,०५,७७४.००	१०५७७४००	(१,०५,७७३.००)
१४४२१ पूँजीगत हस्तान्तरण	८०,००,०००.००	४७,५०,०००.००	५९.३८	३२,५०,०००.००
१४५२१ प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	७०,०००.००	२,६७,९०९.४०	३८२.७३	(१,९७,९०९.४०)
१४५२९ अन्य राजस्व	३५,०००.००	१,२००.००	३.४३	३३,८००.००
१४६११ व्यवसाय कर	९२,००,०००.००	८५,६५,०००.४०	९३.१	६,३४,९९९.६०
१५१११ बेरूजु	४,२५,०००.००	३,४६,०२१.९५	८१.४२	७८,९७८.०५
३२१२२ बैंक मौज्जात	१९,०६,१९,६४२.००	१६,५१,७२,०८७.५२	८६.६५	२,५४,४७,५५४.४८
जनसहभागिता	१,९०,००,०००.००	५६,४७,५५३.५४	२९.७२	१,३३,५२,४४६.४६
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	१,९०,००,०००.००	५६,४७,५५३.५४	२९.७२	१,३३,५२,४४६.४६

गत आ.व.को स्थानीय आयको अवस्था,

११३१५ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३,४५,६७,०६२.००	२,८३,००,१४७.००	८१.८७	६२,६६,९१५.००
११४११ बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	९,०५,९७,६००.००	५,९२,५०,३३७.८०	६५.४	३,१३,४७,२६२.२०
११४५६ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	८६,६१,४८४.६०	८६,६१,४८४.६०	१००	०.००
११४७२ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	५,५०,०००.००	३,४२,१८७.५६	६२.२२	२,०७,८१२.४४
१४१५३ बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	२०,००,०००.००	२६,६२,९५४.४५	१३३.१५	(६,६२,९५४.४५)
१४१५७ बाँडफाँड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको विक्रीबाट प्राप्त हुने आय	१,५५,००,०००.००	७१,७०,५९२.८९	४६.२६	८३,२९,४०७.११

११३१३ सम्पत्ती कर	३७,००,०००.००	५५,६१,५४२.३६	१५०.३१	(१८,६१,५४२.३६)
११३१४ भुमिकर/मालपोत	८४,५०,०००.००	५२,५१,१२४.०५	६२.१४	३१,९८,८७५.९५
११३१७ वहाल कर	६९,९७,०६३.००	५१,८७,७७७.४३	७४.१४	१८,०९,२८५.५७
११३१८ वहाल विटौरी कर	१८,००,०००.००	३४,४८,०१५.३८	१९१.५६	(१६,४८,०१५.३८)
११४५१ सवारी साधन कर (साना सवारी)	५५,०००.००	४७,९९९.००	८७.२७	७,००१.००
११४५२ पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	२५,००,०००.००	१४,८०,०००.००	५९.२	१०,२०,०००.००
११४७९ अन्य मनोरञ्जन कर	१७,०००.००	०.००	०	१७,०००.००
११६९१ अन्य कर	१५,०००.००	१,०२,१६८.००	६८१.१२	(८७,१६८.००)

१४२६५ अन्य क्षेत्रको आय	९७,२०,६१९.००	३९,४४,२०२.००	४०.५८	५७,७६,४१७.००
१४३१२ प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	१५,०००.००	२,५७,९४६.३४	१७१९.६४	(२,४२,९४६.३४)
१४४११ चालु हस्तान्तरण	१,४६,९००.००	०.००	०	१,४६,९००.००
१४४२१ पूँजीगत हस्तान्तरण	३०,००,०००.००	०.००	०	३०,००,०००.००
१४५२१ प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	०.००	२,८८,८३९.५०	२८८८३९५०	(२,८८,८३९.५०)
१४५२९ अन्य राजस्व	१६,०००.००	१५,३००.००	९५.६३	७००.००
१४६११ व्यवसाय कर	७९,००,०००.००	७४,८१,६६९.३५	९४.७	४,१८,३३०.६५
१५१११ बेरूजू	२७,५५,०००.००	०.००	०	२७,५५,०००.००
३२१२२ बैंक मौज्दात	२३,०६,२२,८२०.००	२२,६६,७१,०४८.८२	९८.२९	३९,५१,७७१.१८
जनसहभागिता	२,३६,४९,५००.००	१,००,१२,९६३.२५	४२.३४	१,३६,३६,५३६.७५
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	२,३६,४९,५००.००	१,००,१२,९६३.२५	४२.३४	१,३६,३६,५३६.७५

स्थानीय आय व्यवस्थापनमा रहेका चुनौतीहरू

उर्लाबारी नगरपालिकामा हरेक सालबसाली जारी हुने आर्थिक ऐन र विनियोजन ऐनले लक्ष्य निर्धारण गरेबमोजिम आय संकलन गर्न सकिएको छैन । आन्तरिक तथा बाह्य कारणहरूको कारणबाट पनि यसप्रकारको आयको प्रक्षेपण र आय संकलन बिच फरक देखिएको हो । आय व्यवस्थापनमा रहेका चुनौतिहरूलाई यस प्रकार पेश गर्न सकिन्छ ।

- करदाताहरूको अभिलेख चुस्त दुरुस्त नहुनु
- प्रभावकारी रूपमा करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्न नसक्नु
- राजश्वको दर र दायराको सम्बन्धमा प्रभावकारी नीति नियम बनाउन नसक्नु
- करदाता मैत्री कर प्रणाली नहुनु
- कर चुहावट तथा करको संकलन नहुनुका पछाडीको कारण उत्खनन गर्न राजश्व अडीट नगरिनु
- राजश्व प्रणालीमा कार्यरत कर्मचारीलाई आवश्यकता अनुसार क्षमता विकास नगरिनु
- प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यन्वयन नगरिनु

ख) अन्तरसरकारी वित्तिय हस्तान्तरण (चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको र गत आर्थिक वर्षको वित्तिय हस्तान्तरण)

चालु आर्थिक वर्षको १० महिनाको वित्तिय हस्तान्तरणको अवस्था

शीर्षक	प्रस्तावित आय	वास्तविक आय	आम्दानी(%)	मौज्दात
संघीय सरकार	६५,१४,१०,०००.००	४६,३५,५२,५९२.५०	७१.१६	१८,७८,५७,४०७.५०
१३३११ समानिकरण अनुदान	१५,६५,००,०००.००	८,७२,२१,३६२.५०	५५.७३	६,९२,७८,६३७.५०
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२६,९५,०२,०००.००	२५,४२,६७,२३०.००	९४.३५	१,५२,३४,७७०.००
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	१९,५४,०८,०००.००	११,३५,६४,०००.००	५८.१२	८,१८,४४,०००.००
१३३१४ विशेष अनुदान चालु	२,००,००,०००.००	६०,००,०००.००	३०	१,४०,००,०००.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,००,००,०००.००	२५,००,०००.००	२५	७५,००,०००.००
प्रदेश सरकार	२,८३,७४,०००.००	१,९६,३५,७५०.००	६९.२	८७,३८,२५०.००
१३३११ समानिकरण अनुदान	१,००,९९,०००.००	७५,७४,२५०.००	७५	२५,२४,७५०.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२३,७५,०००.००	१५,६७,५००.००	६६	८,०७,५००.००
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	२९,००,०००.००	१९,१४,०००.००	६६	९,८६,०००.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,३०,००,०००.००	८५,८०,०००.००	६६	४४,२०,०००.००

गत आर्थिक वर्षको वित्तिय हस्तान्तरण

शीर्षक	प्रस्तावित आय	वास्तविक आय	आम्दानी(%)	मीज्दात
संघीय सरकार	६६,०२,२२,०००.००	४७,७८,३८,१७२.६५	७२.३८	१८,२३,८३,८२७.३५
१३३११ समानिकरण अनुदान	१८,००,००,०००.००	१६,६५,००,०००.००	९२.५	१,३५,००,०००.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	२६,७४,५६,०००.००	२३,०९,००,७२९.६५	८६.३३	३,६५,५५,२७०.३५
१३३१३ शसर्त अनुदान पुँजीगत	१८,२७,६६,०००.००	५,४५,०४,७१८.००	२९.८२	१२,८२,६१,२८२.००
१३३१४ विशेष अनुदान चालु	५०,००,०००.००	४०,००,०००.००	८०	१०,००,०००.००
१३३१५ विशेष अनुदान पुँजीगत	५०,००,०००.००	३९,६८,२८८.००	७९.३७	१०,३१,७१२.००
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	२,००,००,०००.००	१,७९,६४,४३७.००	८९.८२	२०,३५,५६३.००
प्रदेश सरकार	३,१२,६५,०००.००	२,३८,१६,२५१.३४	७६.१८	७४,४८,७४८.६६
१३३११ समानिकरण अनुदान	१,००,७५,०००.००	८८,१५,६२५.००	८७.५	१२,५९,३७५.००
१३३१२ शसर्त अनुदान चालु	१,११,९०,०००.००	८८,२८,३०५.३४	७८.८९	२३,६१,६९४.६६
१३३१७ समपुरक अनुदान पुँजीगत	१,००,००,०००.००	६१,७२,३२१.००	६१.७२	३८,२७,६७९.००

गत आ.ब.मा आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरण बापतको अनुदान कुल प्रस्तावित रकम रु ६६,०२२२०० मध्ये ७२.३८ प्रतिशत प्राप्त भएको अवस्था थियो भने चालु आ.ब.को बैशाख मसान्तसम्ममा कुल प्रस्तावित रकम ६५९४९०००० मध्ये ७९.९६ प्रतिशत प्राप्त भैसकेको अवस्था छ । गत आ.ब. मा वित्तिय समानिकरणको अन्तिम किस्ताबापत पाउने रकममध्ये निश्चित प्रतिशत प्राप्त नभएको कारण र यो वर्ष वित्तिय समानिकरणको प्रस्तावित रकम मध्ये पुरै अनुदान पाउने सुनिश्चितता भएका कारण संघिय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरणको अवस्था गत आव भन्दा यो आवमा प्रगति उन्मुख हुने कुरामा दुइमत छैन । यसैगरी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय अनुदान बापतको रकम गत आवमा रु ३९२६५००० प्रस्ताव भएकोमा जम्मा प्रस्तावको ७६.९८ प्रतिशत प्राप्त भएको थियो जुन २३८९६२५९.३४ हो । यसैगरी चालु आवको पहिलो दश महिना व्यतित भैसक्दा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने रु २८३७४००० मध्ये ६९.२० प्रतिशत बैशाख मसान्तसम्ममा प्राप्त भएको अवस्था छ । चालु आ.ब. समाप्त हुन अझै केहि महिना बाँकी रहेको कारण यो प्रतिशतमा सुधार भइ प्रस्तावमा उल्लेख भएबमोजिम अनुदान प्राप्त हुने अवस्था छ ।

ग) स्थानीय खर्च (गत आ.ब. को)

शीर्षक	वार्षिक बजेट	खर्च	खर्च(%)	मौज्दात
चालु	५६,६७,७३,५७६.६०	४४,१५,८१,८२३.६५	७७.९१	१२,५१,९१,७५२.९५
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	७,६३,६२,२७४.६०	४,५९,१७,०२३.००	६०.१३	३,०४,४५,२५१.६०
२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	८४,३६,०००.००	८३,६७,८२१.००	९९.१९	६८,१७९.००
२११२१ पोशाक	१४,५०,०००.००	१०,५०,०००.००	७२.४१	४,००,०००.००
२११२३ औषधीउपचार खर्च	१०,३५,०००.००	९,८१,३०७.००	९४.८१	५३,६९३.००
२११३२ महंगी भत्ता	३२,१६,०००.००	११,६८,४००.००	३६.३३	२०,४७,६००.००
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	११,४०,०००.००	११,००,०००.००	९६.४९	४०,०००.००
२११३९ अन्य भत्ता	७५,४०,०००.००	४७,१३,५७५.००	६२.५१	२८,२६,४२५.००
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	४३,०५,०००.००	१६,००,०००.००	३७.१७	२७,०५,०००.००
२१२१४ कर्मचारी कल्याण कोष	२०,००,०००.००	२०,००,०००.००	१००	०.००
२२१११ पानी तथा बिजुली	१२,००,०००.००	११,९९,९९९.९०	१००	०.१०
२२११२ संचार महसुल	१८,२६,०००.००	९,०१,७४६.००	४९.३८	९,२४,२५४.००
२२११३ सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	२,२०,०००.००	१,०४,१०७.००	४७.३२	१,१५,८९३.००
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	१७,७०,०००.००	१७,६९,८५०.००	९९.९९	१५०.००
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१८,७०,०००.००	१८,६९,९०३.००	९९.९९	९७.००
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	२८,८०,०००.००	२३,८४,२४०.००	८२.७९	४,९५,७६०.००
२२२१४ बिमा तथा नवीकरण खर्च	१०,००,०००.००	७,६६,९३०.००	७६.६९	२,३३,०७०.००
२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३४,८०,०००.००	१९,७१,१७०.००	५६.६४	१५,०८,८३०.००
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५,००,०००.००	१४,९६,०३३.००	९९.७४	३,९६७.००
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५,००,०००.००	२,२६,३९२.००	४५.२८	२,७३,६०८.००
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६६,४०,०००.००	६६,००,८३८.००	९९.४१	३९,१६२.००
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	३,००,०००.००	२,९८,१२५.००	९९.३८	१,८७५.००
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	११,५०,०००.००	३२,४००.००	२.८२	११,१७,६००.००
२२३१५ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	५८,६०,०००.००	५८,४४,०९३.००	९९.७३	१५,९०७.००
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	२०,९०,०००.००	१९,८६,००५.००	९५.०२	१,०३,९९५.००
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	१६,००,०००.००	८,९३,७३६.००	५५.८६	७,०६,२६४.००
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	७,५०,०००.००	७,३७,६६२.००	९८.३५	१२,३३८.००
२२४१३ करार सेवा शुल्क	२,८६,०४,०००.००	२,२१,७६,३५९.६०	७७.५३	६४,२७,६४०.४०
२२४१४ सरसफाईसेवा शुल्क	५०,००,०००.००	३५,७५,३१०.००	७१.५१	१४,२४,६९०.००
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	२२,३१,३१०.००	२१,०३,९६४.००	९४.२९	१,२७,३४६.००
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	११,३९,०००.००	६,९४,३१२.००	६०.९६	४,४४,६८८.००
२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१८,००,०००.००	११,७०,९५०.००	६५.०५	६,२९,०५०.००
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	३७,३७,६८,९९२.००	३०,६८,६६,३०३.१५	८२.१	६,६९,०२,६८८.८५

२२५२९ विविध कार्यक्रम खर्च	४,००,०००.००	३,६६,६६६.००	९१.६७	३३,३३४.००
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२५,४०,०००.००	२४,६१,२६५.००	९६.९	७८,७३५.००
२२६१२ भ्रमण खर्च	३,००,०००.००	०.००	०	३,००,०००.००
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	५,००,०००.००	२,३५,९३३.००	४७.१९	२,६४,०६७.००
२२७११ विविध खर्च	३०,००,०००.००	२४,१७,०८९.००	८०.५६	५,८२,९११.००
२२७२१ सभा सञ्चालन खर्च	१०,००,०००.००	९,९९,५२७.००	९९.९५	४७३.००
२५३१५ अन्य सस्था सहायता	४,८०,०००.००	४,४७,६६६.००	९३.२६	३२,३३४.००
२७११२ अन्य सामाजिक सुरक्षा	५,००,०००.००	०.००	०	५,००,०००.००
२७२१९ अन्य सामाजिक सहायता	१०,००,०००.००	८,९२,९३०.००	८९.२९	१,०७,०७०.००
२८१४२ घरभाडा	१०,००,०००.००	७,३६,५८७.००	७३.६६	२,६३,४१३.००
२८१४९ अन्य भाडा	३,००,०००.००	८०,५७५.००	२६.८६	२,१९,४२५.००
२८२१२ न्यायिक फिर्ता	९०,०००.००	९०,०००.००	१००	०.००

२८२१९ अन्य फिर्ता	५,००,०००.००	२,८५,०३१.००	५७.०१	२,१४,९६९.००
२८९११ मैपरी आउने चालु खर्च	२५,००,०००.००	०.००	०	२५,००,०००.००
पूँजीगत	५९,६६,०७,२२२.००	३२,७७,६३,४२२.००	५४.९४	२६,८८,४३,८००.००
३११११ आवासीय भवन निर्माण/ खरिद	६३,००,०००.००	६,८३,२९५.००	१०.८५	५६,१६,७०५.००
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०,०२,६१,४५५.००	६,७९,०९,६९१.००	६७.७३	३,२३,५१,७६४.००
३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२,८८,०६,५८५.००	२,३५,६३,९९६.००	८१.८	५२,४२,५८९.००
३१११४ जग्गा विकास कार्य	१५,३०,०००.००	१५,२०,८३३.००	९९.४	९,१६७.००
३११२१ सवारी साधन	४९,५०,०००.००	४८,९७,७७९.००	९८.९५	५२,२२१.००
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	३,३६,८५,०००.००	२,८५,१९,६८३.००	८४.६७	५१,६५,३१७.००
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	४८,११,०००.००	४६,९५,२४५.००	९७.५९	१,१५,७५५.००
३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	४९,००,०००.००	१३,६४,९२७.००	२७.८६	३५,३५,०७३.००
३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	७३,००,०००.००	२९,७८,५५०.००	४०.७९	४३,२१,४५०.००
३११५१ सडक तथा पुल निर्माण	३१,३४,३३,८१९.००	१४,२९,७९,९२०.००	४५.६२	१७,०४,५३,८९९.००
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	१,१६,७२,५९२.००	९७,८३,३३५.००	८३.८१	१८,८९,२५७.००
३११५४ तटबन्ध तथा बाँधनिर्माण	७२,७०,६३०.००	४३,४६,२८७.००	५९.७८	२९,२४,३४३.००
३११५५ सिंचाई संरचना निर्माण	१५,५०,०००.००	१४,५६,१८३.००	९३.९५	९३,८१७.००
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	५५,९९,५१५.००	२८,०१,१०३.००	५०.०२	२७,९८,४१२.००
३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	१,१६,००,३७७.००	१०,४८,९६५.००	९.०३	१,०५,५१,४१२.००
३११५८ सरसफाई संरचना निर्माण	६८,००,९५९.००	१६,१३,१६६.००	२३.७२	५१,८७,७९३.००
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	३,६४,३७,२९०.००	२,१८,३१,६८१.००	५९.९२	१,४६,०५,६०९.००
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	९१,९८,०००.००	५७,६८,७८३.००	६२.७२	३४,२९,२१७.००
३१५११ मैपरी आउने पूँजीगत	५,००,०००.००	०.००	०	५,००,०००.००

स्थानीय खर्चका चुनौतिहरु

उर्लाबारी नगरपालिकाले विनियोजन ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन गर्दै आइरहेको छ । तथापी लक्ष्य अनुसारको खर्च भएको छैन भने वर्षेनी बेरुजुको मात्रा बढिरहेको छ । खर्चलाई प्रभावकारी पारदर्शी मितव्ययी कार्यदक्षतापूर्ण र औचित्यपूर्ण बनाउनको लागि पालिकाको मानव संशासन खर्च गर्ने प्रकृया तथा खर्चको अनुगमन मुल्यांकन र प्रतिवेदन पक्ष व्यस्थित हुनुपर्छ । यसै सन्दर्भमा उर्लाबारी नगरपालिकाको खर्च व्यवस्थापनका चुनौतिहरुलाई यसप्रकार उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

- सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापनका बिषयमा जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास गर्नु
- बढदो जनअपेक्षा तथा सिमित आयका बाबजुद प्रभावकारी खरिद व्यवस्थापन गर्नु
- वर्षेनी वृद्धि भैरहेको बेरुजुको मात्रालाई कम गरि सुशासनको मार्गमा पालिकालाई अगाडी बढाउनु
- माग तथा आवश्यकताका आधारमा खर्च गर्ने परिपाटीको विकास गर्नु
- बढी उत्पादन दिने तथा दिगो विकासको दृष्टिकोणले सान्दर्भिक योजनामा खर्च गर्नु
- योजनाको प्राथमिकिकरण तथा तिनको कार्यन्वयन गर्नु

४. आर्थिक विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा)

नगरपालिका भित्र सञ्चालन हुने मुख्य आर्थिक क्रियाकलापहरु आर्थिक समृद्धिका आधारहरु हुन् । जति धेरै आर्थिक क्रियाकलापहरुमा तिब्रता आउँछ त्यति नै स्थानीय क्षेत्रको अर्थतन्त्र चलायमान र सुदृढ हुँदै जान्छ । नेपालको संविधानले स्थानीय आर्थिक विकास सम्बन्धी अधिकार स्थानीय तहलाई प्रदान गरी आर्थिक विकासको माध्यमबाट नै नगरबासीको जीवनस्तर सुधार गर्नका लागि स्थानीय क्षेत्रभित्र आर्थिक क्रियाकलापहरु बढाउनुपर्ने आवश्यकतालाई औल्याएको छ । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र साधनहरुको अधिकतम उपयोग गर्दै रोजगारी र आर्थिक वृद्धिको दिशामा अगाडि बढ्न सबल र आत्मनिर्भर स्थानीय अर्थतन्त्रको विकासलाई गतिशील बनाउनु अहिलेको आवश्यकता रहेको छ ।

उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्रभित्र आर्थिक क्रियाकलापहरुको परिमाण वृद्धि गरी सोको माध्यमबाट गरिबी निवारणमा समेत योगदान पुर्याउन एवं विपन्न वर्गको आर्थिक स्तरमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । मुख्यतया उर्लाबारी नगरपालिकाको अर्थतन्त्र कृषि, व्यापार र वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा केन्द्रित छ । संभावना बोकेका पर्यटकीय स्थलहरुको विकास भै नसकेको अवस्थामा धेरैजसो आर्थिक क्रियाकलापहरु निर्वाहमुखी नै रहेका छन् । यसै तथ्यलाई मध्यनजर गर्दै समग्र

आर्थिक विकासको अग्रणी क्षेत्रको रूपमा रहको कृषि, पशुपालन, व्यापार तथा व्यवसाय, पर्यटन लगायतका क्षेत्रको विकासको माध्यमबाट उत्पादन, रोजगारी र आयवृद्धि गर्ने गरी विकासका प्रयासहरू निर्देशित हुनुपर्ने देखिन्छ।

कृषि तथा खाद्य सुरक्षा (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने मूल आयाम कृषि क्षेत्र रही आएको छ। भूमिको व्यवस्थापन गर्ने, विविधीकरण र आधुनिकीकरण गर्ने जस्ता, कृषिको व्यावसायीकरणकुरा संविधानमा नै उल्लेख गरिएको छ। कृषकका लागि कृषि सामाग्रीकृषि उपजको उचित मूल्य र बजार पहुँचको, व्यवस्था गर्ने जस्ता महत्त्वपूर्ण कृषिसम्बन्धी नीति निर्धारण गरेको छ। यसका लागि कृषि बालीको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिपशु, भण्डारण र बजारीकरण, पन्छी तथा मत्स्य प्रजनन एवं नस्ल सुधार पशु स्वास्थ्य र बजार प्रवर्द्धनमा, आहार तथा पोषण, नगरपालिकाले विशेष महत्त्वका साथ अगाडि बढ्नु पर्ने हुन्छ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय प्रतिवेदन अनुसार २०७८ वैशाख, कोशी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान एक तिहाइभन्दा बढी प्रतिशत २.३५)) रहेको छ। कृषि क्षेत्रमा उपयोग भएको औसत कृषि जमिन ०हेक्टर रहेको छ। कृषि जमिनको ६६. खण्डीकरणले यो अनुपात घट्दो क्रममा छ। भने उर्लाबारी नगरपालिकाको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदानको एकिन तथ्यांक नभए पनि यसको अंक राष्ट्रिय तथ्यांकसँग मेल खाने अनुमान गर्न सकिन्छ।

समस्या तथा चुनौती

उर्लाबारी नगरपालिकालाई सुन्दर र समृद्ध बनाउन तथा नगरवासीलाई सुखी र खुसी बनाउनका लागि धेरै समस्या र चुनौतीहरूसँग जुध्नु पर्ने देखिन्छ। यसको आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासका लागि धेरै चुनौतीहरू छन्। पर्यावरणीय महत्त्व बोकेको यस नगरपालिकाका नदी नियन्त्रण एउटा ठूलो चुनौतीको रूपमा रहेको छ। मापदण्ड पुरा नभएका पूर्वाधार र नाला निकास रहित सडकहरू भएकाले वर्षा याममा हुने ढल निकासको समस्या पनि एउटा चुनौतिको रूपमा लिन सकिन्छ। स्थानीय स्तरमा व्यावसायीक कृषि उत्पादन हुन नसक्नु, उत्पादित फसल तथा उपजहरूको उचित मूल्य लिन नसक्नु, भण्डारण गर्ने आधुनिक भण्डारण कक्ष नहुनु जस्ता कारणले आर्थिक व्यापारिक कारोबार धराशायी बन्दै गएको छ। अनियन्त्रीत घडेरी विकासका

कारण हुने अव्यवस्थित बसोबास, जग्गा अतिक्रमण, खेतीयोग्य जमिन टुक्रिने क्रम पनि चुनौतिको रूपमा रहेको छ।

जमिनको खण्डीकरण एवं कृषिको व्यावसायीकरण हुन नसक्नु, सिँचाइको पर्याप्तता नहुनु, प्रशोधन क्षमताको कमी, विद्यमान सिँचाइ आयोजना पूर्ण क्षमतामा उपयोग हुन नसक्नु एवं न्यून मूल्य अभिवृद्धि हुनु कृषकमा न, याँ प्रविधिको पहुँच र समयमा उन्नत बिउ तथा रासायनिक मलको उपलब्धता नहुनु जैविक तथा प्राङ्गारिक कृषि, सम्बन्धी ज्ञानको अभाव हुनुबाली, किरा तथा महामारी व्यवस्थापन र सुधारिएको कृषि प्रणालीसम्बन्धी, बिरुवामा लाग्ने रोग कृषि उपजको बजारीकरण र भ, जानकारी कमी हुनुण्डारणमा किसानको सामूहिक स्वामित्वको कमी हुनु, पशुपन्छी पालनको निमित्त आवश्यक उन्नत नस्ल रोग र महामारीको रोकथाम, एवं पशु व्यवस्थापनसम्बन्धी उचित ज्ञानको अभाव हुनु कृषि अनुसन्धान र कृषि प्रसार, बिच समन्वयको कमी युवाशक्तिको विदेश पलायन, आदि यस क्षेत्रका समस्याहरू हुन्।

सिँचाई विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

उर्लाबारी नगरपालिकाका लागि सबै वडामा सिँचाई सुविधा उपलब्ध भए पनि लगभग ५० प्रतिशत जमिन मात्र बाह्र महिना सिँचाइ सुविधा उपलब्ध हुने अवस्थामा रहेकोछ। सिँचाई प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गरेर सिँचाई विधुतीकरणमार्फत सबै खेति योग्य जमिनमा सिँचाई गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ। यस नगरपालिकामा भूमिगत तथा सतहजलश्रोतको उपलब्धता पर्याप्त भएकोले सिँचाई लगायत माछा पालन, पर्यटन प्रवर्द्धन जस्ता अन्य क्षेत्रमा जलश्रोतको उपयोग गरी नगरपालिकाको आर्थिक विकास गर्न सकिने अवसर छ।

समस्या तथा चुनौती

यस नगरपालिकामा सिँचाई योजनाहरू सञ्चालन गर्न भौगोलिक कारणले लागत कम र पानीका श्रोतहरू पनि पर्याप्त रहेतापनि पुरै खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाई सुविधा पुग्न नसक्नु यस नगरपालिकाका प्रमुख चुनौति रहेका छन्। नगरपालिकामा वैकल्पिक सिँचाई सुविधाको अभ्यास नहुनु, बनेका सिँचाइ नहर तथा पूर्वाधारहरूको नियमित मर्मत सम्भार हुन नसक्नु र सिँचाईमा बिधुतिकरणको नीति अवलम्बन गर्न नसक्नुपानीको स्रोतको उचित व्यवस्थापन हुन नसक्नु, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्याका रूपमा रहेका छन्। त्यस्तै, सिँचाईको आवश्यकता तथा हालको क्षमताबारे अध्ययन नहुनु जस्ता समस्या रहेका छन्।

पशुपन्छी विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

नगरपालिकामा कृषि गणाना २०७८ अनुसार ४५ प्रतिशत घरपरिवार पशुपालन कार्यमा संलग्न रहेको देखिएको छ। जसमा यस पालिकाका किसान परिवारहरूले ,गाई तथा गोर ११ ३७०, राँगा तथा भैसी ,५४१,२ ,वाखा च्यांग्रा २६ ,२०३,भेडा, १६३ ,वंगुर तथा सुँगुर ,९२९,१६ , कुखुरा ८८४९४,, अन्य चराहरू७७७,२० ,, पालन गरेको देखिन्छ।

नगरपालिकामा पशुपन्छीको क्षेत्रमा कृषि तथा पशुपन्छी फार्महरू सञ्चालनमा रहेका छन्। दुधमा आत्मनिर्भर बन्ने उद्देश्यले नगरपालिका क्षेत्रमा दूध उत्पादक सहकारीहरू स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका छन्। पछिल्लो समयमा कृषि व्यवसायीहरू पशुपालनतर्फ आकर्षित बन्दै गएका छन्। नगरपालिका क्षेत्रमा पशुपालनको अवस्था हेर्दा गाई/गोरुको संख्या उच्च रहेको देखिन्छ। नगरपालिकामा पशु प्राविधिक परिचालन पर्याप्त हुन सकेको छैन। यो संख्या थप गरी प्राविधिकहरूको प्रत्यक्ष निगरानीमा पशुपन्छी फार्महरू सञ्चालन गरी आर्थिक क्षेत्रमा आमूल परिवर्तन गर्न सक्ने अवसर रहेको छ। व्यवसायिक पशुपन्छी पालनतर्फ व्यवसायिक भैसी फार्म हरू सञ्चालनमा रहेका छन्।

समस्या तथा चुनौती

उर्लाबारी नगरपालिकामा प्राविधिक ज्ञानको कमिले गर्दा व्यवसायिक एवं उन्नत तरिकाले पशुपन्छी पालन हुन नसक्नुव्यवसायीकरण , र नयाँ प्रविधिको पर्याप्त विकास नहुनुबजारको व्यवस्था , तथा युवाशक्तिको विदेश पलायन यस क्षेत्रका ,सरल र सहज कर्जाको व्यवस्था नहुनु ,नहुनु प्रमुख चुनौतीहरू हुन्। उन्नत घाँस र दानाको कमीकृषि ,आधुनिक गोठ तथा खोरको अभाव , ,तथा पशुपन्छी क्षेत्रमा आन्तरिक बजेटको अभावले गर्दा सशर्त कार्यक्रमहरूको वाहुल्यता हुनु प्रत्येक वडामा पशु प्राविधिक नरहनुदक्ष जनशक्तिको अभाव , रहनु, कृषि तथा पशुपन्छी प्रसार सेवाको कमी हुनु जस्ता विषयहरू प्रमुख समस्याको रूपमा रहेका छन्।

उद्योग र व्यापार (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

उर्लाबारी नगरपालिकामा पर्याप्त रूपले साना तथा ठुला व्यवसाय सञ्चालनमा रहेका छन् ति व्यवसायमा जनसंख्याको ठूलो हिस्सा संलग्न छ। व्यवसायहरू मध्ये सबैभन्दा अधिक संख्या किराना होटेल व्यवसाय आदि ,कपडा ,रहेका छ। उद्योगको हकमा धान, तोरी, चिउरामिलहरू लगायत खाद्य पदार्थ उत्पादन तथा प्रशोधन गर्ने मुख्य रूपमा देखिन्छन्। त्यसै गरी यस नगरपालिका क्षेत्रका प्रमुख बजारहरूमा उर्लाबारी, मंगलबारेदुर्गापुरी ,, हुन्। यस नगरपालिकामा वैदेशिक रोजगारीबाट भित्रिएको दक्ष जनशक्तिलाई स्थानीयस्तरमा उपलब्ध कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरूको स्थापना गरी सञ्चालन गर्न सकिने संभावना रहेको छ। सिमसार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्धन गरी आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धन गर्न सकिने तथा नदि र जलसायहरूबाट सतह सिंचाई भरपुर उपयोग गर्न सकिने प्रचुर सम्भावना देखिन्छ।

समस्या तथा चुनौती

यस नगरपालिकामा कृषि तथा पशुपन्छी उत्पादित कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग व्यवसाय पर्याप्त मात्रामा संचालन हुन सकेको छैन। जसले गर्दा कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा नागरिकहरूलाई आकर्षित गर्न सकिएको छैन। व्यावसायिक सोच र लगानीको कमी, औद्योगिक वातावरणको कमी, व्यावसायिक तालिम तथा प्रशिक्षण र प्रविधिको अभाव, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको लगानीमा देखिएको नैराश्यतास्थानीय श्रोत ,, साधन, सिप, जनशक्तिको परिचालन गरी विकासको गतिलाई तिब्रता दिन सकिएको छैन।

खुल्ला सिमानाको कारण स्थानीय बजार व्यवस्थित गर्न नसकेकोले भारतीय बजारसँग प्रतिस्पर्धा गर्न सकिएको छैन। नगरपालिकाले बनाउने नीति तथा रणनीतिको कमी तथा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा नीतिको कमी रहेको देखिन्छ। उत्पादनमुखी बजारको व्यवस्थापन नहुनु, बजारीकरणको कमी जस्ता पक्ष पनि उद्योग व्यावसाय विकासको प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको छ।

श्रम तथा रोजगार

सम्भावना तथा अवसर

सीप विकास तथा स्वरोजगारीका लागि सरकारीस्तरबाट विभिन्न अनुदान सहित आर्थिक प्राविधिक सहयोगको अभ्यास रहेको छ। स्थानीय रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि घरेलु उद्योगको विकास गर्न सकिने प्रशस्त आधारहरू रहेका छन्। कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रमा औपचारिक तथा अनौपचारिक

रोजगारीका अवसरहरू विस्तार हुँदै गएका छन्। वैदेशिक रोजगारी तथा सरकारी सेवाको रोजगारीमा आकर्षण उच्च रहेको छ। यस नगरपालिकामा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमले पनि रोजगार शृजना गर्न केहि योगदान पुर्याएको छ।

समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकाले उपयुक्त नीति तथा कार्यक्रम तय गरी कृषि आधुनिकीकरण तथा व्यापार व्यवसायको/प्रवर्धन गर्न नसकेकोले कृषि तथा व्यावसाय क्षेत्रबाट कृषक तथा व्यवसायीहरूले पर्याप्त र दिगो आम्दानी लिन सकिरहेको अवस्था छैनन्। जसको कारण नगरपालिकाको उत्पादनशील मानव संशाधनको प्रयोग कृषि पेशा भन्दा गैर कृषि पेशामा बढी आकर्षित भइ रहेको छ। नगरपालिकामा अभिलेख व्यवस्थापनको कमि भएको कारण वास्तविक बेरोजगार को हुन् भनि पहिचान गर्न सकिएको छैन। स्थानीय स्तरमा दक्ष र अदक्ष दुवै प्रकारको जनशक्तिको अभाव रहेको छ। नगरपालिकामा घरेलु उद्योग, व्यवसाय, पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी तथा व्यवस्थापन गर्न नसकिएको कारण रोजगारी सिर्जना हुन सकेको छैन। जसले गर्दा उपलब्ध आर्थिक तथा रोजगारीको वातावरण बन्न सकेको छैन।

वैक, सहकारी र वित्तीय सेवा (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

वित्तीय पहुँच तथा सेवाको लागि नगरपालिकामा २२ वटा बैक ६० वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। आमा समूह, सामुदायिक संस्था लगायत बचत समुहबाट समेत सानोतिनो वित्तीय सेवा उपलब्ध रहेको छ। व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न किसान तथा अन्य उद्योग व्यवसाय सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने पूँजीको पहुँच सहज हुन सके नगरपालिकाको आर्थिक विकासले गति लिन सक्नेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त आयलाई आधार मानी व्यावसायिक गतिविधि सञ्चालन गर्न चाहने कम आय भएकालाई समेत कर्जा सहज उपलब्ध हुने व्यवस्थाले आर्थिक विकासका अवसरहरूलाई उपयोग गर्न सकिनेछ। साथै वित्तीय संस्थाहरूले बचत परिचालन गरेर ऋण प्रवाहका लागि थप पूँजी जुटाउन पनि सम्भव हुनेछ।

समस्या तथा चुनौती

सहकारी सञ्चालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरूको क्षमतामा कमी, सहकारीहरूको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन नहुनु, वित्तीयसंस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु एवं व्यवसायको लागि

ऋणको जोखिम उठाउने क्षमतामा कमी, स्थानीयहरूमा आम्दानी तथा बचतको मात्रामा अत्यन्तै कमी रहनु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि समस्याको रूपमा रहेको छ।

वित्तीय साक्षरताको कमी हुनु, परम्परागत सोचले बैंकतर्फ आकर्षित नहुनु प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको छ। बैंकको लगानी सबै वडाहरूमा विस्तार नहुनु, सहकारी सञ्चालनमा कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरूको क्षमता दक्षता र पारदर्शिताको ,कमी हुनु, सहकारीहरूको नियमित एवं प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र मजबुत नहुनु, वित्तीय संस्थाबाट लिइने ऋणको सदुपयोग हुन नसक्नु यस क्षेत्रको विस्तारका लागि चुनौतीको रूपमा रहेको छ।

पर्यटन (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

यस नगरपालिकालाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न पर्यटकीय क्षेत्रको गुरुयोजना निर्माण तथा अन्य आवश्यक पूर्वाधार विकासका लागि अन्तरपालिका, प्रदेश र संघसँग पहल गरी पर्यटन विकास र प्रवर्धनका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन हुन जरूरी छ। स्थानीय स्तरमा पर्यटन गन्तव्य र पर्यटकीय वस्तुहरूको पहिचान गरी त्यसको प्रचार प्रसार, पर्यटकको औषत वसाई तथा खर्च वृद्धि गर्न जोड दिने सहित पर्यटन विमाको अवधारणा विकास तथा कार्यान्वयन गर्न सकिने सम्भावना छ। कृषि , धार्मिक तथा पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि यो नगरपालिकामा प्रसस्त सम्भावना र अवसर छ। ग्रामिण पर्यटनको विकास र विस्तारका लागि नगरपालिकाले पहल सुरुगरी सकेको छ। यस नगरपालिकामा रहेका सिमसारहरूको उपलब्धतालाई अवसरको रूपमा मानेर सिमसार क्षेत्रको प्रवर्धन मार्फत पर्या-पर्यटनको विकास गरी दिगो रूपमा रोजगारीको सृजना गर्न सकिने सम्भावना तथा अवसर रहेको छ।

समस्या तथा चुनौति

नगरपालिकामा पर्यटकीय नगर तथा सेवा सुविधाको सम्भावना अध्ययन नभएको, पर्यटकस्तरका होटल तथा रेष्टुराँहरू सञ्चालनमा कमी रहनु ,पदमार्ग तथा सडक संजालको कमी हुनु ,आधुनिक एवं आयातित संस्कृतिको बढ्दो प्रभावले परम्परागत संस्कृति हराउदै जानु ,सम्भावना बोकेको पर्यटकीय स्थानहरूको यथोचित विकास गर्न राज्यबाट प्राथमिकतामा नपर्नु संस्कृति तथा पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेको छ। प्रचार प्रसारको कमिपर्याप्त बजेटको अभावमा सिमसार क्षेत्र लगायत , सम्बर्धन र प्रवर्धन गर्न नसक्नु पर्यटन विकासको समस्याको ,अन्य पर्यटकीय क्षेत्रहरूको उचित संरक्षण रूपमा देखा परेको छ।

५.सामाजिक विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा)

सामाजिक विकास गुणस्तरीय जीवन प्राप्तिका केन्द्रित विकासको बहुआयामिक अवधारणा हो। उर्लाबारी नगरपालिकाले तर्जुमा गरेको आवधिक विकास योजनाको क्षेत्रगत योजनाका रूपमा सामाजिक विकास योजना व्यक्तिको सक्षमता, आत्मसम्मान तथा समविकासको अभिवृद्धिका केन्द्रित रहेको छ। यस क्षेत्रगत योजना अन्तरगत शैक्षिक विकास, स्वास्थ्य तथा पोषण, खानेपानी तथा सरसफाई, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, युवा तथा खेलकुद र भाषा, कला तथा संस्कृति गरी कुल ६ उप-क्षेत्रहरू समेटिएका छन्।

नेपालको संविधानले सामाजिक विकास सम्बन्धी सवालहरूलाई उच्च महत्व दिएको छ। संविधानले मौलिक हक अन्तरगत प्राथमिक तहसम्मको अनिवार्य शिक्षा, माध्यमिक तहसम्मको निःशुल्क शिक्षा, मातृभाषामा शिक्षाका अवसर, आधारभूत तहको स्वास्थ्य सेवा तथा पोषण सुविधा, क्षमता विकास, सामाजिक न्याय तथा समावेशी प्रतिनिधित्व र भाषा तथा संस्कृति संरक्षणको हकलाई प्रत्याभूत गरेको छ। यसैगरी, नेपालको संविधानमा उल्लेखित राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिमा सबै वर्ग, नागरिकको शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा पहुँचको सुनिश्चितता, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपले पिछडिएको वर्गको हितको लागि विशेष व्यवस्था रहेको छ।

शिक्षा विज्ञान र प्रविधि ,(गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

उर्लाबारी नगरपालिकाको कुल साक्षरता दर राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार ८४.८ प्रतिशत रहेको छ जसमा महिला साक्षरता दर ७२ प्रतिशत १.८३ प्रतिशत र पुरुष साक्षरता दर ४.४ रहेको छ। भौगोलिक सहजताका कारण उर्लाबारी नगरपालिकालाई शिक्षाको केन्द्रको रूपमा विकास गर्न सक्ने अवसरहरू रहेका छन्। नगरपालिकाको शिक्षा प्रणालीमा स्थानीय आवश्यकता सुहाउँदो शिक्षा ऐन, नियमावली र कार्यविधि बनाई त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ। विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न व्यवहारिक तथा रोजगारमुखि शिक्षा प्रणालीलाई अवलम्बन गर्ने, शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष कार्यक्रम लागु गर्ने, सबै विद्यालयहरूलाई

सूचना र प्रविधियुक्त बनाउने र प्रत्येक वडामा नमुना व्यावसायिक विद्यालय सञ्चालन गर्ने नीति लागु गर्ने सकिने अवसर छ। नगरपालिका भित्र रहेका प्राविधिक कलेजहरूलाई गुणस्तरीय बनाउने र नगरपालिकालाई “गुणस्तरीय शैक्षिक नगर” रूपमा विकास गर्नेतर्फ नगरपालिका अग्रसर रहेको छ। विभिन्न भाषाभाषी रीतिरिवाज धर्म संस्कृतिहरूको अध्ययन र अनुसन्धान, संरक्षण विकास र त्यसको जर्गेना गर्ने कार्यलाई विशेष जोड दिइएको छ। प्रविधिको उपयोग र विस्तारले व्यापकता पाउदै गएको छ।

समस्या तथा चुनौती

शिक्षा क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधारको आधुनिकीरण नहुनु, वडागत जनघनत्वका आधारमा विद्यालयको व्यवस्था हुन नसक्नु, परिवर्तित अवस्थामा शिक्षा प्रणाली व्यवसायिक र उत्पादनमुखी हुन नसक्नु, मध्यम तथा निम्न आय भएका र आदिवासी, जनजाति साथै सुकुम्वासी परिवारका बालबालिकाहरूका लागि विद्यालयमा शैक्षिक सामग्री अभाव, विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा अनुसन्धान तथा आविष्कारका लागि प्रोत्साहनको कमी रहेका छन्।

त्यस्तै नगरपालिकामा, शुष्म तथ्याङ्कको सूचना व्यवस्थापन कमजोर रहेकाले सूचनामा आधारित योजना निर्माण गर्न कठिनाई रहेको छ। सामाजिक क्षेत्रमा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ लगायतका क्षेत्रको आधारभूत तथ्याङ्क पर्याप्त रहेका छैन। सामुदायिक विद्यालयहरूको समग्र शैक्षिक गुणस्तर तुलनात्मक रूपमा कमजोर रहेको छ। एकातिर विद्यालय छाड्ने र कक्षा दोहोर्याउने तथा छोड्ने दर बढ्दै गएको छ भने अर्कातिर विद्यालय उमेर समूहका उल्लेख्य सङ्ख्यामा बालबालिका विद्यालय बाहिर रहने गरेका छन्। यस नगरपालिकामा शैक्षिक बेरोजगारी तथा प्रतिभा पलायन व्यापक हुँदै गएको छ। विद्यालयमा सरसफाइ, खानेपानी, कक्षाकोठा व्यवस्थापन, सिकाइ सामग्री तथा पूर्वाधारको कमी रहेको छ।

नगरपालिकाले प्रयास गर्दा गर्दै पनि दक्ष जनशक्तिको अभावले गर्दा हालसम्म नगरपालिकाको शैक्षिक योजना र शैक्षिक स्थितिपत्र निर्माण हुन सकेको छैन। विद्यार्थी सम्बन्धी तथ्याङ्कमा विश्वसनीयताको कमी छ भने पाठ्यक्रम प्रबोधीकरण, मागमा आधारित र विद्यालय व्यवस्थापन तालिम, विद्यालयमा प्रविधिको उचित प्रयोग हुन सकेको छैन। विद्यालयहरूमा विद्यार्थी/शिक्षक अनुपात र दरबन्दी मिलान गर्न सकिएको छैन। यसका लागि नगरपालिकाले आवश्यक रणनीतिक योजना बनाएर कार्य गर्न आवश्यक रहेको छ।

स्वास्थ्य तथा पोषण (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

नगरपालिकामा आवश्यक सेवा सुविधा प्राप्त अस्पतालका साथै स्वास्थ्य केन्द्रहरू रहेका छन्। नगरपालिकाले निशुल्क स्वास्थ्य शिविरको व्यवस्था, खोप कार्यक्रमलाई व्यवस्थित बनाउने, मातृ तथा नवजात शिशु मृत्यू दर घटाउने, तथा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू तथा १५ देखि ४९ वर्षका महिलाको पोषण स्वास्थ्य स्थिति सुधार गर्न वडावडा-मा बर्थिङ्ग सेन्टर सहितको स्वास्थ्य चौकीको व्यवस्था गर्ने, व्यवहार परिवर्तनका लागि आवश्यक कार्यक्रम अधि सार्ने र स्वास्थ्य सेवालालाई ज्येष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा अपाङ्ग मैत्री बनाउने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको छ। पछिल्ला दिनमा स्वास्थ्य तथा पोषणका क्षेत्रमा सकारात्मक सुधारहरू भएका छन्।

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने हक तथा स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको हक सुनिश्चित गरेको छ। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य अन्तर्गत सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्धन गर्ने रहेको छ। सङ्घीय तथा प्रादेशिक आवधिक योजनामा स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र मुख्य प्राथमिकता क्षेत्रका रूपमा रहेको छ।

यस नगरपालिकामा सरकारी अस्पताल १, स्वास्थ्य चौकी १७ आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र १ जना महिला स्वयंसेविकाले सेवा प्रदान गरिरहेका २१ र १ गाउँघर क्लिनिक, छन्। साथै नीजि स्वास्थ्य संस्था तर्फ अस्पतालहरू ३ लगायत अन्य विभिन्न स्वास्थ्य क्लिनिकहरूले सेवा पुर्याई रहेका छन्।

समस्या तथा चुनौती

सन्तुलित आहार र स्वस्थ जीवनशैली प्रति अभ्यस्त नहुनु, पाँच वर्ष मुनिका करिब आधा बालबालिका र प्रजनन उमेरका महिलामा न्यून पोषण र रक्तअल्पता रहनु, नसर्ने प्रकृतिका रोगको प्रकोप बढ्नु, सरुवा रोग जनस्वास्थ्य समस्याका रूपमा रहनु, ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य बढी जोखिममा रहनु, वंशाणुगत तथा जन्मजात रोग, वातावरणीय स्वास्थ्य, युवा किशोरकिशोरीको यौन तथा प्रजनन - , स्वास्थ्यको सम्बोधन नहुनु जलवायु प्रदूषण, खाद्य असुरक्षा तथा प्राकृतिक विपद्ले सृजना हुने स्वास्थ्यमा बढ्दो खतरा हुनु, आम नागरिकले सरल र सहज स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्न नसक्नु, निरोधात्मक र उपचारात्मक स्वास्थ्य पद्धति प्रति सन्तुलित सचेतनाको अभाव हुनु आदि प्रमुख समस्या हुन्।

आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु , आयुर्वेद तथा वैकल्पिक स्वास्थ्य प्रणालीलाई स्वास्थ्य सेवाको मूल प्रवाहमा एकीकरण गर्नु, निजी क्षेत्रका स्वास्थ्य संस्थाको नियमन गर्नु तथा स्वास्थ्य सेवा शुल्क आम नागरिकको पहुँचमा राख्नु, स्वास्थ्यसम्बन्धी जनशक्ति र पूर्वाधारको व्यवस्था गर्नु, प्रेषण स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु, अत्याधुनिक प्रविधि र उपकरणको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु, दुर्गम र पिछडिएको क्षेत्रमा विज्ञ तथा स्वास्थ्य जनशक्ति टिकाई राख्नु, सबै नागरिकलाई स्वास्थ्य बीमाको दायरामा ल्याउनु, निर्धारित निःशुल्क औषधी उपलब्ध गराउनु, उपचारमा अनुसन्धान पद्धति अबलम्बन गर्नु, अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सरसफाइ र फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन गर्नु आदि प्रमुख चुनौतीहरू रहेका छन्।

महिला बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

सम्भावना तथा अवसर

नेपालको संविधानले महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरूलाई महत्वका साथ सम्बोधन गरेको छ। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई तीनवटै तहका सरकारले आ-आफ्नो नीति तथा कार्यक्रममा महत्व दिइएको छ। मर्यादित जीवन तथा समावेशी विकासलाई नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्यले आत्मसात् गरेको छ। स्थानीय स्तरमा आमा समूह गठन भएका छन्। स्थानीय स्तरमा गठन हुने उपभोक्ता समिति लगायतका समितिहरूमा महिला तथा अन्य लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित हुने गरेको छ। विद्यालयहरूमा बालकलव गठन भएका छन्। ज्येष्ठ नागरिक सम्मान, निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण सेवा उपलब्ध रहेको छ। लक्षित वर्गको हितका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम, हिंसा न्यूनीकरण, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन्।

लैङ्गिक हिंसा, बालविवाह तथा बहुविवाह सम्बन्धी सचेतना वृद्धि हुँदै गएको छ। स्थानीय स्तरमा लक्षित वर्गका तालिम तथा स्वरोजगारीका कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन्। महिला हक अधिकारको सुरक्षा, पहिचानको सुनिश्चितता, महिला समानता तथा सशक्तीकरण गर्नुका साथै लैङ्गिक हिंसालाई अन्त्य गर्ने प्रतिवद्धता रहनु, घरेलु हिंसा अन्त्य गर्नका लागि कार्यक्रमहरू हुनु, नगरपालिका नेतृत्व सामाजिक समावेशीकरण र सशक्तीकरणका लागि प्रतिवद्ध रहनु नगरपालिकाको सफल पक्षको रूपमा रहेको छ।

समस्या तथा चुनौती

संघ प्रदेश र स्थानीय ,सरकारहरूले महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण र सामाजिक न्यायका सवालहरूलाई महत्वका साथ सम्बोधन गरेता पनि आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक क्षेत्रमा लक्षित वर्गको प्रभावकारी उपस्थिति रहेको छैन। लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तीकरण सम्बन्धी

खण्डीकृत सूचनाको कमी हुनु र भएका कार्यक्रमको मूलप्रवाहीकरण नहुनु, आर्थिक स्रोत र साधनमा पहुँच न्यून रहनु, लैङ्गिक हिसामा कमी नआउनु, नयाँ किसिमका लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा देखा पर्नु, महिला तथा पछाडि परेका वर्गमाथि जातीय, क्षेत्रीय, वर्गीय, सामाजिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक विभेद कायम रहनु, ग्रामीण महिलाको आर्थिक अवस्थामा सुधार नहुनु, महिला हिंसा, बाल विवाह, दाइजो जस्ता कुप्रथा कायम रहेका छन्। सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्व स्थापित नहुनु आदि प्रमुख समस्या रहेका छन्।

परम्परागत सोच रहेको नेपाली समाजमा महिलाको नेतृत्व स्थापित गराउनु, महिला तथा पिछडिएका वर्गप्रतिको विभेदपूर्ण दृष्टिकोणमा परिवर्तन ल्याउनु, पछि पारिएका वर्गलाई आर्थिक तथा सामाजिक जीवनमा सक्षम बनाउनु, स्रोत साधनको पहुँच रहेको असमानता घटाउनु, निर्णय क्षमतामा वृद्धि गर्नु, लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा घटाउनु, विभिन्न समुदायबीच जातीय, क्षेत्रीय, वर्गीय तथा धार्मिक, सामाजिक र साँस्कृतिक विभेद समाप्त पार्नु, ग्रामीण महिलाको आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउनु आदि प्रमुख चुनौती रहेका छन्।

खानेपानी तथा सरसफाई (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

सम्भावना तथा अवसर

संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक सुनिश्चित गरेको छ। सरकारले एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई महत्व दिएको छ। नगरपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति मार्फत नगरवासीलाई शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था मिलाउने प्रयास गरेको छ। नगरपालिकामा हाल सञ्चालित विभिन्न खानेपानी उपभोक्ता समिति मार्फत नगरपालिका घरधुरीलाई शुद्ध प्रशोधित खानेपानी वितरण गरेको छ। सबै घरपरिवारमा शौचालयको निर्माण भइ सकेको छ। सरकारी, नीजि र समुदायको त्रिपक्षीय सहकार्यमा आधारित खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम पूर्ण सरसफाईका सूचकहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी सचेतना तथा व्यवहार परिवर्तनबारे कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

विद्यालयमा छात्र र छात्राहरूका लागि शौचालयको व्यवस्था गरिएको छ। खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गर्न नगरपालिका, आमा समूह तथा स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूलाई समय-समयमा परिचालन गरिने गरेको छ। खानेपानी तथा सरसफाई सेवा एवं संरचनाको विकास तथा विस्तारमा नगरपालिका, विकास साझेदार, उपभोक्ता समिति, गैरसरकारी संस्था तथा स्थानीय नागरिकको सहभागिता बढ्दै जानु, विभिन्न वडामा खानेपानी तथा सरसफाईका लागि टोल तथा स्थानीय क्लबहरूको

क्रियाशीता बढ्दै जानु, खानेपानीलाई व्यवस्थित गर्न मिटर जडान गर्नु, सरसफाइ कार्यक्रमले स्थानीय स्तरमा समेत सामाजिक अभियानको रूप लिनु खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रका केही प्रमुख सबल पक्षहरू हुन्।

समस्या तथा चुनौती

खानेपानीका स्रोत भएता पनि संरक्षण र सरसफाई चेतनाको कमी, खानेपानी सम्बन्धी ऐन, कानून तथा नीति/नियम तयार भई नसक्नु, खानेपानी तथा सरसफाइ गुरुयोजना नहुनाले योजना बनाएर कार्य गर्न कठिनाई भइरहेको छ। नगरपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन गर्नका लागि छुट्टै इकाइको व्यवस्था गरिएको छैन। खानेपानी तथा सरसफाइका लागि नीति, नियम तयार नहुनु, खानेपानी सम्बन्धी संस्थागत पूर्वाधार र प्राविधिक जनशक्तिको कमी, उपभोक्ता संस्थाको स्थायित्व, आधारभूत सरसफाइ बारेमा जनचेतना फैलाउँदै फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्न नसक्नु, परिचालन र नेतृत्वको विकास गर्न नसक्नु आदि प्रमुख समस्या हुन्।

सबै नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु पर्ने, नगरपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त बनाउनु पर्ने, पानीको गुणस्तर कायम गर्नु पर्ने, शहरी क्षेत्रमा ढल निकासको उचित व्यवस्था हुनु ठूला आयोजनाका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन हुनुपर्ने आदि प्रमुख चुनौतीहरू हुन्।

युवा तथा खेलकुद (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

नेपालको संविधानले युवा सशक्तीकरण तथा परिचालनलाई उच्च महत्व दिँदै राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकारहरूको पूर्ण उपयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने कुरालाई निर्दिष्ट गरेको छ। राष्ट्रिय युवा नीति, २०७२ ले युवाका आधारभूत अधिकारहरूको प्रत्याभूति गर्दै युवा सशक्तीकरणका माध्यमबाट सामर्थ्यवान्, उद्यमशील, सिर्जनशील तथा वैज्ञानिक एवं सकारात्मक सोचयुक्त समृद्ध युवाशक्ति तयार गरी राष्ट्रको राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक जीवनमा अर्थपूर्ण योगदान दिन सक्ने गरी राष्ट्रका युवालाई नेतृत्वदायी भूमिकामा स्थापित गराउने सोच लिएको छ। कोशी प्रदेशको पहिलो आवधिक योजनाले युवा, महिला र बालबालिकाहरूलाई समान तर प्रतिस्पर्धी अवसर सिर्जना गर्दै खेलकूदको समग्र विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ।

उर्लाबारी नगरपालिकाका ९ वटै वडामा स्थानीय खेलमैदान व्यवस्थित गर्न नसकिएको भएता पनि स्थानीय युवाहरूले विद्यालयमा रहेका खेलमैदानहरू व्यवस्थापन गरी स्थानीय स्तरमा खेलकुद कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएका छन्। युवा स्वरोजगारमूलक तालिमहरू सञ्चालन गर्ने गरिएको छ। नेपाल सरकार तथा साझेदार संस्थाहरूको सहकार्यमा युवा लक्षित विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालनमा गर्दै आएको छ। युवा लक्षित रोजगार कार्यक्रमले युवाहरूलाई स्वरोजगार बनाउन सहयोग पुर्याएको छ। नगरपालिकाले युवा तथा खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन गर्ने गरेको छ।

समस्या तथा चुनौती

कमजोर संस्थागत संरचनाका कारण युवा प्रतिभा एवं खेलकुदको विकासका लागि स्थानीय स्तरमा पर्याप्त अवसर उपलब्ध हुन सकेका छैन। युवालक्षित उद्यम तथा रोजगारिका अवसरको अभावले युवा वर्गको पलायन तथा बसाइँसराइ चुनौतीपूर्ण बनेको छ। स्थानीयस्तरमा युवा आत्मनिर्भरताका लागि पर्याप्त अवसर र प्रोत्साहनको कमी रहेको छ। खेल क्षेत्रको विकासका लागि प्रशिक्षण, गुणस्तरीय खेल मैदान र खेलकुद सामग्री तथा नियमित प्रतियोगतामूलक कार्यक्रमहरूको कमी रहेको छ। यस उप क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू यिनै रहेका छन्।

खेलकुद तथा युवा परिचालनका दिगो गतिविधि तथा युवा सञ्जाल गठन र परिचालनमा कमी रहेको छ। स्थानीय स्तरमा युवालाई रोजगारि उपलब्ध गराएर युवाको पलायन रोक्नु, सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा युवाको सहभागिता वृद्धि, रोजगारी र स्वरोजगारिको व्यवस्था, सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा युवा परिचालन, स्थानीय स्तरमा खेलकुद पूर्वाधारको विकास र आयोजना, खेलकुदलाई व्यवसायीकरण गरी व्यवसायका रूपमा स्थापना गर्नु प्रमुख चुनौती रहेका छन्।

कला तथा संस्कृति (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना तथा अवसर

सांस्कृतिक रूपमा विविधतायुक्त रहेको यस नगरपालिकामा हिन्दु, बौद्ध, किराँत, बहाइ, सिख, जैन, वोन, प्रकृति, इस्लाम क्रिश्चियन धर्मालम्बीहरूको बसोवास रहेको छ। यस पालिकामा नेपाली, लिम्बू, मगर, डुट, मुख्य, संथाली, राइ, मैथिली, तामाङ, धिमालमातृभाषा बोलिने गर्दछ। पछिल्लो समयमा आएर लिम्बू समुदाय परम्परागत युमा साम्यो र किराँत सत्तेहाड)मा धर्ममा विभक्त भएको देखिन्छ। (तामाङ गुरुङ/समुदायको आफ्नै बौद्ध धर्म अनुसारको धार्मिक संस्कार, संस्कृति र परम्परा छ। बाहुन,

क्षेत्री, कामी, दमाइ र सार्की समुदायले हिन्दू धर्म संस्कार अवलम्बन गर्दछन्। भाषा, कला, साहित्य, संस्कृति तथा सम्पदाको संरक्षण गर्दै सांस्कृतिक पर्यटनको विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

समस्या तथा चुनौती

मातृभाषा, साहित्य, सम्पदा कला र संस्कृतिको खोज अनुसन्धान र संरक्षणको कमी हुनु, बाह्य संस्कृतिको प्रभावले स्थानीय कला तथा संस्कृति लोप हुँदै जानु, नेपाली भाषा बाहेकका भाषाको संरक्षणमा कमी रहनु, स्थानीय स्तरमा लाग्ने मेला तथा जात्राको व्यवस्थापन कमजोर हुनु, यस क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू रहेका छन्। साथै धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको खोज, लेखन तथा प्रचार प्रसार गर्नुपर्ने, मौलिक कला तथा सीपको हस्तान्तरण र बजारीकरण गर्नपर्ने आदि प्रमुख चुनौतीहरू रहेका छन्।

६.वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन (गत आ.ब. र चालु आ.ब. को चैत्र सम्म प्रगती विवरण र सोको तुलनात्मक समिक्षा)

यस नगरपालिकाले संभाव्य विपद्हरूलाई सुव्यवस्थित एवं योजनाबद्ध किसिमले व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले यो योजना तर्जुमा गरिएको छ। संघीय सरकारले जारी गरेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति ले विपद् जोखिमबाट २०७५, सुरक्षित, जलवायु अनुकूलित तथा विपद् उत्थानशील राष्ट्र निर्माण गर्दै दिगो विकासमा योगदान पुर्याउने दीर्घकालिन सोचध्येय र लक्ष्य सहित प्राकृतिक र गैरप्राकृतिक विपद्बाट हुने क्षति उल्लेख्य रूपमा कम गर्ने मुल उद्देश्य राखेको छ। संविधानमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अधिकार क्षेत्र स्थानीय तहको पनि भएको सन्दर्भलाई मध्यनजर गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजनाले विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा स्थानीय तहको भूमिकालाई महत्वपूर्ण स्थान दिएको छ। यसैगरी राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचाजलवायु नीति लगायत अन्य नीतिहरूले प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद् न्यूनीकरण, उद्धार तथा राहत, पूर्व तयारी, पुनर्स्थापना र पुनर्लाभ जस्ता विषयहरूमा स्पष्ट व्यवस्था गरेका छन्।

वनहरियाली तथा जैविक विविधता, (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

नगरपालिकामा संरक्षित पानी पोखरी, नदी नियन्त्रण, भूक्षय र बाढी संवेदनशील क्षेत्र उकासबाट संरक्षित जमीनको पहिचान भएको छ। वन, जैविक विविधता, भूसंरक्षण एवम् प्रवर्द्धन गर्दै त्यसको दिगो

उपयोग र जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरू वृद्धिका अभ्यासहरू भएका छन्। ग्रामिण अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने कृषि देखि लिएर जलश्रोत, पर्यटन आदिको विकासमा वन क्षेत्रले महत्वपूर्ण अवसरहरूको सृजना गरेको हुन्छ। तर बढ्दो जनसंख्या र अरु बैकल्पिक व्यवस्थाहरूको अभावमा वन क्षेत्रमा चाप बढी रहेको छ। जसले गर्दा वन जंगलको विनास, भूक्षय-जैविक विविधतामा ह्रास जस्ता पर्यावरणीय प्रतिकूलताहरू बढ्दै गएको छ। उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको वनको संरक्षण तथा उचित उपयोगका लागि सहभागिता मूलक सामुदायिक वन व्यवस्थापन प्रणाली लागु गरेको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा बेलाबेलामा आईपर्ने प्राकृतिक प्रकोपमा मुख्य रूपमा बाढी र डुबान पर्दछन्।

यस नगरपालिकामा करिब २ प्रतिशत जमिन वन क्षेत्रको रूपमा रहेको छ। वन क्षेत्र वडा नं १ .

मा मात्रै रहेको २छ। वन क्षेत्रको संरक्षण सामुदायिक वन व्यवस्थापन प्रणालीमा आधारित रहेको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा जम्मा ९ वटा सामुदायिक वन रहेका छन्। नगरपालिकाले वन संरक्षण , दिगो उपभोग र स्वच्छ वातावरणका लागि समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन ,व्यवस्थापन ,प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्ने गैरकाष्ठ वन पैदावारजडीबुटी लगायत अन्य वन ,स्पतिको अध्ययन , खेती तथा उत्पादन वृद्धि र प्रशोधन केन्द्रहरू स्थापना गरी वनमा आधारित ,संरक्षण ,अनुसन्धान उद्यमलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिएको छ।

समस्या र चुनौती

नगरपालिकाको बृहत्तर भू उपयोग योजना तर्जुमा गरी भूमि व्यवस्थापन कार्य कार्यान्वयन-भइ नसकेकोले भू,संरक्षण- भूमि व्यवस्थापन, सार्वजनिक जग्गा वृक्षारोपणमा कमी ,ताल तलैया सिमसार क्षेत्रको पहिचान र नक्शांकन गर्न नसक्नु ,नदी किनार तटबन्धन हुन नसक्नु, सिमसार क्षेत्रको संरक्षणमा कमी ,पानी मुहान संरक्षणमा कमी, पर्यटकीय गतिविधिका कारण जैविक विविधताको संरक्षणमा कठिनाई मुख्य समस्याहरू हुन्।

बेलाबखत देखिने वन अतिक्रमण र चोरी शिकारी नियन्त्रण गर्न सकिएको छैन। पूर्ण संरक्षित र गुणस्तरीय वन क्षेत्र कायम गर्नु तथा वन क्षेत्रलाई आय आर्जनसँग आबद्ध गर्नु यस क्षेत्रको मुख्य चुनौतीका रूपमा रहेको छ। नगरपालिकाको सानो हिस्सा वन क्षेत्रले ओगटेको कारण वनको स्रोतलाई दिगो रूपमा स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनसँग जोड्न सकिएको छैन। वनको वैज्ञानिक व्यवस्थापनको अभावमा धेरै पुराना भई नकारात्मक वृद्धिको अवस्थामा पुगेका, पुराना तथा लडेकाजस्ता वृक्षहरूको सदुपयोग गर्ने र तिनको ठाउँमा स्वस्थ नयाँ बिरुवाहरू हुर्काउने काम हुन नसक्दा एकातिर वनको गुणस्तर खस्किरहेको छ भने अर्कातिर स्थानीय समुदाय र सरकारले त्यसबाट उचित लाभ लिन

सकेको छैन। पूर्ण संरक्षित र गुणस्तरीय वन क्षेत्र कायम गर्नु तथा वन क्षेत्रलाई आयआर्जनसँग आबद्ध गर्नु यस क्षेत्रको मुख्य चुनौतीका रूपमा रहेको छ।

भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन- (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

नगरपालिका क्षेत्रमा बाह्रै महिना यथेष्ट पानी वहाव हुने ठूला नदीहरू कमि भएता पनि जलाधार क्षेत्रको कमि छैन। यस नगरपालिकामा जलाधारको रूपमा सिमसार क्षेत्र रहेका छन्। नगरपालिकामा खानेपानीका लागि जमिन मुनिको पानीको सम्भावना प्रसस्त रहेको छ। बाढी नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले हरेक वर्ष विभिन्न किसिमका क्रियाकलापहरू गर्दै आएको छ। बक्राहामावा लगायतका , नदि खोलाहरू सिंचाई प्रणालीका लागि मात्र नभएर नदिजन्य पदार्थ उत्पादनका लागि पनि उपयोगी रहेका छन्।

समस्या र चुनौती

जलाधार क्षेत्रहरूको सर्वेक्षण र पहिचान गरी संवेदनशील जलाधार क्षेत्रहरूमा प्राथमिकताका साथ जलाधार संरक्षण कार्यक्रम लागू हुन सकेको छैन। नगरपालिकाको केहि भागहरूमा नदी तथा बर्षे भेलको कारण भूक्षय भइरहेको छ। साथै हरेक वर्ष नयाँ नयाँ विपत्तिहरू पनि थपिइरहेका छन्। - अनियन्त्रित रूपमा रासायनिक मलको प्रयोग हुँदै आएका कारण जमिनको उत्पादन उत्पादकत्व निरन्तर घट्दो अवस्थामा रहेको छ। जैविक प्रविधिको प्रयोग एवं एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन गरी भूमिको उत्पादकत्व बढाउनु पर्ने खाँचो रहेको छ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरणीय स्वच्छता (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

नगर क्षेत्रभित्र पूर्वाधार निर्माण गर्दा वातावरण संरक्षण र दिगो विकासलाई ध्यानमा राखी वातावरणमैत्री कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउने नीति लिएको छ। त्यस्तै अस्पतालजन्य फोहोरमैलालाई बेग्लै संकलन गरी प्रशोधन गरेर मात्र ल्यान्डफिल्ड साइटमा व्यवस्थापनको अभ्यास रहेको छ। नगरपालिका भित्र पुराना गाडीहरू सञ्चालनलाई निरुत्साहित गर्ने नीति लिइएकोछ भने विद्युतीय गाडी सञ्चालनमा प्राथमिकता दिईएको छ। गैसस र समुदायसँग समन्वय गरी पूर्ण सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिएको छ। प्लाष्टिकजन्य सामग्री लगायत वातावरण प्रदुषित गर्ने दैनिक प्रयोगका

सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्न पहल गरिएकोछ। गोबर ग्याँस, सुधारिएको चुलो, विद्युतीय चुलो जस्ता कम खर्चिला तथा वातावरणीय रूपमा अनुकूल प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिने कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा रहेका छन्। रास्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम तथा अन्य संघीय र प्रदेश सरकारका कार्यक्रम हरु एवं नगरपालिकाका कार्यक्रमहरूबाट जलाधार संरक्षणनदी कटान र नियन्त्रणका , कार्यक्रम भईरहेका छन्।

समस्या र चुनौती

फोहर मैला विर्सजन गर्न व्यवस्थित स्थलको अभाव र फोहोरको वर्गीकरण गरी व्यवस्थापनको अभ्यास नहुनु यस क्षेत्रको मुख्य समस्या हो। स्रोतमै वर्गीकरण, प्रशोधन र पुनःप्रयोगलाई प्रोत्साहन गरी वैज्ञानिक फोहोर व्यवस्थापनलाई बढावा दिने कार्य व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैन। फोहोरबाट मोहोर, फोहोरबाट उर्जाको अवधारण कार्यान्वयन हुन सकेको छैन। नगरपालिका पूर्ण सरसफाइतर्फ अघि बढ्न नसक्दा स्वच्छता र सरसफाइको स्थिति हासिल गर्ने तर्फको यात्रा अधुरो रहेको छ। साथै नगरक्षेत्रमा प्लाष्टिकजन्य तथा सिसा जन्य फोहोर व्यवस्थापन हुन सकेको छैन। स्वास्थ्य संस्था लगायत विभिन्न क्षेत्रहरूबाट निष्काशन हुने ठोस फोहोरमैला जलाइने प्रचलन रोकौ पुनःप्रशोधन तथा प्रशोधनका कामहरू अघि बढाउन सकिएको छैन। सडक तथा यातायात क्षेत्र, प्लाष्टिक जलाउने, दाउरा बाल्ने आदि कार्यबाट उत्सर्जित धुलो धुवाँबाट वायु प्रदूषण भइरहेको छ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापन (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

नगरपालिका स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति रहेको छ र यसले खासगरी विपद्का समयमा सक्रिय रही कार्य गर्दै आएको छ। नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोषको पनि व्यवस्था रहेकाले स्थानीय समुदायले विपद्का समयमा तुलनात्मक रूपमा छिटो छरितो राहत प्राप्त गर्न थालेका छन्। नगरपालिकामा प्राथमिक उपचारका लागि न्यूनतम जनशक्ति रहेको छ विपद् व्यवस्थापनमा नगरपालिका र सुरक्षा निकायबीच समन्वय, सहकार्य हुने गरेको छ। सुगम भूगल र यातायातको सबै तिर पहुँच भएकोले विपद् रोकथामनियन्त्रण र व्यवस्थापनमा सहजता रहेको छ। ,

समस्या र चुनौती

विपद्जोखिम न्यूनीकरण ,पूर्वतयारी र प्रतिकार्यलाई पूर्ण रूपमा मूलधारमा ल्याउने सकिएको छैन। नगरपालिका ,वडा कार्यालय र स्थानीय टोल विकास संस्थाहरूको विपद् व्यवस्थापनमा क्षमताको कमी

रहेको, आकस्मिक तयारी योजना तथा प्रतिकार्य योजनाहरू तर्जुमा गर्नु जरुरी रहेको, डोजरको जथाभावी प्रयोगले भू-क्षय भई तालतलैया, खेतीवारी, सिमसार क्षेत्र मासिने तथा भौतिक पूर्वाधारमा समेत क्षति पुग्ने समस्या बढदै गएको छ। बक्राहामावा लगायतका नदीहरू ,को कटान तथा विभिन्न ठाउका होचा वस्तीहरू डुबानमा पर्ने जोखिम रहेको छ। नदी खोलाले वार्षिक जमिन कटान गर्ने गरेको छ। विपदबाट हुने वार्षिक ठूलो क्षति निकै नै हुने गरेको छ। विपद् पूर्वतयारी तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञानसीप भएका घरपरिवारको संख्या तुलनात्मक रूपमा , न्यून रहेको छ। बक्राहा र मावा खोला नगरपालिकाको दुवै सिमानाका ठूला खोला भएका कारण तटबन्ध निर्माणका लागि बजेटको अभाव नै मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेको छ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास

स्थानीय सरकार जनताको घरदैलोको सरकार भएको कारण आम नागरिक विशेष गरी विपन्न तथा पछाडि परेका वर्ग एवं समुदायले स्थानीय सरकारबाट ठूलो अपेक्षा गरेका हुन्छन्। संवैधानिक व्यवस्था, कानूनी शासन र जनअपेक्षा अनुसार कुशल, पारदर्शी, जवाफदेही ढंगले स्थानीय शासन सञ्चालन गरी सेवा प्रवाह र विकास कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने अहम् दायित्व स्थानीय सरकारहरूको रहेको हुन्छ। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना पश्चात स्थानीय सरकारलाई संवैधानिक अधिकार प्राप्त भएको छ।

बदलिदो परिवेशसँगै विकास व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह प्रक्रियामा नविनतम प्रविधिका साथै वैकल्पिक उपायहरू अबलम्बन गर्न जरुरी छ। अबका दिनमा स्थानीय सरकारहरूले संगठन तथा क्षमता विकास, कर्मचारी व्यवस्थापन र अन्तर सरकार, समुदाय, सहकारी, निजी तथा गैर सरकारी संस्था साझेदारीको माध्यमबाट सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनलाई नतिजामूलक र प्रभावकारी बनाउने तर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिन्छ।

स्थानीय नीति तथा कानून (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

संविधानको अनुसूची ८ र ९ को अधिकार सूची अन्तर्गत यस नगरपालिकाले प्रशासकीय कार्यविधि ऐन २०७४, लगायत धेरै ऐन , नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि, र मापदण्डहरू प्रमाणीकरण र स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भई कार्यान्वयनमा रहेका छन्। सङ्घीय संरचना अनुसार गठित स्थानीय सरकार आफै संवैधानिक रूपमा अधिकार प्राप्त सार्वभौम सरकार भएकाले नगरपालिकाले पनि आफ्नो परिस्थिती अनुसारको संस्थागत संरचनाको निर्माण गरी शासकीय अवस्थालाई चुस्त बनाउन सक्ने देखिन्छ।

नगरपालिकाको निर्णय प्रकृत्यामा स्थानीयको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्न सूचना प्रणाली तथा सामाजिक सञ्जालको प्रयोगलाई बढवा दिन थालिएको छ। समुदाय र नागरिक समाज समेतको सहभागितामा सहभागितामूलक योजना तर्जुमाको अभ्यास गरी सभाबाट स्वीकृत बजेट तथा नीति कार्यक्रमलाई बजेट पुस्तिका, वेबसाइट र सूचना पाटी मार्फत सार्वजनिक गर्ने अभ्यास भइरहेको छ। कार्यसम्पादनमा नगरवासीको सहभागितासुझाव र प्रतिक्रिया समावेश गरी पुनरावलोकन तथा परिमार्जनका साथ अघि , बढ्ने नीति अनुसार नगरपालिका तथा वडा कार्यालयबाट सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परिक्षण लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन भइरहेका छन।

समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकाले आफूलाई आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, कार्यविधि निर्माण/पुनरावलोकन गर्दै आएको भए पनि विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकुलन, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण, उद्यम, कला तथा संस्कृति संरक्षण लगायत विषयमा नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि निर्माण हुन बाँकी नै रहेको छ।

नतिजामूलक विकास, संस्थागत सुदृढीकरण र सुशासन कायम गर्न उपयुक्त, सरल र सहज प्रणाली स्थापना हुन सकेको छैन। निर्माण गरिएका ऐन कानुनको कार्यान्वयन प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैनन्। न्यायिक समितिबाट भएका निर्णय र मिलापत्रहरु कार्यान्वयन हुन सकेका छैनन्। न्यायिक समितिबाट हुने कार्य सम्पादनमा निर्णय कार्यान्वयनको संयन्त्र र प्रणाली प्रभावकारी हुन सकेको छैन। उत्कृष्ट न्याय सम्पादनमा न्यायिक समितिका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुमा विज्ञता र दक्षताको कमी रहेको छ। वडा कार्यालयबाट हुने म्याद तामेलीमा म्याद तामेली सम्बन्धी कार्यविधिको कार्यान्वयन हुन सकेको छैन। संघ र प्रदेशबाट निर्माण गरिएको कानुनसँग तादात्म्यता ल्याउनु पर्ने खाँचो रहेको छ। प्रचुर संभावनाका बाबजुद निजी क्षेत्र र गैरसरकारी क्षेत्रसँगको साझेदारीलाई अपेक्षाकृत परिचालन गर्न सकिएको छैन।

तर्जुमा भएका ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको बारेमा निर्वाचित पदाधिकारी, वडा समिति, नगरवासीहरुलाई विशेष गरी विपन्न तथा लक्षित वर्गलाई सुसूचित गराउने, सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गराउन सकिरहेको अवस्था छैन। निर्माण गरिने ऐन नियमहरु सहभागितामूलक ढंगले निर्माण गर्नु, बनेका ऐन नियमहरुको बारेमा नगरवासीहरुलाई जानकारी तथा प्रवोधीकरण गर्नु र तिनीहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु यस उपक्षेत्रका प्रमुख चुनौतीहरु रहेका छन्।

संस्थागत तथा मानव संशाधन विकास (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

हाल नगरपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यको एक चरण सम्पन्न भएको छ। यसैगरी वडा नं .४ र ५ वडा वाहेक सबै वडा कार्यालयहरूले आफ्नै नयाँ भवनबाट सेवा प्रवाह गरीरहेका छन्। स्थानीय सरकार सञ्चालन र सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने प्रयास भैरहेको छ। एकीकृत सेवा सहितको नगरपालिका, वटै वडाको केन्द्रमा आधारभूत सुविधा सहित वडा कार्यालयहरू सञ्चालनमा रहेका छन् भने निजी तथा सरकारी गरी ४४ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट सेवा प्रवाह भैरहेको छ। नगरपालिका तथा वडा कार्यालयमा इन्टरनेट, विषयगत सेवा प्रवाहको लागि न्यूनतम कार्यकक्ष र भौतिक सामग्रीको व्यवस्थापन गरिएको छ।

समस्या तथा चुनौती

नगर कार्यपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय र एकाईहरूमा आवश्यकता र प्रस्तावित दरबन्दी अनुसार प्रशासनिक तथा प्राविधिक कर्मचारीहरूको पदपूर्ति हुन नसक्दा नगरपालिकाले प्रदान गर्नुपर्ने सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनमा कठिनाई भइरहेको छ। नगरपालिकामा रहेका यस्ता समस्याहरूको निराकरण गर्दै एउटा सक्षम र प्रभावकारी सरकारको रूपमा स्थापित गर्न नगरपालिकालाई चुनौती रहेको छ।

सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनमा अन्तर सरकार, निजी क्षेत्र, गैसस र समुदायमा आधारित संस्थासँग संयन्त्रको विकास गरी प्रभावकारी समन्वय, सहकार्य र साझेदारी हुन सकेको छैन। उपयुक्त भौतिक सुविधा र लगानीको वातावरण तयार गरी नगरपालिकामा स्थानीय गैसस, व्यवसायी र लगानीकर्तालाई आकर्षित गर्न सकिएको छैन। उद्योग तथा व्यवसाय विकास, पर्यटन पूर्वाधार, सेवा तथा सुविधा विकास र विस्तार, कृषि प्रसार, प्रविधि हस्तान्तरण, व्यवसायिक परामर्श सेवा, पूर्वाधार विकास सम्बन्धी अध्ययन, डिजाइन इष्टिमेट, प्राविधिक सुपरभिजन, सम्पन कार्य प्रगतिको अभिलेखन र प्रकाशन जस्ता व्यवसायिक कार्यहरूमा निजी, गैसस र विकास साझेदार लगायतका सेवा प्रदायक संस्था र निकायबाट सम्पादन गर्ने कार्यको व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन। प्रचुर संभावनाका बाबजुद निजी क्षेत्र र गैर सरकारी क्षेत्रसँगको साझेदारीलाई अपेक्षाकृत परिचालन गर्न सकिएको छैन।

स्थानीय वित्त तथा स्रोत परिचालन (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रिया टोल तथा बस्तीबाटै शुरू गरी सहभागितामूलक योजना प्रक्रियाको अभ्यास भैरहेको छ। नगरपालिकाको मुख्य लगानीको क्षेत्रको रूपमा स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि र यातायात क्षेत्रमा आवश्यक स्रोत परिचालन गरी प्राथमिकताक्रम अनुसार व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न ऐन, नियम, कार्यविधि तथा सडकको मापदण्ड निर्धारण गरिएको छ। नगरपालिकामा सञ्चालित स्थानीय सञ्चित कोष र अन्य स्रोतबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रगति तथा गुणस्तर कायम गर्न स्थलगत अनुगमन तथा प्रगति विवरण समीक्षा कार्यलाई नियमित गरिएको छ।

उर्लाबारी नगरपालिकामा कृषि उद्योग व्यवसाय ,तथा धार्मिक तथा पर्या-पर्यटन विकासको प्रबल सम्भावना रहेको छ भने नगरपालिकामा प्राकृतिक श्रोत तथा जैविक विविधता जस्ता वातावरणीय सेवाका अवसरहरु उपलब्ध रहेका छन्। संवैधानिक अधिकार सहितको संघीय शासन व्यवस्थामा आधारित स्थानीय सरकारबाट नागरिकहरुमा शासन प्रक्रियामा नागरिकको पहुँच वृद्धि भएको छ। नगरपालिकामा योजना तर्जुमा र विकास गतिविधिको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा नतिजा मापन प्रणालीमा समावेशी, सहभागितामूलक, परामर्श तथा सहकार्यमा आधारित पद्धतिहरुको विकास तथा अनुसरण हुँदै गएको छ। नगरपालिकाको स्रोतसाधन, सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादन स्तरमा स्थानीय समुदायको चासो र निगरानीमा वृद्धि हुँदै गएको छ। नगरपालिकाको वित्तीय स्रोत बढ्दै गएको र संस्थागत सबलीकरण र क्षमता विकासमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा विकास साझेदारहरुको सहयोग पनि क्रमशः बढ्दै गएको भएता पनि आर्थिक वर्ष २०८०मा संघीय ०८१/ सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान रकममा कटौती भएका कारण विकास आयोजना तथा कार्यक्रम सम्पन्न गर्न कठिनाई भएको छ। साथै विकास साझेदार, अन्तरराष्ट्रिय र राष्ट्रिय संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रको लगानीको लागि समेत अनुकूल रहेको यस नगरपालिकामा हाल विश्व बैंकको सहयोगमा परियोजनाहरु संचालन भइरहेको छ।

समस्या र चुनौती

स्थानीय तहको राजस्व अधिकार क्षेत्रका विषयमा राजस्वको संभाव्यता विश्लेषण तथा राजस्व प्रशासन सम्बन्धी ज्ञान, सीप, दक्षता र प्रणालीको कमी रहेको छ। राजस्व श्रोत परिचालन सम्बन्धी ऐन, कार्यविधि र कार्यप्रणालीमा कमी हुँदा आन्तरिक आय सम्बन्धी क्षेत्र पहिचान, संभाव्यता विश्लेषण, दर निर्धारण, अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्न र सो अनुसार करदाता शिक्षा, असुली र अभिलेख व्यवस्थित हुन सकेको छैन। जसको कारण नगरपालिकाको विकास उपलब्धिका मुख्य रूपमा संघीय र प्रदेश

सरकारको अनुदानमा भर पर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ। राजस्व सुधार कार्ययोजना निर्माण भएको भएता पनि प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन भएको छैन।

योजना व्यवस्थापन (गत आ.ब. र चालु आ.ब.को पहिलो १० महिनाको प्रगतीका आधारमा संभावना र चुनौती सहित)

संभावना र अवसर

नगरपालिकाको भौगोलिक विविधता र सो अनुसारको आवश्यकता तथा प्राथमिकताको आधारमा विषयगत नीति तथा कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न, भूउ-पयोग योजना तर्जुमाको क्रममा रहेको छ। वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा टोल एवं वस्तीबाटै सुरु गरी समावेशी र सहभागितामूलक योजना प्रक्रियाको अभ्यास भइरहेको छ। नगरपालिकाको मुख्य लगानीको क्षेत्रको रूपमा स्वास्थ्य, शिक्षा, यातायात, कृषि र पछिल्लो अवस्थामा धार्मिक तथा पर्या-पर्यटन क्षेत्रमा आवश्यक स्रोत परिचालन गरी प्राथमिकताक्रम अनुसार व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न ऐन, नियम, कार्यविधि तथा मापदण्ड निर्माण गरिएका छन्। नगरपालिकामा आन्तरिक तथा बाह्य स्रोतबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रगति तथा गुणस्तर कायम गर्न स्थलगत अनुगमन तथा प्रगति समीक्षा कार्यलाई नियमित गरिएको छ।

कृषि-व्यवसाय र धार्मिक तथा पर्या ,पर्यटन उद्यमको सम्भावना बोकेको स्थानको रूपमा रहेको यस नगरपालिकामा प्राकृतिक स्रोत तथा जैविक विविधता जस्ता वातावरणीय सेवाका अवसरहरू उपलब्ध रहेका छन्। संवैधानिक अधिकार सहितको संघीय शासन व्यवस्थामा स्थानीय सरकारबाट नागरिकहरूमा सेवा सुविधाको पहुँचमा वृद्धि भएको छ। नगरपालिकामा योजना तर्जुमा र विकास गतिविधिको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा नतिजा मापन प्रणालीमा समावेशी, सहभागितामूलक र परामर्शमा आधारित पद्धतिहरूको विकास तथा अनुशरण हुँदै आएको छ। नगरपालिकाको स्रोत-साधन, सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादन स्तरमा स्थानीय समुदायको चासो र निगरानीमा वृद्धि हुँदै गएको छ। नगरपालिकाको वित्तीय स्रोत बढ्दै गएको र संस्थागत सबलीकरण र क्षमता विकासमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा विकास साझेदारहरूको सहयोगमा पनि क्रमशः बढ्दै गएको छ।

समस्या तथा चुनौती

विषय क्षेत्रगत रूपमा हुने बजेट विनियोजन सन्तुलित नभई पूर्वाधार क्षेत्रमा अधिक हुने गरेको र रोजगारी, उत्पादनमूलक तथा आयमूलक आयोजना र कार्यक्रममा लगानी अपेक्षाकृत कम हुने गरेको छ। नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति सहित आवधिक योजना, विकासको अग्रणी क्षेत्रहरू पर्यटन विकास, वस्ती विकास, उद्यम विकास तथा कृषि आदिको गुरुयोजना

तर्जुमा नहुँदा विकास गतिविधि नतिजामुखी हुन सकेको छैन। प्राथमिकताका आधार र प्रक्रियाको निर्धारण, आयोजना बैङ्क र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार नहुँदा आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट र बजेट विनियोजनमा व्यवस्थित पद्धति रहेको छैन। फलस्वरूप आयोजना तथा कार्यक्रममा गुणस्तर कायम गरी उपलब्धिमूलक बनाउन कठिन भएको छ। नगरपालिकासँग समन्वय र सहकार्य गर्ने गैरसरकारी संस्था, सहकारी र समुदायबाट विकास कार्यमा खर्च गरिएको रकमलाई नगरपालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षामा समावेश नगर्ने परिपाटी रहेको छ र यसलाई सुधार्नु आवश्यक छ। व्यवस्थित तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्था गर्नु, योजना प्रणालीलाई संस्थागत गर्नु, प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु, विकास योजनामा दोहोरोपन हटाउनु, नगरपालिकाका रणनीतिक तथा प्राथमिकताप्राप्त आयोजनामा स्रोतको सुनिश्चितता कायम गर्नु, नगरपालिकाको आवधिक योजना, प्रादेशिक योजना, सङ्घीय योजना तथा दिगो विकासका लक्ष्यप्रति तादात्म्यता ल्याउनु, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई संस्थागत गर्नु प्रमुख चुनौती रहेका छन्।